

Cronica

SĂPTĂMINAL POLITIC-SOCIAL-CULTURAL • ANUL VI • Nr. 19 (274) • SÎMBĂTĂ 8 V 1971 • 12 PAGINI 1 LEU

CINCIZECI DE ANI DE LUPTE ȘI VICTORII

Crearea Partidului Comunist Român, acum o jumătate de veac, dobindește, din perspectiva României socialiste, semnificațiile marilor momente de întregire masivă a istoriei patriei noastre, cind poporul român și-a afirmat, prin fapte de înalt eroism, puterea și demnitatea.

Prezentul eferescent trăit de întreaga țară apare, odată mai mult, în preajma sărbătorii semicentenarului, sinteză a cinci decenii de conștiință cuprinzătoare și luptă tenace, de acumulare și dialectică innoire, care au făcut posibilă intrarea României în avanscena istoriei și exprimarea pleneră a ființei sale naționale.

Marile momente ale istoriei Partidului Comunist Român compun un emoționant itinerar de organizare și luptă, de eroism și dăruire, care au asigurat victoriile și marile realizări de astăzi.

Făurirea Partidului Comunist Român în toul încordatelor bătălii de clasă din anii 1918—1921 a avut importanța unui moment hotărâtor pentru dezvoltarea clasei muncitoare și a întregului popor, a însemnat ridicarea pe o treaptă superioară a luptei revoluționare, un puternic avânt al procesului de clarificare ideologică și politică a mișcării muncitorești, dezvoltarea conștiinței de clasă a proletariatului și a altor categorii de oameni ai muncii. Începînd din acest moment, sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, referindu-se la semnificația și perspectivele actului din anul 1921, clasa muncitoare, sub conducerea partidului comunist, a fost prezentă și și-a spus cuvîntul în toate evenimentele mai importante ale țării, s-a situat în fruntea luptei pentru progres social.

Pozițiile cucerite de Partidul Comunist Român în viața politică a țării, rolul său de conducător al luptei maselor, au atras imediate măsuri represive din partea claselor dominante, care vedeau în afirmarea sa o forță în impetuoasă creștere de care trebuia să se țină seama. Arestarea delegațiilor la Congresul de constituire nu a putut frînge însă hotărîrea comunistilor de a continua lupta. Nevoit, la scurt timp după înființare, să-și desfășoare munca în condiții de ilegalitate, partidul comunist și-a reorganizat activitatea, imbinînd cu pricepere formele luptei legale cu cele ilegale, militînd pentru realizarea frontului unic muncitoresc, pentru eliberare socială.

În această perioadă de grele încercări, Partidul Comunist Român s-a dovedit singura forță capabilă să antreneze și să mobilizeze nu numai clasa muncitoare și țărănimia, ci și cele mai diferite păături sociale împotriva claselor dominante. Anii crizei economice reprezintă, în acest sens, o etapă de mare încordare, cînd proletariatul român, sub conducerea partidului comunist, sporindu-și forța și combativitatea, a atras în acțiunile sale noi categorii de muncitori. Succesiunea grevelor și demonstrațiilor, a conflictelor de muncă în care se imbinau revendicările economice cu cele politice, exprimau profunda nemulțumire a oamenilor muncii, creșterea conștiinței și forței lor combative. Luptele sociale ale maselor largi, conduse de proletariat, împotriva nedreptății și asupririi, împotriva monopolurilor străine lărgeau tot mai mult frontul ofensiv.

În procesul creșterii conștiinței revoluționare a proletariatului, luptele de la Lupeni din anul 1929, ca și luptele muncitorilor cefești și petroliști din anul 1933, organizate și conduse de Partidul Comunist Român, au reprezentat un moment culme al ridicării clasei muncitoare împotriva exploatării. Prin implicațiile lor interne și internaționale, luptele cefeștilor și petroliștilor, care au dat totodată o puternică ripostă fascismului, au sporit imens prestigiul proletariatului, au relevat autoritatea politică pe care o reprezenta partidul comunist.

AUREL LOGHIN

(continuare în pag. 11-a)

D. GAVRILEAN :

„Schimbul”

(Din Expoziția jubiliară deschisă la Iași în cinstea aniversării partidului)

de patrie

Patrie — drum al legii ființei,
Răspuns al nașterii,
Patrie — sferă
În viu de pămînt și de om ;
Patrie — piine din viața tatălui,
Vis din marmora ochilor mamei,
Frunte între tată și muzica sferelor,
Suflet între mamă și stelele arzînd în fintini,
legea ta în nașterea noastră
E ființa vieții
Și viață din dor
Și dor din lumină...
Patrie — sfîntă identitate
A oamenilor în om
Cî lasă-mă ca aerul care
Și-n numele mamei
În fiecare zi îl respir
În numele tatălui
Să-ți fie parte netrădată de fiu...

baladă

Din clopot de gură de rai
Codrii fruntea își sună
Aici, pe plai moldav, unde copiii
Din limitele cerului stea de aur desfac
Întru țărîna domnului Ștefan
Ca urma sa de vis frumos și tînăr s-o sărute.
Și-ncinși în horă munții-s mai înalți
Cu-n simbură de suflet insetat de soare
Cînd ție, domn a tot ce sintem, acest pămînt
De piine și de vis îți străfulgeră
Pașii din hotar în hotar...
Tu arzi mistuitor în noi, zbor drept
Al țării numele-ți rostește,
Vibrează codrii țoți în brațul tău
Și-n dansul munților lumina
Ochi viu spre lume cîntă.
Clopot de gură de rai timpul trece prin tine
Aici, pe plai moldav, unde copiii
Din limitele cerului stea de aur desfac
Ca urma ta de vis frumos și tînăr
S-o sărute-n

puritate de sferă —
Semn timpului :
Ființă identică memoriei sale..

VASILE CONSTANTINESCU

ÎN NUMELE OMULUI

Aureolarea unei jumătăți de veac de la actul creării partidului comunistilor din România, are loc într-o atmosferă de puternic entuziasm, de eferescentă creație, îndemnînd prin profundele sale semnificații la reflecții pe planuri multiple. Deasupra oricăror alte considerații, acest eveniment decisiv, pe care-l sărbătorim pe fondul unor transformări structurale ce au schimbat înfățișarea țării, a conferit un nou sens și o nouă dimensiune întregii noastre istorii contemporane.

Cite și cite confruntări, cite și cite bătălii pentru destinul nou al țării a cunoscut această jumătate de veac plină de frământări, de meandre, de greutăți și aventuri, de lumini și umbre. Are deplină dreptate cel ce spune că poate nîcînd, în istoria noastră milenară, zicala care se îndeamnă să privești în urmă „pentru a vedea înainte”, n-a fost mai actuală, mai plină de semnificații decît în această epocă în care omul a devenit făuritor al destinului său și în același timp observator lucid și conștient, judecător al faptelor sale, întreprinzător al unei curajoase transformări istorice, căutător de metode și soluții creatoare. Plasați pe orbita civilizației socialiste elaborăm noi judecăți de valoare în locul celor care altădată puteau să pară cuiva încremenite în imuabilitate, gîndim cu noi concepte realitatea vieții. Ce înțeles avea odinioară realitatea politică și socială a României? Ea însemna „țara celor 18.000.000 de robi și 2.000 de trîntori”, „chintesența spoliei și jafului”, „biiciul

prefăcut în lege și legea sinonimă cu strîmbătatea”, — ca să folosim corosivele expresii ale lui N. D. Cocea. Ea ne îndemna la evocarea cohortelor nesfîrșite ale mizeriei, sclipirii reci a baionetelor jandarmerești, răpăitului rafalelor ucigătoare din primăvara lui 1907, din decembrie 1918, din februarie 1933. În preajma celui de al doilea război mondial, „Enciclopedia României”, menită să prezinte rozaliu bilanțul domniei burghezo-moșierești caracteriza astfel situația maselor muncitoare din țara noastră: „O țară cu oameni atît de săraci cum sînt la noi nu poate face față obligațiilor multiple ale unui stat modern... 85 la sută din locuitorii țării nu au nici o capacitate de cumpărare... Populația rurală și cea de la periferia orașelor se află într-o stare materială extrem de precară. Mortalitatea este foarte ridicată;... Numărul mare de analfabeți nu mai este compatibil cu situația actuală a României și cu rolul tehnicii în toate domeniile...” Această stare de lucruri a rămas pentru todeauna departe în urmă. În lanțul firesc al progresului istoric, România de azi reprezintă înfrunchiparea, pe o treaptă superioară, a năzuințelor nutrite în adîncul sufletului de cei mai buni fii ai poporului român, de la Bălcescu și revoluționarii pașoptiști pînă la înflăcărații militanți socialiști ai începuturilor mișcării noastre muncitorești. Este meritul de necontestat al Partidului Comunist Român de a fi transformat în realitate vie, as-

CONST. DROPU

(continuare în pag. 11-a)

SEPTEMBRIE 1923...

ACUM,
ÎN ACEST MOMENT...

...Aveam vreo șapte ani când am fost dus într-o casă cu interioare cum nu mai văzusem până atunci, un fel de castel în miniatură, o vilă trufașă în izolarea ei de la marginea pădurii, cu pereții plini de arme vechi și trofee de vânătoare. Stăpînul casei, destul de tânăr pe atunci, părea foarte mîndru de colecția lui de capete împăiate, „aproape vii”, cum le spunea el, căprioarele aveau ochii melancolici, din gura lupilor atîrnau limbi roșii, umede... Cred că de atunci nu mă mai pot apropia de un animal sau de o pasăre împăiată, poate pentru că am atîns cu mîna, în ziua aceea, buza sticloasă a unui jder și-am avut senzația, multă vreme, că am pus mîinile pe fața unui mort, pe gura lui, sau poate fiindcă mai tîrziu, peste cîțiva ani, am asistat neputincios la uciderea cu tirnacoapele și bitele a unui cerb dumnezeiesc. Mi-a amintit de casa aceea neobișnuită pentru mine atunci (mai tîrziu am înțeles viața din ea și pe ciudații ei stăpîni) rotirea unui vultur uriaș, undeva în munții în care am fost acum cîteva zile. Îi urmăream linia lui de lunecare în amănunțime înălțîmi și, atunci, am auzit pe stăpînul casei rîzînd, un ris gros, de stăpîn, și l-am văzut plimbîndu-se în jurul cuștii uriașe de sîrmă în care sta pleoștit un vultur pleșuv. „Ii dau drumul, zicea el — și tu ne ridică mai sus de o sută de metri. Cîteva rotoacele și vine înapoi în cușcă. Ahaaa, l-am dresat. Era un pușor cînd l-am adus aici”... Și într-adevăr a deschis cușca și s-a întimplat exact cum a spus stăpînul... Pasărea aceea avea numai înfățișarea de vultur. Nu mai era ființă știută din cărți,

aripile îi erau neputincioase, ochii nu puteau distinge la o distanță mai mare de o sută de metri și, fricos, se întorcea în cușca unde crescuse... Sau poate mi s-a părut atunci și mai tîrziu toate acestea au devenit pentru mine certitudini. În munții Vrancei, acum cîteva zile, privind la rotirea unui vultur uriaș, înfîlîndu-mă apoi cu vulturii de bronz de pe frontispiciile unor muzeole de acolo, mi-am amintit de cel crescut în cușcă...

De cîte ori, din afara țării sau din interiorul ei, gînduri și fapte n-au încercat să ne prefacă patria într-o uriașă cușcă? Sentimentul de libertate, de independență, a fost și rămîne, pentru noi românii, însăși existența noastră ca neam. Tot ce-a fost mai nobil din acest popor, din toate timpurile, s-a ridicat întru apărarea libertății, a independenței acestui pămînt. Istoria noastră nu-i altceva decît o uriașă luptă, continuă și plină de jertfe, pentru păstrarea ființei naționale. Acest popor s-a ridicat cu o nemaipomenită îndînjire împotriva oricărui gînd și oricărei fapte, de oriunde a venit ca să-i pună cătușe pe suflet și pe mîini.

Istoria comuniștilor români este sinteza strălucită a istoriei românilor. Nobila luptă pentru libertatea și independența patriei a devenit, chiar de la începutul existenței partidului, poruncă înscrisă pe steagul său: este porunca ce-a stat înscrisă pe flamurile oștilor conduși de bărbății neamului ce-au luminat din veacuri istoria noastră.

Libertatea, independența noii Români socialiste, nu mai este pur și simplu un ideal, ci o realitate. Toate prefacerile pe care le-a cunoscut țara, toate încrîstările măiestre ale minilor noastre de-a lungul și de-a latul țării, au fost posibile pentru că ne-am cîștigat reala libertate de a vedea cu ochii noștri, cît vrem și pînă unde vrem, pentru că ne-am obișnuit să ne modelăm noi înșine gîndurile și faptele, să le dăm dimensiunea numai după voința noastră; sămînța o punem în pămînt atunci cînd credem noi de cuviință că pămîntul o cere, ridicăm uzina și schimbăm cursurile rîurilor acolo unde simțim noi că trebuie ridicate și schimbate, alegem culorile, după ochii noștri, și le împreunăm pe pinze și în covoare, după auzul nostru topim sunetele în cîntece și înșirăm în cărți cuvintele care să spună ceea ce-am fost și ceea ce sîntem noi astăzi. Nimic nu s-ar fi putut fără libertatea noastră, a patriei.

Acum, în acest moment de sărbătoare și meditație, mi-am amintit de rotirile unui uriaș vultur peste munții din inima țării.

CORNELIU ȘTEFANACHE

In anii 1920—1925, Universitatea din Iași a avut o perioadă de luptă crîncenă. Ea a fost ca în totdeauna sediul ideilor înaintate, comuniste, de care era pătrunsă masa studențimii ieșene și o parte dintre profesorii universitari. Printre conducătorii de vază ai muncitorilor, cu care studențimea ținea legătura, era tovarășul Ion Niculi, mult iubit și simpatizat de studențimea comunistă, pentru curajul cu care lupta și pentru pregătirea sa.

Politicianismul inconștient, a acaparării, în acel an, un număr de studenți, lipsiți de experiență și de o cunoaștere exactă a problemei în toată mărimea ei, care nu și dădeau seama că în spatele lor sînt instigatorii ceși urmăresc interesele lor verzoase. Dezmățul cu-zisto-fascist, alimentat de diverși politicieni. A dus la închiderea Universității, la pierderea unui an școlar, la pierderi numeroase pentru cultura țării.

Urletele, țipetele cu-zisto-fasciștilor de pe străzi, din fața Universității, indignau nu numai studențimea comunistă și muncitorimea ieșeană, dar și întreaga populație a Iașului. Studențimea comunistă, în fruntea căreia se aflau T. Marin, T. Văscăuțanu, I. Dere-vici, Emilia Cernăuțeanu, Natașa Glușcița, Lidă Hudzinscaia, I. Ciobanu, C. Mihul, L. Ceboțaru, M. Derevici, Lina Uzun, Zina Movileanu ș.a., indignați și revoltăți de mișcarea cu-zisto-fascistă, au hotărît ținerea unui con-gres extraordinar al tuturor studenților comu-niști din întreaga țară. Astfel, împreună cu Biroul centrului general al tuturor studenților comu-niști din întreaga țară, din care făceau parte, ca pre-sedinte I. Derevici, T. Marin, T. Văscăuțanu și I. Tin-cheiman, ca vicepreședinti, și alții au dat un comunicat în ziarul Știința, din 17 mai 1923, în care se arăta că studențimea comunistă se consideră obligată să convoace un Congres extraordinar al tuturor studenților comu-niști pentru a clarifica și a readuce la normal (pe cît era posibil) viața universitară, tulburată de mișcările antisemite. În comunicat se arăta în continuare că studenții comu-niști, cons-tanți de situația și rolul lor, vor și să deli-miteze nevoia economică și social-culturală ale studenților de lozincă demagogică și dă-nătoare, alimentate de politicianismul meschia, și prin urmare vor respinge cu hotărîre prin-cipială numărul clausus, ca fiind irațional și împotriva legilor progresului social.

Partidele de guvernămînt s-au temut de un con-gres al studenților comu-niști din întreaga țară, în special pentru tentativa de asociere a acestora cu mișcarea muncitorească, și au interzis o astfel de manifestare. Dar studenții nu au dezarmat și au convocat un con-gres extraordinar al reprezentanților tuturor orga-nizațiilor studențimii comuniste din țară, care a avut loc între 21—23 septembrie 1923. La acest congres s-a votat o rezoluție în care se arăta că agitațiile antisemite din cauza cărora a fost închisă universitatea au fost dezlănțuite din calculele politice ale guvernului și că stu-dențimea comunistă condamnă cu hotărîre fo-loasivă violența în universitate și cere ca mișcarea fascistă ca și oricare mișcare care caută să împiedice buna funcționare a cursu-rilor pentru toți studenții, să fie înlăturată din universitate. Tot în acele zile avea loc un Congres al profesorilor universitari. În memori-ul pe care l-a adresat congresului profesorilor universitari studenții comu-niști au arătat că lo-cul raporturilor de bună colegialitate tradițio-nală dintre studenți l-a luat ura absurdă și intolerantă, așa că studențimea suferă mult din cauza nepăsării și dezinteresului cu care toate guvernele au tratat problema învățămîntului. În protestul pe care l-au redactat la congres, stu-denții au acuzat Ministerul Instrucției Publice, care avusese o atitudine de protejare a mișcă-rilor cu-ziste din universitate.

Muncitorimea și intelectualitatea progresistă s-au solidarizat cu această mișcare de protest, alăturîndu-se și aprobînd toate documentele congresului. Între acești intelectuali au fost și profesorii universitari C. I. Parhon, P. Bogdan, I. Borcea, T. Bratu și Al. Myller. Astfel, prof. P. Bogdan a luat apărarea studentului Grigore Dobîndă la tribunalul militar unde acesta fu-se trimis în judecată pentru activitate comu-nistă. De altfel, P. Bogdan a luat în nume-roase rînduri apărarea studenților comu-niști, periclitîndu-și situația, fapt pentru care a fost supranumit „Papă Bogdan”. Profesorul Al. Myller a înfierat cu deosebit curaj pe stu-denții cu-zisti, care baricadau scara de mar-mură ce ducea la rectorat. A doua zi, studenții cu-zisti au baricadat scara pe unde soții Myller plecau de la Universitate, cu scopul de a-i ataca. Studenții comu-niști au aflat însă de acest lucru și un grup de studenți i-a încadrat pe soții Myller, scoțîndu-i neastîsi din uni-versitate. Mai tîrziu, studenții fasciști au oprit intrarea în universitate a profesorului Myller. Profesorul Traian Bratu scria: „Ca profesor al universității române, mă văd dator a spune și cîteva vorbe asupra mișcărilor studențești din ultimul timp, mișcări care au dus la o vacanță forțată de un an pierdut pentru cultura țării... Mișcarea a fost provocată și înțellă necon-știent de cercuri antisemite, care erau în afară de studențime. Mișcările studențești sînt și rezultatul stării de lucruri nesănătoase din țară...

In spatele lor stau alții care o instigă din pa-simă, din ură sau din alte motive... Principiul de viață al universității este libertatea de a gîndi; fără libertatea de a studia și fără li-bertatea de a preda nu se poate concepe o universitate... Universitățile sînt temple sînte ale științei, în care considerațiunea de rasă și de confesiune nu încep cum nu începe nici ura... Pentru cultura națională cele mai impor-tante laboratorii sînt universitățile și menirea lor din acest punct de vedere este nemăsurat de mare”.

prof. univ. ELIZA VĂSCĂUȚANU

TEMERITATE

Ca avocat, am avut prilejul în perioada din preajma războiului, să văd cum s-au com-portat comuniștii în nenunțatele procese ce le-au fost înscenate.

Voi încerca să evoc unu din aceste mo-mente.

Inscris în baroul Iași, oraș care pe atunci mi-era străin, luptam cu adversarii și con-fulziile oricărui început. Deși ideile mele po-litice erau încă neclare, lupta aprigă pentru existența mi-a fost un bun sletnic. Nu știam mare lucru, dar știam precis că niciodată nu voi fi de partea violenței, nedreptății, înto-leranței, discriminărilor rasiale.

Cum comuniștii erau cei mai aprigi luptă-torii antifasciști, pe acest drum i-am întîlnit prima oară în primăvara anului 1937 cînd a venit, prin strămutare la Iași, procesul celor 106 muncitori și studenți comu-niști de prin părțile Bucovinei.

Pentru avocații apărării, acest proces pre-zenta mari dificultăți, deoarece, dat fiind nu-mărul neobișnuit de mare al inculpaților, dosar-ul era foarte voluminos și era greu de stu-diat. Aceasta a și fost una din cauzele care au prelungit timpul de judecare a procesului. Nu-mi amintesc exact durata, dar știu precis că dezbaterile propriu-zise au finit înel luni.

Printre apărătorii era și avocatul Neculai Hodos, care pleda mai mult la Curtea Marțială și care mi-a propus să colaborez cu el pe toată durata procesului. Am primit și aceasta a în-semnat un eveniment hotărîtor în viața mea.

Cel 106 inculpați erau sub stare de arest și în mod firesc ar fi trebuit să fie deținuți la închisoarea militară. Deoarece localul închisorii militare era nelncăpător, au fost deținuți la In-chisoarea Galata. Nu este locul să discut pe larg condițiile în care trăiau la închisoare, nici tratamentul la care erau supuși comuniștii. Sînt cunoscute.

Voi spune numai că puneau în pericol grav sănătatea și chiar viața deținuților.

Organele de partid, care lucrau în condi-țiile nelncăpătoare de grele ale ilegalității, au făcut posibilul și imposibilul spre a le îm-bunătăți situația. Unul din mijloace a fost și încercarea de a crea o societate „Prietenii deținuților politici”, a cărei activitate urma să fie sprijinită și ajutată de deținuților politici. În calitate de secretar a vîltoarei societății, am pornit de îndată la constituirea ei. În acest scop, am fost de trel ori la închisoarea Ga-lata, spre a lua legătura alst cu organele de conducere cît mai ales cu deținuții. O dată m-a însoțit și avocatul Alfons Herovanu care urma să fie președintele societății.

Atunci am cunoscut pe comuniștii ce ur-mau să fie judecați și m-am împrietenit mai mult cu o înfră muncitoare, a cărei ființă demnă, hotărîtă, curajoasă m-a cucerit. Societatea nu a mai luat ființă, eu am ră-mas însă prieten, alst a deținuților cît și a cauzei lor.

Cîtă vreme au stat la Galata, aveau asig-urată oarecum asistența medicală prin inter-mediu chimistul Zenobia Covășneanu și a d-rului C. Strat. Cînd au început dezbaterile, cei 106 au fost mutați la închisoarea militară, care se afla chiar în apropierea Curții mar-țiale.

Cu această mutare situația deținuților de-venea direct alarmantă. Localul nu avea nici instalație interioară de apă și mai ales era nelncăpător pentru numărul mare al deținuți-lor. Primejdia de a se îmbolnăvi era și mai mare decît la Galata și procurarea de medi-camente precum și asigurarea asistenței medi-cale devenise o chestiune de viață și de moarte.

Or, la închisoarea militară nu se primeau nici schimburi, nici alimente, nici medicamente și nici devotamentul și bunătatea Zenobiei Covășneanu și nici a d-rului Strat nu mai pu-teau folosi.

Situația era considerată extrem de critică. A fost depășită într-un mod fericit, cu to-tul neașteptat.

Ducîndu-mă la închisoare să vorbesc cu un deținu pe care îl apăra N. Rodos, am în-țeles pe drumegalul ce ducea la cancelarie (curtea închisorii nu era pavată, avînd asper-tul unei ogrăzi deasă de țără) pe o fostă elevă, pe care o mediteasem la Botoșani și de care nu mai știam nimic.

Mi-a spus că tatăl ei fusese numit de cur-înd directorul închisorii militare, că se mu-tasera cu toată familia la Iași, că locuiau în incinta închisorii.

Mi-a mai mărturisit că nici ea nici fratele ei mai mic nu se prea impacă cu școlile din Iași și că înclinarea cu mine este salvatoare pentru ei, mai ales în ultimul trimestru. Pen-tru mine, această întîlnire a fost și mai feri-cită.

De a doua zi am început lecțiile și, o dată cu acestea, intrarea nesubînșurî în in-cinta închisorii.

Legătura cu deținuții era asigurată în con-diții neesperate.

Dezbaterile procesului s-au desfășurat în ședințe care începeau dimineața, comu-nu după o pauză de la 4 la 6, și după o pauză de la 8 seara pînă la miezul nopții.

Urmărind zi de zi și noaptea de noapte des-fășurarea procesului, ajunsesem să cunoșc si-tuația înălțurii inculpați în parte. Cu cît cu-noșteam mai bine faptele și oamenii, cu cît mi se limpezea mai bine mărșia cauzei pentru care cu aita dirzenle luptau comu-niștii, cît mă vedeam noaptea sala de ședințe, după 12 ore de stat în aerul închis, eram, amestec, în-mă puteam opri să mă gîndesc cum pot deșin-țuși suporța cu aita calm, cu aita eroism încercările la care erau supuși?

Trecuseră prin torturile cercetărilor, erau subnutriți, dormeau îngheșuți în dormitoare sordide, stăteau 12 ore pe zi în sala de șe-dințe într-o atmosferă sufocantă și își păstrau calmul și demnitatea! De unde aita putere, aita dirzenle!

Aceste trăsături de caracter au culminat cu ocazia pronunțării sentinței.

În conformitate cu legea, hotărîrea trebuie să fie citită în ședință. În acest proces s-a procedat altfel.

Ținîndu-se de opinia publică care era ostilă acestor înscenări, instanța a recurs la o formulă, care deși nu era legală, era mai com-odă pentru instanță. S-a dispus ca inculpații să nu mai fie aduși la Curtea marțială pentru pronunțare, li s-a celtit hotărîrea la închisoare. În acest scop s-au dus la închisoarea militară procurorul militar, împreună cu greierul.

Din partea apărării a fost de față numai avocatul Schreiber. Eu, deși nu puseseam con-cuziți, urma să mă ocup de declararea recur-surilor.

Formularele erau gata scrise la mașină, ur-mînd a fi completate cu numele, pedepsa și semnătura.

Cele petrecute atunci mi-au rămas neșter-se în amintire.

Toți cei 106 comuniști au fost scoși în curțe și așezați în careu. Singurii care stăteau jos eram eu și greierul, care urma să scriem. Cum nu asistasem pînă atunci la nici un proces înscenat comu-niștilor, totu era nou pentru mine. Știam că se vor da pedepse, dar eram optimistă, eram sigură că vor fi ușoare. Doar nu erau vinovați! Scepticismul avocaților mai cu experiență mi se părea nejustificat.

Cînd a început comisarul regal să citească pedepsele, nu-mi venea să cred.

Pedepsele erau de o gravitate excepțională, depășiseră cele mai negre presupuneri.

Se adunaseră de la un loc secole!

Eram așa de zguduită, încît atunci cînd a trebuit să fac apelul celor ce urmau să sem-neze recursul, mi-am dat seama că nu pot. Nu mai aveam glas!

Pînă mi-am revenit, m-a scos din încrejură avocatul Schreiber, făcînd d-sa apelul.

Cel chemaj se apropia senin, cu un pas ușor și sigur deși măl aveam muncă sînică pe viața sa, pe termen de 25 ani. Se apro-piau de moș, iscăleau recursul, îmi mulțumeau și hecare încerca să mă încurajeze cu o vorbă sau un zîmbet... pe mine!

A durat această formalitate timp de 6 ore și nimeni nu s-a plîns, nu s-a văzut pe fața nimănui nici oboseală, nici slăbiciune.

Tînăra mea prietenă, care avea o pedepsă de 25 ani, văzîndu-mă cît sînt de pierdută, mi-a spus cu voce tare, încît a fost auzită de toți cei de față, începînd cu comisarul regal pînă la ultimul gardian:

— Nu-ți pierde firea, d-ră avocată!

Nu exculăm noi pedepsele ce ni s-au dat! Regimul nu măl înne mult, e pe moarte! Cau-za noastră va învinge!

Comisarul regal, care avea un nume teu-tonic și era hitlerist fanatic, n-a avut curajul să riposteze, făcîndu-se că nu a auzit.

Își pierduse aroganța în fața curajului și dirzenle unei tinere fete.

Așa i-am cunoscut prima oară pe comu-niști și singurul semn de solidaritate pe care l-am putut manifesta atunci a fost o călduroasă strîngere de mînă, fapt ce înălca regulamen-tul închisorii.

VERONICA GORGOS

ERATĂ

În articolul „Constanța Buzea — Nostalgia clasicismului” apărut în numărul trecut, pagina 9, se va citi:

— coloana 1, rîndul 15 discreție în loc de distincție; rîndul 16 ne-pădășire în loc de nepădășire; rîndul 20 romantic în loc de romanic.

SPORT DE LA DINU LA ȘIPERCO

PREMIILE ASOCIAȚIEI SCRITORILOR IAȘI
PE ANUL 1970

Asociația Scriitorilor din Iași a acordat pre-miile literare pe anul 1970:

— MIRCEA RADU IACOBAN, pentru piesa TANGO LA NISA.

— CORNELIU STURZU, pentru volumele de poezii CANTILENE și DUHUL PIETRELOR.

Juriul care a acordat premiile a fost alcă-tuit din scriitorii: Nicolae Țațomir (președin-te), N. Barbu, George Bălăiță, Dumitru Ignea, Ștefan Oprea, Florin Mihai Petrescu, Vlad So-rieanu, Corneliu Ștefanache, Horia Zilieru.

Dinu și Dumitracă pe tușă! Am prezis-o — cităto-rii, probabil, își amintesc. Și vă rog să mă credeți, nu-i vorba de o simplă poveste cu nervi nestăpîniți, iritare de moment ș.a.m.d.: lucrurile sînt mai grave și mai profun-de. În generoasa și expresi-va limbă românească există o metaforă-diagnostic suges-tivă și exactă: li s-a suit la cap. Pupați pe toate părțile, idolatrizați, răsfățați, giugu-liți, onorabili noștri clienți au ajuns să creadă că torțile cerului sînt confecționate spe-cial pentru a-și atîrna dum-nealor ghetele pline de no-roi. Dinu, om de bază în na-țională, devenit campion al grosolăniilor și brutalității! L-am urmărit cîteva meciuri la rînd: jumătate din faultu-rile flagrante comise de „Di-namo” i se datorează. Oare de vină n-om fi și noi, cei care minuiim pixurile și-l pu-nem să declare, pe ditamai

cerșaful de pagină (vezi re-țușă „Magazin”) ce soi de găluște preferă, ce actori o-doră, (iaca, na!) ce șuetă practică? Dinu declară ri-tos: iubește șueta subțire. Bravo, frate-meu! Ador șue-ta subțire și trosnești oa-sele adversarului cît mai gros cu puțință! Amice, mă tem c-o să fie nevoie să alegi: ori una, ori alta. De cînd îi lumea, subțirimea și grosolă-nia n-au făcut casă bună împreună!

buț și scoată din amorfire și conservatorism un comitet pe cît de respectabil pe atît de imposibil de urnit din ale sale. Începînd din acest mo-ment, activitatea reprezen-tantului român iese definitiv de sub zodia protocolaru-lui și decorativismului, în-scriindu-se în mod categoric printre factorii dinamizați și înnoitori cărora sportul se cuvine să le fie recunoscă-tor. După cum bănuiesc a se ști, Șiperco a cerut (și ob-ținut) să se reconsidere ca-litatea de amator și noțiu-ne de amatorism în sportu-rile olimpice, apelînd în a-cest sens la rațiune, realism și sinceritate. În ultimii două-zeci de ani, omul a fabricat bomba atomică, a descoper-it Penicilina, a trimis sate-liți în cosmos, a pășit pe lu-nă — dar opreștitele olimpice rămas-au neschimbate, obli-gîndu-ne să ne prefacem a nu pricepe unde, cînd și

cum se umblă cu fofirlica. Faptul că s-a adoptat propunerea Șiperco mă determi-nă să salut deschis și entu-ziasț atît luciditatea (mai bine mai tîrziu...) forului in-ternțional, cît și eficiența intervenției reprezentantului român. Cu sau fără suită, să fie într-un ceas bun.

M. R. I.

P. S.

Aflu stupefiat că Dinu și Du-mitracă au fost... grațiați! Este cel mai rușinos și mai laș act comis de onorata noastră Federație în ultimii ani. Dacă era vorba de Do-mide, Anca, Ianul, se mai producea GRAȚIEREA de po-mină? Cine n-are curaj să meargă cu hotărîrile pînă la capăt, cine-și biție șira spi-nării după cum bate vîntul, nu-i demn de stima nimănui. Imi pare nespus de rău, stî-mate tovarășe Angelescu!

UNIVERSITATEA

Dintre toate instituturile de învățămînt superior existente în țara noastră înainte de ultimul război mondial, cea mai veche universitate, adică cea ieșeană, s-a dovedit tot timpul a fi stăpînită de un spirit progresist în diversele aspecte ale activității sale. Aș putea cita ca exemplu relativ vecni, căci este anterior primului război mondial, numirea a două femei ca profesoare. Este vorba de doamna Pușcariu, (astăzi decedată), la facultatea de medicină și de doamna Vera Myller-Lebedev, care trăiește încă (văduvă a marelui matematician Alexandru Myller), la Facultatea de științe. Deși nu are legătură directă cu universitatea, merită a fi amintit și cazul doamnei Ella Negruzzi, nepoata unui frate al scriitorului Costache Negruzzi, care a fost, tot la Iași, prima femeie avocat din România.

Fără voie, trebuie să ne întrebăm cum se explică această atmosferă liberală, în sensul înalt al cuvîntului, existentă în fosta capitală a Moldovei de la începutul acestui secol? Ea este ecoul multor acțiuni progresiste, unele cu caracter revoluționar. Este de ajuns să pomenesc mișcarea socialistă din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, cu numeroși intelectuali printre care C. Dobrogeanu Gherea, Ion Nădejde, Garabet Ibrăileanu, Raicu Ionescu-Rion ș.a. și cele două reviste „Contemporanul” și „Evenimentul literar”. Iar în primul deceniu al secolului nostru a luat ființă „Viața Românească”, revistă de mare prestigiu, care fără a fi socialistă, a propagat idei progresiste, adesea foarte înaintate, și a dus o luptă necruțătoare împotriva naționalismului antisemit și huliganic al lui A. C. Cuza și al prietenilor acestuia. De altfel, explicația propusă mai înainte trebuia completată, în sensul că, tocmai agitația primejioasă dusă de șeful acestei mișcări, chiar de la catedra pe care o ocupa la Facultatea de drept, a provocat o reacție din partea profesorilor democrați.

Dintre cele patru facultăți, devenite șase după primul război mondial, cea mai avansată ca concepție și atitudine a fost facultatea de litere și filozofie, unde majoritatea membrilor consiliului profesional erau oameni cu vederi largi, de diverse nuanțe politice, dar cu o atitudine fermă cînd era vorba de mișcările de dreapta ale studenților și de comportarea profesorilor reacționari în cadrul activității lor universitare. De aceea se spunea, exagerîndu-se mult și puțin în glumă, dar nu de către ieșeni, că între cele două războaie, și mai ales după venirea la putere a lui Hitler, în țara noastră existau două cetăți democratice: Atelierele Grivița și... Facultatea de litere din Iași. Venea apoi Facultatea de științe, în frunte cu profesorii Radu Cernătescu, Paul Bujor, Simion Sanielevici, Constantin Motaș și soții Myller. Apoi, profesorii democrați de la Medicină. Printre ei, C. I. Parhon, Vasile Mirza, I. I. Mironescu, Vasile Rîșcanu, Iuliu Nițulescu etc.

Pe măsură ce trecea vremea, mișcarea fascistă cîștiga teren. Forța ei a crescut (oarecum artificial, dar real), mai cu seamă după venirea lui Hitler (30 ianuarie 1933) la conducerea Germaniei. Concomitent cu aceasta, creștea și reacția democraților, în primul rînd a Partidului Comunist, deși aflat în ilegalitate, și a unui număr destul de mare de intelectuali și printre ei profesori și studenți ai Universității. Atitudinea ostilă a acestora începuse mai puțin ferm, încă de mai înainte. Cred că la aceasta a contribuit și decepția produsă printre numeroși intelectuali ieșeni de guvernarea național-tărănistă (noiembrie 1928 și urm.). Căci sub influența „Vieții Românești” condusă de Constantin Stere și G. Ibrăileanu, mulți tineri, aparținînd Universității și cercurilor intelectuale în general, își pusese speranțe mari în luarea conducerii statului de către național-tărăniști. Masacrul de la Lupeni (1929), nu numai patronat, ci și organizat de guvernul socotit democrat, împotriva muncitorilor mineri a deschis multora ochii, ceea ce a însemnat răspîndirea influenței, exercitată foarte riscant, a comuniștilor.

A luat astfel ființă, mai întîi „Mișcarea contra războiului”, apoi (trec peste alte acțiuni), în 1933 „Comitetul național antifascist” în fruntea căruia se găseau, ca președinte autorul acestor rînduri, iar ca vice-președinte Petre Constantinescu-Iași, ambii profesori ai Universității ieșene. Strîns legată de această ultimă acțiune a fost asociația „Amicii U.R.S.S.” în conducerea căreia se aflau unii dintre conducătorii Comitetului Antifascist.

Rămîne să evoc în cele ce urmează câteva fapte concrete. Ultimele două organizații amintite mai înainte au fost dizolvate la 24 noiembrie 1934, iar unii dintre membrii lor puși sub anchetă judiciară după percheziția făcută în ziua dizolvării (era o duminică). Senatul Universitar, care s-a întrunit, conform programului său de lucru, a doua zi, a fost informat de către prof. Popescu-Prahova, despre condițiile ilegale în care a decurs percheziția la colegul Constantinescu-Iași. Aducînd aceste lucruri la cunoștința senatului, decanul a protestat în numele Facultății (și în asentimentul majorității profesorilor ei), și a rugat pe membrii senatului să-și însușească protestul, ceea ce s-a și întimplat. Am protestat și eu cînd mi s-a făcut percheziția, în aceeași noapte (de la 22 pînă la 1). Atmosfera favorabilă propunerii făcută de decanul Popescu-Prahova trebuie explicată, în parte, prin atitudinea rectorului Traian Bratu, profesor al Facultății de Litere. Acest om, care a condus multă vreme Universitatea ieșeană, impunea oricui prin dragostea sa pentru adevăr ca și pentru curajul cu care îl spunea oricui și oricînd, prin înalta sa concepție despre muncă, prin demnitatea-i personală, prin dîrzenia cu care apăra autonomia universitară. Cit a fost el rector, n-a permis organelor polițienești să intre în Universitate pentru a ancheta cazurile numeroase de dezordine, provocate totdeauna de studenții fasciști. Ancheta pentru acte petrecute în localul instituției era, spunea el rîspicat, de competența conducerii ei.

Se știe că prof. Constantinescu-Iași a fost judecat și condamnat de tribunalul militar.

Majoritatea martorilor apărării erau colegi de-ai săi. Traian Bratu a fost interogată primul, timp de 1,1/2 ore. A ieșit din sala de judecată aproape extenuat. Ne-a spus nouă, celorlalți care ne așteptam rîndul pentru moment numai atît: „M-au tras ei de limbă, dar le-am răspuns și eu la toate cum trebuia”.

Aș mai aminti, spre a încheia aceste însemnări, un episod din lupta profesorilor democrați ai Facultății de Litere. Era în anul universitar 1938—1939, cînd majoritatea colegilor îmi făcuseră cîntea să mă alegă decan. Facultatea avea o asociație studențească, ale cărei preocupări erau, din principiu, profesionale și general culturale. Atmosfera din întreaga țară, ca și din Europa, ne găsea la câteva luni depărtate de izbucnirea celui de-al doilea război mondial. Trebuia să se aleagă un nou Comitet al Asociației, fiindcă celui vechi îi expirase mandatul. S-au prezentat două liste: una democratică, susținută de marea majoritate a studenților și una legionară. Ina-

intă de a se termina votarea, legionarii și-au dat seama că pierd partida. Și atunci au... furat urnele. Faptul a fost adus la cunoștința decanului de comitetul responsabil al alegerilor. Comisia disciplinară, alcătuită din profesori, a anchetat, la chemarea decanului, întîmplarea. Rezultatul a fost eliminarea din facultate a patru studenți legionari, găsiți vinovați de furtul urnelor. Hotărîrea a fost aprobată de comitetul profesional și de Senat. Unul dintre cei patru studenți eliminați a ajuns, în septembrie 1940, cînd legionarii conduceau țara, președinte al asociației lor studențești, și la începutul lui octombrie, cînd anunșam examenul, mi-a cerut acasă la mine, împreună cu alți tineri, să renunț la ținerea examenelor și aceasta din cauza atitudinii mele politice.

I-am răspuns că nu pot asculta decît de dispozițiile unei autorități superioare, constituite.

Examele au avut loc, cu un incident banal la sfîrșitul lor, dar la 1 noiembrie 1940 am fost suspendat din învățămînt de către Ministerul Educației Naționale.

IORGU IORDAN

TIMP EROIC

In iureșul muncilor politice din acea vreme, nu pot preciza în ce anume împrejurări, l-am cunoscut pe acela care a fost Ilie Pintilie. L-am întîlnit de mai multe ori și de fiecare dată am fost impresionat de puternica sa personalitate. Știam că este unul dintre fruntașii muncitorilor ceferiști moldoveni ce au participat la evenimentele politice ale anului 1933. Pentru mine numele lui avea rezonanța unui om trecut prin focul luptelor de clasă. Și eram la vîrstă cînd plăteam tributul unor imagini literare ce mi le făceam asupra celor despre care auzisem lucruri deosebite, dar pe care încă nu-i cunoșteam. Imi închipuiam că Ilie Pintilie trebuie să aibă o înfățișare de „metal” statuar. Dar am cunoscut un bărbat zvelt, cu trăsături fine și alungite, care punea ordine în bogăția părului său, scuturîndu-și capul cu un gest elegant, impetuos. Foarte îngrijit îmbrăcat, degajat și sigur în gesturi, înfățișarea lui Ilie Pintilie nu permitea diagnosticarea apartenenței sale profesionale. Convorbirile ce le-am avut cu el au fost destul de scurte dar edificatoare, incit dacă n-aș fi știut că el este Ilie Pintilie, aș fi fost sigur că mă găsesc în fața unui intelectual cu o bogată cultură și experiență marxistă. Rețin argumentarea strînsă pe care a făcut-o în legătură cu posibilitatea înființării și activității unei organizații legale de masă. A expus argumentele pro și contra, a sesizat cu finețe obiecțiunile și acordurile. Gîndirea sa dialectică era evidentă. A cîntărit și a decis.

L-am auzit, ce-i drept, o singură dată, vorbind și într-o adunare deosebit de numeroasă, ce a avut loc în sala cinematografului care, în acea vreme, se numea „Phoenix”. Adunarea la care mă refer era organizată sub auspiciile unui comitet ce activa împotriva scumpirii vieții. Sala cinematografului era suprapopulată și în auditoriu se aflau foarte numeroși ceferiști. Din motive de precauție numele lui Ilie Pintilie nu fusese anunțat printre cei ce urmau să ia cuvîntul. A venit ceva mai tîrziu și a fost ultimul vorbitor. Apariția sa a stîrnit nesfîrșite rapoate de aplauze. Ascultîndu-l vorbind în acea adunare, i-am descoperit un alt stil: cuvintele sale aveau o mare forță de convingere. Argumentația sa dovedea o bogată informație în problemele economice, însă impresiona prin simplitatea caldă și directă cu care își exprima ideile. Nu l-am întîlnit de prea multe ori, dar îndeajuns ca să știu nemijlocit că Ilie Pintilie a fost un adevărat conducător comunist... Să-mi fie înțeleasă mindria de a spune: am fost și eu de față, alături de Ilie Pintilie, în momentul constituirii unei organizații legale ce se înființa din inițiativa Partidului Comunist Român!

Deseori primeam misiunea de a „porni la plimbare”. Sub această formulă se înțelegea îndeplinirea sarcinii de a aduna fie cotizațiile unor membri ai difertelor organizațiilor ilegale ale Partidului Comunist Român, fie contribuțiile celor care ajutau una sau alta din organizațiile legale conduse de Partidul Comunist Român.

Perechea mea de plimbare a fost întotdeauna Zenaida Cușnir. Știu că ea nu mai este. A căzut eroic în lupta contra fascismului. Dar în amintirea mea trăiește aceeași de atunci. Am străbătut împreună orașul nostru în lung și-n lat, în toate curmezișurile. Astăzi cînd mă gîndesc la aceste plimbări, îmi dau seama că au avut farmecul lor romantic, dar atunci noi eram prea cu adevărat: prieteni și prea pătrunși de grija îndeplinirii misiunilor noastre.

Șeful era Zina. Eu o însoțeam pentru că plimbarea a doi tineri putea să pară oricui foarte firească. O simțeam hoinăreală sentimentală... În sectorul Zenaidei Cușnir și al meu intrau în mod obișnuit intelectualii... Doctorescu Vasile Mirza era întotdeauna printre obișnuiții pe care noi îi vizitam. Ne primea foarte binevoitor la laboratorul de Histologie situat în apropierea „Izolării” — așa se zicea pe atunci secției de boli contagioase a spitalului Sf. Spiridon. Profesorul Radu Cernătescu ne primea printre retortele și imensele lui eprubete din laboratorul său aflat în clădirea Universității. Era foarte expeditiv... Profesorul Iordan ne primea acasă la el. De aceea misiunea noastră la profesorul Iordan o socoteam o vizită deosebit de agreabilă. Din păcate, eram totdeauna pe goană. N-aș crede să fi existat prea multe „somițăți” ieșene pe la care noi să nu fi trecut în numeroase rînduri... Iașul avea intelectuali mulți și de toate categoriile. Intrau în competența noastră de la ilustrații universitare pînă la mici și modești profesioniști. Zina Cușnir era mare meșteră în ținerea socotelilor. Obișnuit, contribuțiile erau pentru „Ajutorul Roșu”, dar uneori avea și alte destinații speciale. Am relatat cum s-au strîns sumele necesare pentru congresul de la Bruzelles. La fel de urgent, se impuneau și „plimbările” pentru adunarea contribuțiilor destinate ajutorării Spaniei Republicane.

Țin să subliniez că toți cei care își dădeau contribuția erau pe deplin conștienți că sprijină acțiuni ale partidului nostru. Numărul lor era din ce în ce mai mare, iar noi nu eram singurii însărcinați cu astfel de misiuni. Această demonstrează cu o elocință concretă imensa popularitate de care se bucura Partidul Comunist Român, cu toate că activa în ilegalitate.

Primul 1 Mai pe care l-am sărbătorit muncitorește a fost acela al anului 1936. Pe căile noastre obișnuite, și apoi de la om la om, studenții democrați au urmat îndemnul de a sărbători acel 1 Mai într-o poiană din marginea Iașului, de la Breazu. Încă de dimineață, tramvaiele ce duceau într-acolo erau pline. De la stația terminus — Vișnău —, pîlcuri, pîlcuri se îndreptau spre Breazu. Mult înainte de ora prînzului se adunaseră mulțime de oameni, îndeosebi tineri. S-au format grupuri după afinități și simpatii, ne-am desfăcut merindele și ne pregătiam să prînzim. Deodată, din mijlocul nostru citeva glasuri au început,

mai întîi slab, apoi din ce în ce mai tare, primele versuri ale Internaționalei. A fost ca un semn. Toți s-au ridicat în picioare și într-un singur glas mulțimea a cîntat Internaționala. Erau numeroși cei care nu cunoșteau cuvintele, dar le repetau în grabă, după cei ce le știau. Și erau mulți care cunoșteau fără greș cuvintele imnului muncitoresc. Nu departe de locul unde mă găseam l-am observat pe profesorul Alexandru Claudiu, cîntînd imnul rîspicat... însă pe franțuzește. Ne-a explicat că a învățat să cînte Internaționala în Franța și îi vine mult mai la îndemînă să o cînte în limba lui Jean Jaurès. Era multă, lume. Tineri, muncitori, studenți. Dar erau și vîrstnici, solicitați de numeroase grupuri de tineret și care căutau să onoreze pe cit mai mulți. Se aflau printre noi Ion Niculi, doctorul Marcel Held, profesorul Octav Botez, numeroși profesori și intelectuali proeminenți și chiar ziaristul de frunte al țirgului Emil Serghie, director al Teatrului Național... Toți, toți laolaltă am cîntat cu voci puternice Internaționala și am închinat pentru victoria ideilor de libertate și progres.

ALEXANDRU VOITIN

„JURNAL IEȘEAN”

ASTFEL se va intitula volumul de publicistică dintre anii 1935—1940, anii în care — în „Gîndul vremii”, în „Manifest”, în „Lumea”, în „Iașul”, în „Insemnări ieșene”, în „Jurnalul literar” — mi-am întemeiat în sens umanist conștiința de cetățean și de slujitor al cuvîntului, ani pe care-i datoresc în întregime climatului progresist, elevat, de la Universitatea ieșeană, întîlnirii cu Partidul Comunist Român, faptului de a-i fi meritat încrederea și de a fi devenit unul din militanții lui pe calea scrisului.

Prin ideologia promovată de el, prin lupta condusă cu atîta curaj, prin exemplul atîtor acte de sacrificiu întru izbîndirea atîtor acțiuni de dimensiuni autentice revoluționare — într-o epocă a confuziei și a diversunilor de tot felul — conștiința angajării într-o cauză măreață ne dădea aripi și ne inspira ceva din suflul istoriei celei noi în care intrase omenirea.

Așa cum am evocat aici ani și la simpozionul din 23 aprilie la Casa de cultură a tineretului, acest Jurnal ieșean este un memorial purtînd direct semnele aceluia timp, reflectînd o evoluție ce devenea tot mai amenințătoare pentru întreaga omenie civilizată, pentru țara și poporul nostru fascistul.

Or, pîrghia întregii acțiuni a Partidului Comunist Român în perioada ce a urmat instalării hitlerismului în Germania a fost intensificarea luptei, în plan organizatoric și propagandistic, împotriva fascismului tot mai amenințător. Ca atare, se explică inițiativa pentru coordonarea acțiunii tuturor forțelor democratice și progresiste, pentru un larg și puternic front popular antifascist, — singurul capabil a cataliza energiile, voința întregului popor, în salvarea independenței, a integrității, a suveranității României, pentru apărarea civilizației și culturii sale. Astfel — proiectată pe ecranul larg al celui mai profund patriotism — se și explică în bună măsură audiența tot mai largă, ecoul tot mai intens al cuvîntului, de fermitate și de acțiune, al Partidului Comunist, conducător încercat al mișcării antifasciste, în rîndurile clasei muncitoare, ale țărănimii sărace, ale unei părți din mica burghezie, ale intelectualității noastre.

E ceea ce se reflectă în presa legală călăuzită de Partid — precum la Iași revista „Manifest” — sau în diferte ziare și periodice ale vremii, în activitatea consecventă a unor ziaristi și scriitori comuniști care, la rîndul lor, antrenau și pe alți intelectuali pe același drum. De aceea și articolele noastre — de la cel intitulat Gherea în actualitate, din „Gîndul vremii”, iunie 1935, pînă la cel intitulat Locul nostru în Europa din 27 iulie 1940 (dată după care și ziarul „Iașul” — ca și cele ce-l precedaseră — a fost suspendat) trebuie citite țînd neconținut seamă de această dimensiune majoră care — de sursă și eficiență antifascistă — era, tocmai prin integrarea ei în datele umanismului promovat de marxism-leninism, de elevată semnificație patriotică. În acest mod a înțeles Partidul nostru să acționeze în acei ani hotărîtori pentru destinul poporului român, ca și pentru al celorlalte popoare amenințate de fascism, pentru apărarea civilizației și a păcii în lumea întreagă. Marea majoritate a textelor noastre poartă, deci această amprentă, în linia acestei nobile finalități. De aici, pe de o parte, atitudinea critică față de politica de intimidare a intelectualilor progresiști, promovată de clasa guvernantă marcînd cîrdășia cu organizațiile fasciste; de aici, pe de altă parte, relevarea principalelor acțiuni de manifestare, pe plan intern sau internațional, a acțiunilor întreprinse de intelectuali împotriva fascismului, pentru apărarea culturii și a păcii, o dată cu vestejirea acelor acte de huliganism împotriva culturii române, precum arderea cărților lui Sadoveanu de către fanaticii cuști sau legionari.

Asemenea pagini, ca și cele de reflectare a situației internaționale, am dori să fie considerate ca o modestă contribuție a unui tînar — pe atunci — intelectual ieșean, în această „Florență” a României, pe care de cite ori o reîntîlnim, ne simțim vibrînd sub aripa sfîntă a începutului nostru dintîi.

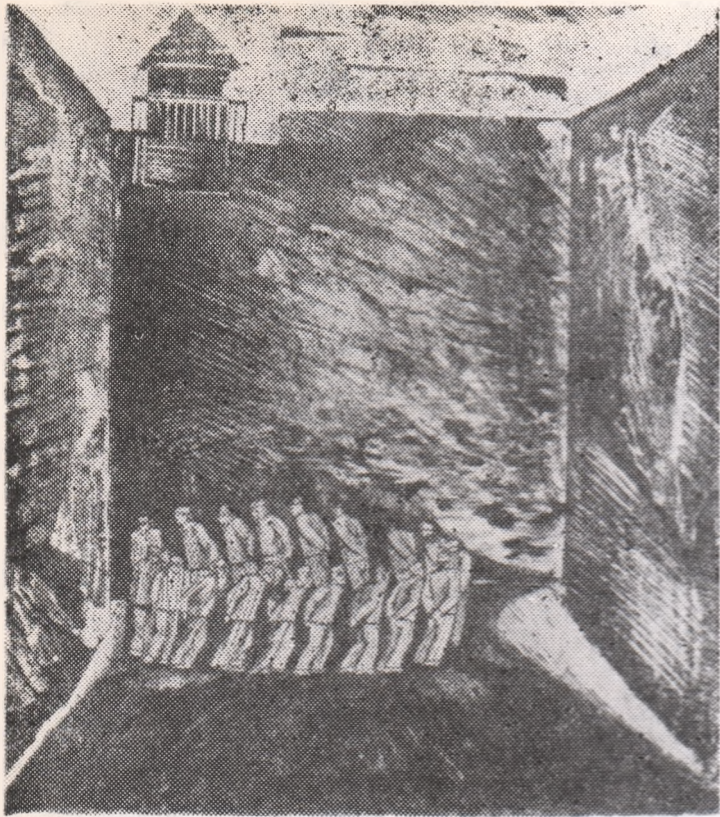
GEORGE IVAȘCU

ION BURDUJOC :

„Moment din insurecția armată”

MIHAI MĂDESCU :

„Doftana”

INSPIRAȚIE ȘI CONSTRUCȚIE ÎN ARTA ACTUALĂ

Arta reprezintă viața și aceasta este un fapt cu statut de adevăr axiomatic. Dar ea nu se reduce numai la o redare — „arta este dare nu redare”. (Kunst ist gabe, nicht Wiedergabe) sau cum se exprimă foarte des Giulio Carlo Argan — arta nu este „sein ci Dasein” (nu existență ci co-existență).

Artistului, creatorului îi revine o misiune imensă cit universul pe care trebuie să o asimileze ca premisă pentru actul de creație și orice artist trebuie să facă explicit sau implicit acest jurământ de credință — să creeze pentru „noi”. Opera de artă trebuie să reprezinte lărgirea eu-lui la dimensiuni universale. Oscar Kokoschka caracteriza acest imperativ al procesului creativ parafrazându-l pe Protagoras — „omul e măsura tuturor lucrurilor; cine va folosi o altă măsură va măsura greșit”.

Sfera creativității, artei și sfera productivității, sfera socială se află în permanență confruntare reciprocă și a avea în vedere acest raport ține de normele etice ale procesului de creație. Din dialogul artistului cu lumea se naște prin filtrul personalității opera de artă veritabilă.

Procesul creativ este în aceeași măsură deliberat și spontan și va suferi toate implicațiile ideologice, sociale, etice și politice în esența lui de act istoric, determinat de spațiu și timp compus din reacțiile originale față de aceste determinări. Dar pentru ca opera de artă să stărnească „un mouvement d'âme” nu trebuie să lipsească acel moment emoțional, care există atât la începutul procesului de creație de partea creatorului, cât și în final (materializat în creație) și capabil de a emoționa privitorul.

Wassili Kandinsky rezuma acest drum al creației în următoarea relație: „emoție — sentiment — operă — sentiment — emoție”. Prima și cea mai importantă condiție care conferă operei de artă această virtute e să fie adresată oamenilor. Creatorul nu-și poate ajunge sieși, el are o permanentă și arzătoare nevoie de oameni. Artistul trebuie să fie convins de terapeutica socială a artei și să participe la fecundarea cosmosului de către om și în același timp fiecare creație să constituie o tentativă de explicare a lumii.

Acest context, care evidențiază caracterul educativ și social al artei demonstrează faptul că arta se cere a fi și este puternic ancorată în „prezentul” ei care-i pune probleme și pe care le reia în maniere corespunzătoare.

Arta rămâne, în esență, o minunată, emoționantă confesiune a istoriei și arta fiecărei epoci este emoționantă tocmai prin faptul că exprimă esența unui anumit stadiu al evoluției sociale.

Și totuși, arta nu rămâne, după cum spuneam numai „redare” și nici chiar numai „dare”, arta reprezintă un alt mod de exprimare și cunoaștere a realității la care alături și împreună cu rațiunea participă și sfera emoțională.

În acest context general de dezvoltare arta încetează de a mai interesa numai emoțional, ea capătă tot mai mult caracterul unei adevărate modalități de cunoaștere a rea-

lității. Arta nu mai este un amuzament dezinteresat. „Artistul — spune E. Faure — este în același timp un erou al cunoașterii și un erou uman”.

Creația artistică nu mai este rezultatul exclusiv nemijlocit al emoționalității sau chiar al intuiției, ea nu mai derivă din pura „inspirație” a artistului. Arta se prezintă alături de cunoașterea științifică ca o modalitate apropiată tot atât de riguroasă de reflectare a realității.

Totuși, nu se poate nega rolul intuiției sau inspirației în reflectarea realului căci undeva la început tot a fost intuiția.

Ceea ce vrem să subliniem însă, este că în condițiile actuale arta se află în plin proces de raționalizare, căutând în același timp cele mai variate și neașteptate forme de apropiere de realitate și de materialitatea ei. Se observă în pictura modernă o dorință înfinită de materializare a tablourilor prin adaosuri de materii ciudate pentru a le contopi cu masa picturală așa cum E. Varesse „prelungeste” în unele lucrări sonoritate viorii sau a pianului prin sunetele sirenelor de alarmă.

Un rol important în plastica modernă ocupă și reflectarea realității de conștiință a eu-urilor.

Creațiile artei contemporane din acest motiv se prezintă nu atât ca obiecte pentru decorat confortul nostru sau destinat expozițiilor, cât mai curând, destinate a decora a-

cele odăi tainice ale minții și sufletului.

Astfel, arta în condițiile evoluției tehnico-științifice contemporane face un salt apreciabil în domeniul cunoașterii. Dar de aici pornesc și foarte evidente exagerări pentru că totuși arta nu trebuie să fie o avangardă abuzivă, iar dificultățile de azi nu se găsesc la nivelul meșteșugului ci la nivelul limbajului. Nu sînt puține cazurile în care arta apare lipsită de orice inocență și vădit obsedată de emoțiile pe care vrea să le stărnească vrînd să trezească senzația plecînd de la rațiunea pură. Indiscutabil, acest efort cognitiv al artei contemporane, este un act necesar și pozitiv, dar oricum nu trebuie uitat faptul pe care E. Faure l-a subliniat cu multă justete. „Știința nu i-ar putea supraviețui omului, care ar putea supraviețui științei”.

Ceea ce am avut să subliniem însă aici este faptul că arta se află indiscutabil la confluența dintre factorii ideologici, sociali, etici și politici dintr-o perioadă istoric determinată și așa stînd lucrurile este firesc evoluția artei contemporane spre un caracter riguros științific și cu o mai vastă problematică umană dar în același timp arta nu poate sfîrși prin a deveni o știință pur și simplă căci oricum arta în cele din urmă își are aleșii ei, iar genul care dă artei substanța emoțională nu se învață totuși de nicide.

GABRIELA BIDU

CURIER

ÎN CINSTEA SEMICENTENARULUI

Alături de efortul oamenilor muncii de a-și îndeplini și depăși angajamentele luate în cîntea aniversării semicentenarului partidului, instituțiile de cultură și de artă au desfășurat în ultimele săptămîni acțiuni de anvergură, menite a sublinia atașamentul total față de marea sărbătoare.

Astfel, între 19-25 aprilie s-au desfășurat „zilele culturii botoșanene”, la care și-au dat contribuția Teatrul de stat, Filarmonica și Teatrul de păpuși. În afara concertelor și a spectacolelor pentru cei mici, ansamblul Teatrului „Mihail Eminescu” a prezentat piesele „Duet” de Andrieș, „Să nu-ți faci prăvălie cu scară” de Eugen Barbu, „Take, Janke și Cadir” de V. I. Popa, „Veronica Miclă” de Claudiu Millian și „Comedie cu oteni” de Gh. Vlad. Fiecare spectacol a fost precedat de o conferință legată de piesă și personalitatea dramaturgului.

În întregul județ Neamț au avut loc între 3 aprilie și 8 mai manifestări speciale: expoziții, spectacole, simpozioane, conferințe etc. Între 6-13 aprilie la Teatrul Tineretului din Piatra Neamț, săptămîna dramaturgiei noastre contemporane a fost inaugurată de conferința „Actualitatea politică și dramaturgia noastră contemporană” și piesa „Al patrulea anotimp” de H. Lovinescu. Au urmat simpozionul „Funcția politică a teatrului” și piesele „Harap Alb” de Zoe Anghel-Stanca și „Arca bunei speranțe” de I. D. Sirbu; simpozionul „Teatru și poezie” și piesa „Patru omeni fără nume” de Radu Bădiță.

Cenaclul literar „Calistrat Hogaș” a organizat la Liceul „Petru Rareș” recitalul de poezie „Partidului slav” și „Prezent legendar”. La Casa de cultură a sindicatelor a fost organizată o expoziție plastică a elevilor din județ.

În cadrul filialei Iași a U.A.P. a avut loc duminică 25 aprilie un simpozion pe tema „Mișcarea artistică din România” cu contribuția criticilor de artă Ion Frunzeț, Amelia Pavel, Radu Neagu, George Popa și Claudiu Paradăser.

„Analele Brăilei” se intitulă suplimentul special scos de ziarul local „Înainte”. În afara unor articole semnate de nume prestigioase precum Dan Enăchescu, George Macoveșcu, Șt. Baian, Ed. Nicolau și de beletristicii de asemenea solicitată unor scriitori consacrați, N. Istrati, N. Mocioiu, Ana Maria Viicol și alte condeie brăilene, oglîndesc viața culturală și artistică locală în acest mal festiv.

O serie de talente recrutate din îndemnul muncitorilor siderurgici și constructori gălățeni, au inițiat o expoziție intitulată: „Omăgiu partidului”. Remarcăm cîteva nume: Aristică Dumitrescu, V. Cîres, V. Coman, Toth Geza, P. Boaru — deși expoziția e valoroasă prin entuziasmul tuturor artiștilor amatori exponanți.

cu sculptorul ION IRIMESCU

Ion Irimescu este de părere că orice cuvînt e de prisos atunci cînd mijlocul de expresie pe care și l-a ales artistul este piatra. Opera singură trebuie să comunice. De aceea subiectul discuziei noastre trizează unele probleme de ordin general.

R.: Astă toamnă v-am înfîlît la Fălticeni la sărbătorirea a 100

de ani de la înființarea Liceului „Nicu Gane”. Acum, iată-vă la Iași. Ce vă cheamă spre Moldova?

I. I.: Diferite treburi, prieteni, rude, amintiri.

R.: Credeți că solum natal are vreo influență la elaborarea operei de artă?

I. I.: Mai mult ca sigur că anumii factori, climă, regiune, oameni, obiceiuri, cerul, pămîntul, amintirile determină într-un fel sau altul structura sufletului nostru, izvorul tuturor sentimentelor.

Intotdeauna arta a fost expresia unor sentimente, a unor stări afective, determinate de factorii pomeniți mai sus.

R.: Cum ați tradus în arta dumneavoastră așa numitul dv. specific național?

I. I.: Nu am urmărit niciodată acest lucru. Socot că este o problemă ce aparține unor facultăți specifice cu care am fost fiecare mai mult sau mai puțin înzestrat, iaculități care, în timp, sau dezvoltat pe parcursul vieții, în funcție de cultura și caracteristicile mediului inconjurător.

R.: Unii moderniști experimenterii au negat importanța caracterului național al artei, susținînd o artă atemporală, spațială, practic instrinșală de viață, de om. Un Vlaicu, un Ralea, Călinescu, Opreșcu, Dima, au elucidat raportul național-universal demonstrînd că o operă devine universală numai în măsura în care este națională. Ce părere aveți despre modul în care arta noastră actuală reflectă realitatea românească?

I. I.: Artă noastră actuală atîncînd este permanent alimentată de izvorul nesecat al genului creator al poporului nostru, indilenter dacă este clasică, modernă, figurativă sau abstractă, se integrează organic și indisolubil în realitățile românești.

R.: În calitate pe care o aveți, ce credeți despre locul pe care sculptura românească contemporană îl ocupă în arta universală? Personal ați participat la multe expoziții peste hotare. Cum ați fost primit?

I. I.: Astăzi sculptura românească a intrat definitiv în circuitul artei mondiale. Expozițiile de sculptură organizate în străinătate au stîrnit interesul și aprecierea tuturor alt prin forța lor de transmitere a unor idei și sentimente, cit și prin integrarea lor în spiritul marilor tradiții ale artelor universale păstrate de la Altamira pînă în prezent. (Partea a doua a întrebării rămîne lătră răspuns).

R.: Cîteva considerații despre climatul artistic din Iași?

I. I.: În momentul de față există în Iași un mîunchi de artiști de toate generațiile care prin talentul și elanul lor creator pot să susțină prestigiul artei moldovenești la cel mai înalt nivel. Desigur, că pentru atingerea acestui țel este nevoie de o muncă și luptă permanentă. Meșteșugul nostru este foarte a-nevolos și te angajează la mari eforturi pe un drum cu himere înșelătoare, cu rătăcirii în dreapta, cu rătăcirii în stînga, citeodată cu sușurii încrezătoare, de multe ori cu scorburi dureroase și permanent îndemnați de o forță lăuntrică de a părăsi cunoscutul și de a încerca necunoscutul, de a înfrunta imposibilul spre a-i smulge posibilul. Arta înseamnă înainte de toate multă muncă și pasiune. Dacă vom reuși sau dacă nu vom reuși să spunem ceva prin arta noastră acest lucru se va aprecia în viitor, pe balanța nedesmințită a valorilor.

Trecutul artelor demonstrează lătră echivoc că oricum ar fi prezentul, favorabil sau nefavorabil, pînă în cele din urmă timpul rămîne singurul judecător suprem.

Persuasiv îmi vine în minte un adevăr găsit undeva și citez: „Succesul e elemer, poate încinta, dar numai pentru o clipă”. Dincolo de clipă începe drama”. Cu un sentiment dureros mă supun acestui gînd.

GLORIA LACATUȘU

Scrisă în 1895 (ca și „Soțul ideal”), adică în același an în care paradoxal irlandez avea să fie condamnat la doi ani de muncă silnică, piesa reprezentată de curînd la Teatrul Național din Iași aduce, într-o viziune de marcat rafinament (regia: Dan Nasta), atmosfera ironiei discrete și a cochetăriei complexe care, în anii parca prevestitori ai celei „la belle époque” ascundea neliniștea și escamotă întrebările dureroase ale unor generații care aveau să înfrunte încercările și răsturnările primului război mondial. Mai puțin vitriolant decît Bernard Shaw, celălalt irlandez, necruțător prin verva polemică dar și prin adîncime filozofică, (să existe oare vreo legătură între solul acestei țări și inconformismul marilor scriitori pe care i-a dat?) Oscar Wilde este structural, un parnasian, un estet care ajunge, totuși, îndirect la o ascuțită satiră a mediului aristocratic dar și a snobismului pseudonobiliar.

Însă cel care cunoscuse de timpuriu laurii succesului, cel care căutase satisfacțiile frumosului în artă, refuzînd să ia în considerare tragismul, ciocnirile cu un destin neprielnic, avea să o sfîrșească sfîșiat sufleteste și doborît prematur, la numai 46 de ani, de o boală neierțătoare. Neoclasicismul său cam convențional, în spiritul reacțiunii antiromantice, nu adopta seninătatea care succede furtunilor, ci constituia, pur și simplu, o încercare de a evita asemenea furtuni. Caracteristică rămîne, în sensul acesta, atitudinea care se detașează din celebrul său roman Portretul lui Dorian Gray, (1890) în fond o parabolă impresionantă, încercînd să concretizeze ideea separației între artă și viață. Cu toate acestea, Oscar Wilde dovedește că nu poate fi un senin, ci mai curînd un neliniștit, și avaturile lui Dorian Gray demonstrează că însăși problematizarea acestei aparente necondiționări între cele două domenii: arta și viața, presupune îndoiala și meditația gravă, deci opusul seninătății.

Aceeași contradicție o aflăm în opera dramatică: scriitorul își manifestă încrederea în bunătate, în sentimentul generos (a se vedea, între altele, Evanțaiul lady-ei Windermere) și ne propune imagini luxuriante ale saloanelor epocii, cu personaje ale se mișcă impecabil, după o etichetă intrată în reflex și dialoghează scinteiilor. Acționînd, însă, în asemenea cadru, inteligența în stare să dizolve prejudecăți nu poate să nu sesizeze și să nu ironizeze, uneori pînă la sarcasm, îngustimea interesată, ipocrizia, resentimentele. Ce înseamnă să fii onest desfășoară, tocmai în aceste coordonate, o intrigă menținută în spațiul agreabilului, al bunului gust, fără exagerări grotesci. În limitele ei convenționalismele comportării, ușurătatea, vicul, minciuna, obtuzitatea — cedează, iar comportarea sinceră este subliniată, prin contrast, datorită finei ironii și jerbelor de pa-

Teatrul Național „Vasile Alecsandri”

CE ÎNSEAMNĂ SĂ FII ONEST

de Oscar Wilde

radoxuri și vorbe de spirit care agrementează conversația, pînă la identificarea totală cu aceasta.

Așadar, piesa trebuie privită în acești termeni care țin de concepția artistică a autorului și care definesc împreună o anumită finută, un anume stil. Altfel, a vorbi îndistinct despre satira socială, despre „date existențiale” (ce carieră bogată are această sintagmă, în special la cei care, prin folosirea ei, își dau aerul că ar fi la curent cu... existențialismul — ceea ce este, să recunoaștem, cu totul altceva!), despre farsa a-parențelor, filistinism etc., etc., înseamnă a vulgariza înflesurile și a șterge atributele specifice.

Or, principala calitate a regiei lui Dan Nasta, personalitate bine conturată, pe care ne bucurăm a-l afla, ca să zic așa, „la pupitru”, exercitînd și un rol pedagogic în formarea interpretelor mai tineri ai Teatrului Național, constă tocmai în surprinderea acestui stil al autorului, a căruia operă reflectă nu numai o epocă ci și un anumit spirit exprimat în artă și literatură. Spectacolul ieșean, fără a fi o „sinteză” a „căutărilor regizorale din ultimul deceniu” (!?) cum riscă să afirmе un comentator, își datorează finută și valoarea unei subtile adevări față de text, și nu numai față de acest text, ci și față de spiritul operei teatrale a lui Wilde. Adevărea aceasta e realizată cu oarecare detașare, cu mijloace moderne discret și moderat folosite, fără ostentație, atît în privința decorului și a recuzitei scenice cit și în insistența unei disciplinări a vorbirii și gestului interpretelor, adică acționînd pozitiv, în același sens în care și Marietta Sadova, lucrînd pînă în prezent două spectacole la Iași, a considerat necesar să insiste.

Între intenții regiei și cadrul scenografic s-a stabilit, de asemenea, un deplin acord, astfel că decorul semnat de G. Dorosenco, mai puțin arhitecturat cit sugerator prin colorit și mișcare, joacă alături de interpreți, ca un auxiliar al lor, determinînd spații, subliniînd spiritual anumite stări și momente, dobîndînd funcționalitate de sens, și nu de ilustrare, de altfel ca și banda sonoră. Prezența pe afiș a artistei emerite Any Braeschi (Lady Bracknell), pentru a doua oară chemată din cadrele pensionate ale colectivului ieșean, demonstrează mai mult decît orice nevoie imperioasă pe care o are

teatrul de interpretii săi de prestigiu, în stare să confere personalitate instituției: și Any Braeschi, dar și Margareta Baciu, și George Popovici și Mihai Grosariu și Elena Foca — și lista nu e completă. Any Braeschi dă tonul întregii interpretări prin ținuta sa, prin știința de a lansa unele expresii comice într-un amestec de navitate și de gravitate, sugerînd, dincolo de suficiență, interesarea personajului. Alături de aceasta, rotunjind mai vechi asperități, dobîndînd succulență, evoluează Sergiu Tudose (John care-și zice... Onest). Cornelia Gheorghiu, — pînă în ușoară și sprintenă ironie în respectarea gestului și a atitudinii prescrie rangului, Cornelia Hincu, valorificîndu-și de data aceasta intonațiile cîntate în mănăstirea alîntării ingenuiei Cecily. De nerecunoscut Cornel Constantinu care a învățat să suridă, să privească partenerul și să fie mai degajat (Algeron), în timp ce experimentatul Saul Taișler aduce o figură bonom-naivă și deloc ascetică în rolul pastorului. Ne-a interesat și compoziția executată cu finețe de înimoasa Domnița Mărculescu în rolul unei vîrstnice, deși — în ceea ce ne privește, considerăm că asemenea întrebunțări ale actorilor foarte tineri rămîn exerciții de virtuozitate pentru maturitate. Foarte buni Valeriu Bobu și Gelu Zaharia în cei doi valeți — și la Oscar Wilde și nu numai la el, rolurile de valeți sînt importante și caracteristice. Am epuizat aici lista interpretelor — însă nu și tot ceea ce s-ar putea spune, și ar fi necesar, despre formarea reală a calităților noilor generații de actori ai Naționalului din Iași. Sperăm să facem acest lucru cîndva, separat. Pînă atunci, subliniem eficiența conlucrării cu regizori amatori și pedagogii ca Marietta Sadova, Dan Nasta, Victor Tudor Popa — adică remarcăm, în esență, buna orientare a direcțiunii teatrului în sensul arătat.

N. BARBU

P.S.: După cîteva, repetate, observări făcute în revista noastră cu privire la alcătuirea programelor de sală, secretariatul literar al Teatrului Național a tras, pare-se concluzia cea mai constructivă: de data aceasta nu a mai tipărit nici un fel de program, nici măcar un fluturaș cu distribuția (cel puțin la primele reprezentări)! Felicitări!

SEMICENTENAR

I A Ș I (participă la discuție ION FRUNZETTI, AMELIA PAVEL, RADU NEGRU)

Ion Frunzetti: Regăsesc în această expoziție ieșeană nu numai tradiția tinutei artistice înalte a acestui important centru cultural al țării, ci și avântul anilor în care se puneau bazele succeselor de azi din toate domeniile de activitate socială. Nu pot să spun că mă așteptam la mai puțin din partea mișcării ieșene, pe care am urmărit-o activ, aproape ca un localnic, din 1949 și până în ultimii ani; există aici și talente, și capacități remarcabile de a le fructifica, și o înțelegere, cred cu totul îmbucurătoare din partea celor cu răspunderi obștești.

Radu Negru: Atât prin tematica profund socială, cât și prin calitățile expresive ale multor lucrări, artiștii din Iași își demonstrează maturitatea gândirii plastice, capacitatea de sinteză cu privire la problematica majoră a epocii noastre. Ei obiectivează, în câteva reusite certe, conștiința vibrantă a unei datorii cetățenești, „aceea de a contribui activ la făurirea omului nou, la formarea conștiinței socialiste, la dezvoltarea umanismului socialist, a acelor virtuți morale pe care dorim să le cultivăm la fiecare cetățean și pe care poporul român le are în însăși structura sa psihică” după cum a subliniat recent conducătorul partidului și statului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu. În ansamblu, expoziția reprezintă un vîrf valoric, chiar în comparație cu anuala, din iarnă, cuprinde mai ales lucrări reprezentative pentru drumul parcurs de fiecare artist în ultimii ani, sunt oculte locurile comune ale expresiei plastice ca și exploziile strict festive, ocazionale, de o retorică facilă. Bunul gust predominant.

Amelia Pavel: O expoziție reprezentativă pentru stadiul actual al vieții artistice ieșene, ca și pentru caracterul festiv, pentru destinația propusă.

I.F.: Continuitatea generațiilor și colaborarea artiștilor de toate vârstele la succesul unei asemenea expoziții omagiale, sînt rezultatul climatului general al vieții spirituale a orașului acestuia, pentru istoria culturii românești ca un fel de Florență, cum s-a spus, pentru Italia. Este impresionant să constăți ca Iașul primelor „clasuri de zugrăvire” de la Ghimnazia Vasiliană și de la Academia Mihăileană ține să nu-și desmintă importanța. Un orgoliu cetățenesc se vedește treaz în fiecare artist ieșean, chiar atunci cînd el a fost doar adoptat de urbea-mamă, și nu născut ca fiu al Moldovei. Ardelenii stabiliți de mai mulți ani aici au cîștigat în suferință stilistică și în subtilitate cromatică, în contact cu tradiția locală și cu arta proprie Moldovei.

A.P.: În expoziție sînt cuprinse toate tendințele cu atât mai interesante de urmărit, cu cât prin tema propusă, existînd o anume varietate a preocupărilor de ordin tematic, diferențierile de ordinul expresiei se fac simțite în toată amploarea lor. Ni s-au părut deosebit de rodnice prin originalitatea lor tendințele picturii pe care aș numi-o de fantezie narativă, tendințe care par a se contura ca o trăsătură caracteristică actualei tinere picturi ieșene. Tablouri ca cele semnate de Dan Hatmanu, D. Gavrillean, N. Matyus, I. Gânju, F. Bartok, Val Gheorghiu, A. Podoleanu dau descrierii narative noi sen-

suri în care claritatea ideii, forța simbolică, trăirea afectivă și funcția decorativă a imaginii se contopesc într-o unitate expresivă de mare precizie. Pictura ca poezie pare a fi una din problemele principale către care se îndreaptă căutările artiștilor ieșeni.

R.N.: Punctul forte al actualului moment plastic ieșean îl constituie, după mine, confluința fericită a filonului poetic tradițional cu inovația interpretativă, intervenție activă și lucidă în lumea obiectuală. Se realizează de altfel și o convergență de preocupări a generațiilor diferite, distincte stilistic, unite prin ideal, diferite în finalitatea plastic-expresivă. Dan Hatmanu obține efecte de adîncime prin valorificarea fondului de frescă al compoziției „Făuritorii propriului destin”, expresionismul său figurativ referindu-se mai ales la valențele ideatice revoluționare. Abisul de întuneric nu mai sperie, ca o limită a existenței. Din el se desprind figuri de o certă hotărîre. Personalități bine sugerate din mulțimea de fizionomii ovale, care nu sînt zerouri, ci forțe potențate ale istoriei. Este un sens polemic, filozofic în desenul riguros al lucrării. „Zarurile au fost aruncate” nu întimplător, ci împinse meticolos înainte de mulțimi. Val Gheorghiu propune în optica ornamentală a „Stelelor de mai” optica purificată a unui univers uman al echității, eliberat de diformități și accidente, funcția plastică fiind aceea de a prelungi și realiza comunicarea unor intenții ideale, atmosfera de perfect echilibru al raporturilor interindividuale. Alți pictori ca Ghiță Leonard extind umanul asupra urbanului și industrialului sau ca Alexandru Ichim asupra istoriei, „Amintirea greviștilor” fiind o proiecție vie, sangvină în cenușii realități obiective, memorate.

I.F.: Consider că este foarte pozitiv efortul făcut de majoritatea expozanților, care au căutat să-și manifeste sentimentele față de jubileul semicentenarului. Partidului prezentînd lucrări ce se pot înscrie ca temă sau ca atmosferă afectivă în registrul sentimentelor adecvate unui asemenea eveniment.

R.N.: Cu alte cuvinte inadecvarea, împrumutul de limbaj neadecvat temperamentului și culturii plastice individuale, mai produc hibridi. Un alt aspect negativ îl consider persistența poziției strict contemplative a obiectelor, sau a prelucrării lor folclorice, sau a naratorilor școlilor contemporane absolut livresc. În expoziție mai sînt lucrări indiferente, care ne lasă indiferenți, sau aferente la stilul lui Moore, Brâncuși, ori mai obișnuit alinate după Tonitza, Băncilă, fără a realiza pe această linie a tradiției o nouă formulă stilistică, individuală. Supăra în anii trecuți fotografia după obiecte întimplătoare, acum mai supără fotografia după opere contem-

porane celebre, sau deruta stilistică.

A.P.: În sculptură, deși există câteva lucrări remarcabile semnate de Iftimie Bărleanu, D. Căileanu, N. Păduraru ș.a., tendințele sînt mai puțin precizate și mai puțin originale.

R.N.: Tripticul „Se aprind luminile Bicăzului”, semnat de Eugen Ștefan Boușcă, ne demonstrează retrospectiv, pentru deceniul trecut, cum arta unui mare ilustrator poate transforma în simbol chiar un fapt de substanță reporterească. Graficienii fac cronica vremii, dar și notația ei de gust. Cu totul remarcabilă îmi pare ascensiunea plastică a Ecaterinei Petrovici, „Legămînt”, „Zorile”, „Bucuria Luminii” fiind lucrări care reprezintă parțial, în comparație cu cele expuse la București, capacitatea ei compozitivă nouă, sugestia de univers al țesăturii de scoarță românească adînc vibrată, îndemnîndu-te să-și simți moliciunile pufoase, virtuțile dactile. Definindu-se volumetric viguros, prin geometrii postcețzanniene, Șt. Hotnog are ascendent plastic cert, personalitate nouă în cadrul școlii de acuarelă, evocările Iașului fiind monumentale nu numai prin obiectul de la care pleacă ci prin capacitatea de a obiectiva sentimentul dominant. O remarcă deosebită merită Vasile Istrate, autor de gen politic direct. Afișele sale, folosind construcția cupolei geodezice, sferă și piramidă în același timp, sugerează rezistența maximă a ideilor sale în fața timpului. Sînt elemente ornamentale de efect modern, strict urban.

I.F.: Cu privire la sensuri noi, remarcabil ca invenție și de „ornament cu mesaj”, cu sens expresiv, tabloul lui Ghiță Leonard, de tip op'artist, intitulat „Flori pentru aniversare”, și care crează o atmosferă sărbătorească printr-o mare economie de mijloace, linii de culori pure în trinomul complementelor primare: galben, roșu, albastru.

Cei ce nu pot, sincer, fi decît abstracți, ca Ionescu Corneliu, puteau rămîne așa. Există artiști ai generațiilor mature, care s-au adăpat în trecut de la învățămîntul lui Ștefan Dimitrescu sau Tonitza, lui Popovici sau Băncilă, exponenți cu sau fără voia lor ai meritelor stilistice ale unei epoci glorioase de istorie artistică națională. Acestora le simțim sprijinul în mișcarea ieșeană, iar învățămîntul desfășurat de ei perpetuează o tradiție ce nu trebuie nici un moment uitată. Constantin Agafiței e însă mai mult decît i-a dat Băncilă, datorită și conviețuirii cu artiștii noi, din alt climat stilistic, printre care fiica sa Gabriela Agafiței, pictor de mare talent. Este clar că Petru Hârtopeanu a cîștigat valențe majore în literică, integrînd patosul unor realități la care Tonitza, maestrul său, abia visa, Craiu în „Fabrica de antibiotice”, se pătrunde de o problematică plastică, actuală.

Ion Petrovici, așijderi, în remarcabilul său efort de a-și converti gravura în ulei. Un efort remarcabil de același gen în „Iașul vechi și nou” al lui Leandru Popovici, sau în compozițiile lui Mihai Cămăruț, artiști diferiți ca individualități, dar egalizați de finalitatea meritoriei lor sforțări. Pozitivă ni se pare programatica ancorare a lui Dan

Hatmanu în simbolica unor teme propuse prin prevalența fanteziei ca în „Făuritorii propriului destin”, unde se dovedește cum expresionismul iese din registrul stărilor limită, de opresiune și îngoașă, pentru a traduce stări de conștiință luminoase. Frumos evoluează Adrian Podoleanu, pe o linie previzibilă din operele lui trecute, fără convertiri stilistice, organic. Foarte în progres spre afirmare de limbaj specific plastic, antiretoric, Nicolae Matyus și Valerian Gheorghiu: cel din urmă cîștigă în rigoare, primul în vigoarea expresivă adecvată unui alt tip de sentimente decît cele din trecut; proces vizibil și la Francisc Bartok, de asemenea împins de un nobil demon interior spre un subiect plastic propriu siesi, recunoscutibil ca fiind al său. Îmi plac însă cu deosebire naratorii. direcția stilistică reprezentată de Ionel Gânju, de Dimitrie Gavrillean, de Felicia Brîndaș, fiecare în felul său reprezentînd o propunere estetică valabilă în cadrul merituosei încercări de a recalifica imaginea ilustrativă și descriptivă cu valențe estetice adînci, obținute prin plasticul și nu prin literarul din subiect. Va fi meritul școlii ieșene, dacă va naște o nouă epocă a decorației parietale de tipul celei a veacurilor XV—XVI moldovenesti, cu mostrele căroră sub ochi au crescut unii din cei ce-și extrag din exemplul frescelor de la Humor, Arbore, Voroneț, Sucevița și Vatra Moldoviței, lecția de stil specific plastic pe care o aplică azi în arta de sevalet, mîine poate în frescă. Maria Lazăr e și ea din acest grup.

Dintre sculptorii, m-a încîntat „Cîntul de slavă” al lui Iftimie Bărleanu, cu mari virtuți de compozit și armonist, dar și cu mari nobleți de tradiție meșteșugărească specifică nouă românilor popor de civilizație a lemnului; Dan Covătaru este de asemenea un nume care trebuie ținut minte, deși nu trebuie uitaji nici Florea, nici Condurache, nici Buzdugan, nici Căileanu sau Lucreția Filioareanu-Dumitrescu, toți cu realizări de merit.

A.P.: Ca și în toate celelalte împrejurări în care am avut prilejul să mă aflu printre artiștii și oamenii de artă și publicul ieșean, am avut și de data aceasta bucuria să regălesc acel cadru și climat unic prin cordialitatea lor, prin orizontul spiritual larg deschis înnoirilor, și dragostea, pasiunea chiar pentru toate cele ale culturii românești. Nu un tradiționalism în sine — deși comorile culturale la tot pasul prezente și vii le-ar justifica — ci un foarte echitabil simț al raporturilor dintre vechi și nou favorizează azi dezvoltarea plasticii ieșene și afirmarea unor virtuți artistice foarte caracteristice și de perspectivă.

PIATRA NEAMȚ

Semicentenarul partidului privit prin „Continuitate în istorie”, e de fapt o parte din milenara luptă pentru existența eroică, cuprinsă pe un aspru perete de ctitorie românească în care mina de pe spada voievodului abia a părăsit mistria ce a conștințit nevăzuta temelie a „Casei poporului”. Iulia Hălăuceșcu are simțul ritmurilor largi, acea anume ritmică a picturii ei, în care pasta se autoflagează urmînd indemnul construcției și chiar acuarala uită cochetăria feminină, căpătînd rezonanțe solemne. „Chimie și electricitate” e de fapt avînt și lumină, același avînt pe care-l poți citi în pasionantele portrete de ilegaliști (Lascăr și Căciuleanu) sau în peisajul de la poalele Pietricicîi. Lingă sobrietatea ei, ce căldură intimă răspîndesc „Florile” și privilegiile pietrene ale lui Nicolae Milord, acest meșter al surprizelor cromatice fruste! Subtil creator de atmosferă, Mihai Mădescu în „Doftana” (o viziune terifiantă) „Neînfricații” și „Lacul de acumulare” găsește exact tehnica de monotip ce convine temperamentului său atât de echilibrat grafic, în timp ce Zenaida Mădescu e pur și simplu o cascadă de energie, revărsată pe planuri multiple în „Manifestație”, „Descătușare” și „Grevă”. Theodor V. Moraru utilizează o paletă încărcată de lirism pentru a cînta realizări contemporane, dar îi cităm totuși monotipul pentru originalitate. „Sărbătorea” lui P. Petrescu pare mai convingătoare, mai umană decît ciclul de peisaje pur industriale, în care mineralul anulează orice dimensionare afectivă. Sugestivă și modern realizată „Iarna” lui Gh. Iliescu așa după cum Radu Ceantea, deși zgircit prezentat, rămîne încă o promisiune și Vasile Ulian, cu „Flacăra răscoalei” o exaltare. Corectă și continuă activitatea lui Vasile Jora, pe cît de surprinzătoare sinteza spre care tinde cu succes Gh. Diaconu. O frumoasă idee și o extrem de interesantă concretizare reprezintă „Continuitate” de Mihail Agape, în timp ce Gh. Trăistaru reușește o anume eleganță cromatică, pedalînd pe gama minoră în singura acuarelă pe care o prezintă. Cunoscut decorativul de anumit efect totuși, al lui Grigore Andreescu; multă cutezanță la densitatea pastei pe care o minuieste dezvolt Mimi Lefter Kolumban deși are aproape exemplul nu prea fericit al lui Victor Stanciu. Cuminte, suav, Const. Tărtăcuță cu „Nabe” nu lipsite de personalitate; Romeo Vlad a năzuit probabil spre grafica de afiș cu al său să-i zicem ulei.

Clement Pompiliu își găsește de astă dată exprimarea în lemn, oferînd un pendantiv valoros.

AUREL LEON

BACĂU

Expoziția de la Galeriile de artă din Bacău organizată de Cenaclul „Nicu Enea”, ca un vibrant omagiu adus Partidului Comunist Român, la împlinirea unei jumătăți de veac de lupte și biruințe, se înscrie în contextul manifestărilor prilejuite de această aniversare și este mai mult decît un eveniment sărbătorec: o trecere în revistă a realizărilor de pînă acum ale acestui cenaclu care înmănușează tineri dar talentați artiști din județele Bacău și Botosani.

Dintre aceștia, trebuie pomenit, în primul rînd, ILIE BOCA, pictor și grafician de structură specific expresionistă, cu o remarcabilă capacitate de a materializa idei și de a imagina personaje și cu o puternică pasiune interioară pentru exacerbare. O altă prezență care se impune în expoziție este CONSTANTIN DOROFTEI autorul unor compoziții remarcabile, cu un ușor ecou țuculescian, însă deotînd un artist de o rară sensibilitate.

Lucrări de mare pondere tematică semnează ION BURDUJOC trezind părerea de rău că activitatea artistică n-a devenit încă pentru el un act permanent și implacabil, fără de care nu se poate valorifica un talent. La fel se prezintă și GH. VELEA, al cărui PEISAJ INDUSTRIAL conceput pe scheletul unui geometrism neostentativ, într-o gamă de brunuri roșcate, este mult prea insuficient pentru a reprezenta un artist cu posibilitățile sale într-o expoziție jubiliară.

Cu cunoscuta-i predilecție pentru griuri, GH. MOCANU ne prezintă o suită întregă de piesaje industriale din municipiul GH. GHEORGHIU-DEJ, pe linia bunei picturi tradiționale. În tehnica alb-negrului consemnăm lucrările SALOMEI VELEA, MIHAI SEMENUȘ, L. DORIAN, și GH. ARON axate pe o tematică variată și specifice prin faptul că, sub aparența spontanității, acești artiști practică o artă de reflecție. Mai trebuie amintiți C. CIOSU, DIDINA SOLOMON CIOBANU, și MIHAI ZARZU.

Trecînd la artiștii botoșăneni merită subliniat vîditul progres realizat de ei de la ultima expoziția anuală a cenaclului bacăuan din decembrie 1970. Mă refer la A.M. AGRIPA, care în PEISAJ INDUSTRIAL ne dezvăluie preferința pentru o artă în afara lucrurilor trecătoare: la THEODOR VALENCIUC, incomparabil mai nesilit în lucrările de grafică; la VALENTINA POPESCU-SULT, pentru care funcția decorativă, ca funcție estetică predominantă a artei este reconfirmată. Notabile sînt, fără îndoială, și lucrările RASARIT DE MAI de GH. POPESCU și MUNTEANCA de ALEXANDRU PLESCA, artiști din generații diferite.

GRIGORE V. COBAN

CORNELIU IONESCU :

„Primăvară”

Imn partidului

Ca o izbucnire de lumină peste tăceri,
ca o taină descoperindu-se cuprinzătoare,
ca o alinare de ploii dulci legănând zărilor,
ca un munte puternic deasupra cu vulturi,
ca o primăvară după care tinjeam.

Tu, miez limpede al cuvintului, putere
mereu purificându-ne cu frumos
tu, dăruindu-ne cu dreptate, inobilind timpul
și cintecelor aură de slavă împrejur:
odă adincă pentru marea mulțime.

Iată fîntinile din tine izvorînd de viață
și stelele spre fruntea fiilor tăi lunecînd,
iată marea marș printre grădinile veacului,
înconjurînd ca o Dunăre țara străveche,
iată puterea noastră rodindu-se!

Spre cumpăna luminii acum: invingătorii
poartă semnele marelui timp. Tu, putere
în puterea noastră ești, asemenea soarelui.
Și strălucești, încălzînd în noi sămînța
din care mereu vei rodi. Invingătorule!...

Cintec

... Mă vei ghici pe-a cîmpurilor zare,
în ierburile, ca un foc, dansînd,
cu flăcări verzi, fantastică-ntrupare:
străvechi centaur de iubiri flămînd.

Mă vei ghici în ploile vîind,
îmbrățișîndu-ți umerii — lumină,
și, alintînd-o, ploaie de argint,
în sint, sărut, îți va pătrunde, lină.

Mă vei ghici în crestele pădurii,
sublim frămînt izbindu-se de cer —
țîpînd un imn în clocotul arsurii
eu, chip de vultur răstîgnit pe cer...

Jur-împrejur mă vei simți mereu,
frumoasa mea, deși-ș de depărtare:
deasupra ta, de abur, gînd și zeu,
la glesne lut născînd mîrgăritare...

Cetățile sunt cuiburi...

Cetățile sunt cuiburi vechi de culturi,
pe ele cerul tot coboară lin
și vin ploii lungi să le asculte plînsul
cînd soarele alunecă-n declin.

Păsări de taină-aici, scot pui de cintec,
iar pietrele șerpi tainici încălzesc
și e un calm de vrajă și descintec,
amieze dulci pe ziduri se topesc...

Ce timpuri de glorie au rămas sub ele
și cite chipuri de viteji vibrînd
alunecă din neștiute stele,
pătrund în noi de taină și de gînd!

Sus, vulturi din adînc de cer subțire
le străjuiesc, rotîndu-se abia,
de parcă sunt de vis și amintire
eterni ca vremea, lunecînd ca ea...

RADU CĂRNECI

partidului

Tot ce-i mai frumos e-n cuvîntul acesta lumină
Ca toamna în mărul rotund desprins de pe ram
E glasul de păsări din zarea albastră, senină,
E glasul eroilor murînd pentru libertate și neam.

Tot ce-i mai omenesc, dulcele gingurît de copil,
Floarea culeasă de-o fată, pe cărări tînuite, sfios.
Mieii zburdînd în ploile aduse de vînt în april,
Coroana stejarului din veac în veac suînd maiestuos.

Tot ce-i mai demn e-n cuvîntul acesta magnet,
Pacea în chip de zeiță a rodului adunat în hambare,
Dalta cioplitorului, veghea și versul plămădit de poet,
Nădejdea și dorul, puterea gravată în medalii de
soare.

Tot ce-i înscris în marmura acestui cuvînt bărbătesc
E-n gîndul și-n inima noastră fierbinte ca vara,
În arborii drepti ce urcă pe munte și cresc,
Împodobind ce-am clădit, străjuind bucuria și țara.

AUREL BUTNARU

8 mai

O, iscusită ești floarea mărlui
și demnă de învățături pentru fiii
națiunii,
primăvara a ridicat sprinceana privighetorii
o, ciinii mei de vinătoare, cuvînt latin
și corn vă chem acum prin preajmă
vă chem semănători de bine,
azi vom săpa fîntini în calendare,
azi zeul anului tînăr cu ochii-mbelșugați
de viață pornește-n alai pe cîmpia română!

VIDIU GENARU

după amiază cu tablou de țară

Printre prudente păpădii bate inima celui căzut
pentru țară, pentru curcubee și ploii,
calcă tremurat, calcă mindru, tu, tînăr ca mine,
nervurile frunzelor, pietrele poartă nume de eroi,

la răsrucea glasului, la răsrucea somnului
cerbii poartă, jderii poartă nume de eroi,
seara se aprinde într-o ingenuchiere de epitete,
cei de sub pămînt au decorații de trifoii,

aerul are lăncii de carne și flori
și scuturi de aluat și sărut,
marea cea mare suie meduzele orei,
printre ele bate inima celui căzut,

cuvintele ca licuricii luminează fapte
și-n timpul-azi o lacrimă de bucurie cade,
din munții cei cu bătători de diamante
se adună peste prora prezentului arcade.

DAN MUTAȘCU

comunistul

Nu vrea să se-arate
dar este mai înalt
și mai drept
decît pomul.

Nu vrea să vorbească
dar un cuvînt
al lui
e apa toată
pentru setea omenească
și pentru pămînt.

Și cînd îl vezi
între lucruri
parcă este
cel mai al lor.

Are în seamă
pină și firele de iarbă
abia zărite
mici și puține,
și
falnic
de peste tot,
ca o vreme frumoasă,
el parcă tot vine,
tot vine...

SILVIU RUSU

poem cu vulturi albi

Somn vegetal al poezilor sub inima gliiei
o și nimeni nu poate săpa atît de adînc
în memoria pămîntului din coasta primului
înflorește coasta celuiilalt și din nou
un strat de iarbă un somn de poet
pină la pragul de sus al Carpaților
eu laud pe ultimul pe cel mai tînăr
știind bine că totul e înălțare în jos
sau cădere în sus într-o țară supremă
în care poezii devin după moarte,
vulturi albi străjuind stemele timpului.

MIHAIL SABIN

țară de sus

Țară de Sus, limpede apă de munte,
Sfînt columbar al acestui prea vrednic pămînt,
Arde în suflet candelă veșnic aprinsă
Și-i vie și-i ageră spada voievozilor tăi.

Tremură-n mine sfîntii ce dorm pe pereți,
Brazilii tăi rid tărăgănat din lăute,
Cerbii își pun cite-o stea în frunte anume
Și glasul lui Dragoș s-aude și azi lămurit.

Țară de Sus, mamă și doamnă și stemă,
Sunet de clopot sub cerul odată bolnav, —
Cerbii tăi își pun stea în frunte anume
Și apele tale rid de-alta lumină.

BOGDAN SIRETEANU

PERSONAJ ȘI DESTIN

Personajele din „Păsările” lui Alexandru Ivasiuc tind să intre definitiv în conștiința literară. Destinele lor rezumă, fiecare în parte, la scară individuală deci, o experiență colectivă, reflectînd generalul, dacă nu în totalitate, cel puțin într-o latură a acestuia. Destinele eroilor lui Ivasiuc nu caracterizează doar destinul unei clase sau al unei pături sociale dintr-o anumită epocă istorică. Ele sînt suprafețe, ecrane afective, umane care reflectă sau refractă socialul în toată complexitatea lui. Fiecare personaj este o problemă, dacă nu o problemă, dezbătută între copertile acestui roman, pe care Ibrăileanu, l-ar fi putut da ca exemplu de ceea ce înseamnă împletirea perfectă între analiză și creație, de echilibru clasic al unei structuri deschise, moderne. Unii eroi eșuează lamentabil (Margareta), alții găsesc resursele necesare redresării (Dumitru Vinea), ar alții reușesc să plutească comod și imperturbabil. Este aici o adevărată selecție „naturală” care se efectuează în plan social, selecție ce operează în momentele revolte, într-un timp cînd totul este luat de la început. Rezistă pe deplin numai acela care are o așa numită diplomatie, izvorîtă, ce-i drept, dintr-o înțelegere adîncă, bazată pe o bună intuiție politică, sau tînărul crescut și format într-o epocă nouă, avînd cu adevărat vocația noului și respingînd inerția de orice fel.

Domide este poate singurul personaj către care se îndreaptă încrederea și simpatia noastră, pentru că el are viziunea viitorului, are instinctul viitorului, știe să vadă dincolo de prezentul atît de contradictoriu. Domide nu mai poate fi învins căci în lupta cu vechiul, noul totdeauna triumfă. Pe cînd Liviu Dunca, la vîrsta sa care nu mai este tînără, dar care în tinerețe ni se relevă în postura de revoltat, de om „cu ochi critic”, este iremediabil învins. Neputința lui de a începe totul de la... început, chiar și atunci cînd hazardul îl aduce lîngă Margareta, care încearcă să-l convingă să elimine trecutul, precum treapta unei rachete ce-și continuă drumul spre înalt, derivă dintr-o totală înfrîngere. Liviu Dunca n-a rezistat „selecției naturale”, de vreme ce a fost frustrat mereu de principala avuție — libertatea: „Intreaga mea viață a fost un eșec, n-am reușit să fiu liber nici m'car o singură clipă, ca să pot duce o viață normală. Un eșec deplin. De abia acum îmi dau seama”. Simțurile lui sînt atrofiate, iar remarcă Margaretei exprimă întreaga dramă a acestui bărbat, care este de altfel drama romanului și semnifică în ultimă instanță drama unei epoci de răsruce istorică „Am început ceva cu totul nou, cu desăvîrșire nou, și el nici nu-și dă seama”. Așa cum s-a remarcat, Alexandru Ivasiuc analizează în romanul său raportul dintre necesitate și libertate. Liviu Dunca nu înțelege acest raport, nu știe să folosească necesitatea pentru a-și dobîndi libertatea, sau mai bine zis, nu știe să-și trăiască viața, să și-o refacă „căci a trăi înseamnă a reface continuu, a lua continuu de la capăt” (N. Manolescu). Aceasta este de altfel marea concluzie a romanului „Păsările” și aceasta este obsesia tuturor personajelor sale. Cine ilustrează cel mai elocvent concluzia amintită? Tocmai Dumitru Vinea, directorul general de uzină cu vechi state de serviciu, om extrem de echilibrat, lucid capabil de a o lua de la capăt, atît profesional cît și familial. Mai mult decît atît, el este conștient de necesitatea „căderii” sale („Dacă nu se întîmpla asta, mă confundam cu scaunul”). Dumitru Vinea face parte din acea categorie de intelectuali, care cu toate greșelile lor au contribuit la începutul unei construcții noi, al unui edificiu social avînd la bază o concepție și niște principii cu totul noi. El este unul dintre cei „tari”, greu de clintit, implinți în realitate, ironici atunci cînd au de-a face cu sofistica și cauzistica goală. Dumitru Vinea nu este și nu poate fi învins, pentru că el e capabil de a înțelege timpul, dialectica devenirii lui. Nu Victorița îl convinge, deși ea este mobilul principal, ci vremea cu care s-a desincronizat la un moment dat. Iar această desincronizare nu-i putea fi iertată de unii bine intenționați, dornici ca uzina să meargă cît mai bine, și nu putea să scape nespeculată de niște indivizi abjecți, carieristi, de o meschinărie abominabilă, ca Victorița și Mateescu.

Infruntarea dintre Sebișan și Domide simbolizează contradicția, de altfel potențial-conciliabilă, dintre două generații de activiști. Domide și Sebișan sînt de fapt două extreme; din împăcarea lor putea rezulta adevărata linie. Pe Sebișan „îl deranja (la Domide — n.n.) independența lui, ieșirea din rîndurile știute din tipic”, îl deranjau uneltirile împotriva lui Vinea, căci Vinea făcea parte din acea categorie atît de anonimă în formă și de concretă în conținut, categoria „ai noștri”. Sebișan este, fără îndoială, un activist de partid rutinat în sensul rău al cuvîntului, cu o înțelegere foarte limitată a noțiunii de democrație, și care atunci cînd simte că poate fi învins pe planul ideilor recurge la neconcludentul argument al vîrstei, nedîndu-și seama, că în cazul său argumentul acesta nu-l scuză, ci îl acuză. Lui Sebișan orice transformare i se pare a fi o negație sau o trecere în uitare a ceea ce au făcut ei, cei mai în vîrstă, i se pare că oamenii ca Domide nu vād dificultățile mari care au trebuit să fie depășite. Răspunsul lui Domide ni se pare semnificativ: „— N-am spus niciodată că a fost ușor. N-am spus asta. Dar trebuie să facem ceva nou (s.n.). În definitiv, au murit niște oameni, alții nu s-au putut realiza, eforturile nu sînt bine conduse. Există și o altă suferință decît foamea, există și o suferință a nedreptății, a imposibilității de a face ce trebuie. Totuși avem suferințele noastre”. Un lucru se impune neapărat remarcat; fiecare în felul său — și Sebișan și Domide — cred în ceea ce spun și în ceea ce fac, iar intențiile sînt în definitiv de o mare noblețe, chiar dacă așa cum scrie autorul „O lume numai ca Sebișan ar fi mohorîtă ca dimineața lui speciale, dar poate cea a lui Domide ar fi instabilă, fără rădăcină, haotică și explozivă, în mișcare (cealaltă ar fi statică), dar în pericol de alunecare. Și întrebarea cea mare este dacă se poate trăi fără o viață într-o lume fundamentată doar pe contradicție și mișcare”.

Ca și Vinea — de care îl deosebesc foarte multe lucruri esențiale, Domide este o ființă profund socială, prin capacitatea umană de a se lăsa „copleșit de revelația unor adevăruri”. De aici și simpatia lui Vinea pentru el care îl vede în postul de director general în locul său peste 15—20 de ani, de fapt mult prea tîrziu decît îl vedem noi.

Toate frămîntările, toate infruntările de idei, de concepții și de destine care constituie romanul „Păsările” se desfășoară pe fundalul unei vieți ratate — cea a lui Liviu Dunca, care, în contrast, mai mult sau mai puțin, cu toți ceilalți eroi, trăiește și se apără, nu luptînd, ci fărîmițînd la nesfîrșit, prin gîndire, fiecare experiență trăită, prins în mrejele unui joc iluzoriu. „Niciodată realitatea nu poate fi atît de pură și de puternică, — afirmă el — niciodată bucuria trăită nu se asemănă celei dorite, construite în imaginație”. Personajul acesta trăiește sub semnul oglinzii confecționată de închiparea sa. Liviu Dunca este un eșec social, față cu care orice alt eșec pare fals.

CONSTANTIN CORCIU

Uzina de fibre sintetice

UFS IASI

Uzinei de Fibre Sintetice Iași, i s-a decernat, la 18 aprilie 1971, steagul roșu și diploma de întreprindere fruntașă pe ramură.

Uzina este tinăra; în această lună, când a primit distincția, s-au împlinit doi ani de la inaugurare.

Aceste distincții vor constitui un indemn și totodată vor declanșa noi imbolduri pentru activitatea rodnică în continuare și în acest nou cincinal care prevede pentru uzină parametri deosebiți de înalți.

Succesele obținute în cursul anului 1970 de către tinărul colectiv, succese răsplătite cu aceste distincții, s-au materializat cu însemnate cantități de produse peste plan; depășirea producției de marfă planificată cu circa 89 de mili-

oane lei, livrarea suplimentară la export a unor produse în valoare de 56 milioane lei, economii la prețul de cost 39 de milioane lei, beneficii 63 milioane lei; întregul spor de producție al anului 1970 de 57.6 la sută față de 1969 s-a realizat pe seama creșterii productivității muncii.

Calitatea produselor este apreciată atât în țară cit și în străinătate.

Succesele trebuie puse pe seama unor factori: calificarea, disciplina și organizarea, cit și buna utilizare a instalațiilor.

Grija pentru evitarea risipei de materii prime, materiale combustibile și energii a condus la economisirea a peste 21 de milioane lei numai pe seama reducerii consumurilor specifice.

Primul trimestru al anului 1971 s-a înscris pe aceeași linie ascendentă. Astfel, s-a obținut o producție suplimentară de peste 9 (nouă) milioane lei. Volumul economiilor realizate la întreaga producție marfă este de peste șase milioane lei, iar la cheltuieli pe mia lei producție marfă s-a obținut o economie de 41,80 lei. Colectivul uzinei a hotărât să-și îmbunătățească angajamentul pe acest an, pentru a realiza suplimentar, printre altele, o producție globală în valoare de lei 33 milioane și o depășire de producție marfă de 22 milioane lei.

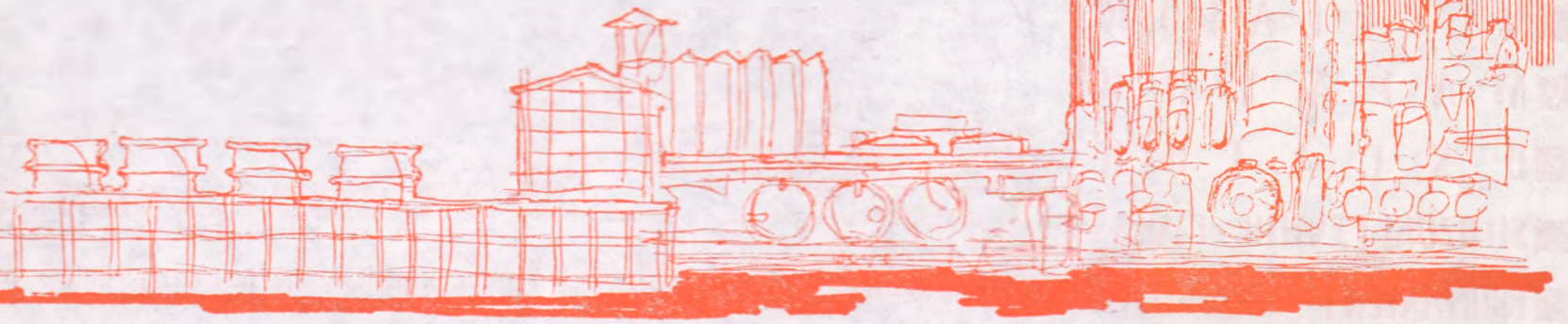
Pe linia acestor rezultate, colectivul uzinei este hotărât să-și mențină poziția fruntașă și în acest an. Astfel, s-au luat măsuri care să conducă

la realizarea acestor dezerate, punindu-se un accent deosebit pe recrutarea și pregătirea cadrelor pentru capacitățile viitoare, pe ridicarea calificării și specializarea muncitorilor și cadrelor tehnice ce lucrează în secțiile uzinei.

O preocupare pe această linie este și policalificarea, însușirea celei de a doua meserii, factor important pentru creșterea în continuare a productivității muncii și a calității.

Conducerea uzinei este în permanență preocupată — pe lângă asigurarea ritmică cu materii prime și materiale, desfacerea producției de fibre și fire — și de diversificarea sortimentelor.

În cursul acestui an se vor asimila șase noi sortimente solicitate în țară și la export.

Fabrica de

ANTIBIOTICE

IASI

EXPORTA
PRODUSELE

IN:

- ALBANIA
- JUGOSLAVIA
- ANGLIA
- OLANDA
- MONGOLIA
- LIBAN
- ISRAEL
- BELGIA
- CEYLON
- JORDANIA
- URSS
- PAKISTAN
- ELVETIA
- BELG
- BULGARIA

27 TARI

În urmă cu 16 ani a fost amplasată în Iași Fabrica de Antibiotice care devine ulterior prima mare unitate industrială de acest gen din țară.

În decursul acestor ani fabrica a adus o contribuție importantă la realizările pe ramuri fiind de mai multe ori fruntașă datorită harnicului colectiv care se preocupă în permanență ca produsele să fie de calitate superioară.

Fabrica a reușit, de la primul produs ce s-a obținut în anul 1955 când a intrat în funcțiune, să obțină o largă gamă de produse medicamentoase pentru uz uman și veterinar, cit și o serie de biostimulatori pentru sectorul zootehnic, corespunzând condițiilor de calitate cerute de farmacopeele străine, ceea ce explică cerințele mari de antibiotice la export.

Astăzi fabrica produce circa 100 de sortimente care se exportă în 27 de țări din patru continente. În această perioadă de existență, fabrica s-a dezvoltat pe diverse etape, fiind dotată la nivelul ultimului cuvânt al tehnicii, având pavilioane de producție pentru fabricarea streptominei, aureomicinei și vitaminei B₁₂, pavilioane pentru producția de produse salicilate (unguente și supozitoare); pavilioane pentru producția de biostimulatori și antibiotice de semisinteză.

De asemenea, fabrica dispune de numeroase pavilioane pentru cercetări și control al fabricației, vivarium, cabinet de documentare științifică și tehnică, o hală a stației de compresoare de aer și alți de frig, o termocentrală, hala atelierelor mecanice centrale, un pavilion administrativ și social-cultural, o linie de blocuri-depozite, o serie de peste 2000 m.p. și alte clădiri anexă formind un ansamblu arhitectonic unitar înconjurat de spații verzi.

Antibioticele s-au utilizat inițial numai ca terapie. Odată cu studiul teoretic și diverse experimentări practice, domeniul de utilizare a antibioticelor s-a extins și la alte sectoare:

- sectorul terapeutic — cu utilizări în medicină umană și veterinară.
- sectorul de cercetare științifică, insepararea culturilor bacteriene, de laborator, cercetarea reacțiilor biochimice în celule vii în corpuculi virotici, genetică și filogenie etc.
- sectorul economic cu utilizări în agricultură, zootehnie, nutriție a animalelor, sericultură, conservarea alimentelor și a unor materiale de altă ramură decât cele alimentare.
- îmbunătățirea indicilor tehnici s-a făcut

pe baza cercetărilor proprii, a unor tehnologii, lucrări care au stat la baza numeroaselor invenții și inovații, comunicări științifice etc.

Frumoasa activitate științifică a specialiștilor fabricii este ilustrată de un număr mare de lucrări publicate în periodicele de specialitate din țară și de peste hotare.

Și în anul acesta fabrica reușește ca în trimestrul I să obțină rezultate frumoase. Astfel, indicii de plan au fost realizați și depășiți, după cum urmează:

- producția globală 102,72%
- producția marfă 100,79%

— planul de export s-a realizat și depășit.

Din prezentarea acestor date rezultă că la elaborarea planului pe anul 1971 s-a ținut cont de posibilitățile existente în fabrică, de mobilizarea resurselor interne, de sporirea eficienței economice, ceea ce denotă că planul anului în curs este rezultatul unei munci laborioase care poartă amprenta unor metodologii avansate.

Conducerea fabricii urmărește zi de zi îmbunătățirea calității produselor, și datorită utilajului complex și modern și munit de cadrele cu mare experiență sortimentele sînt foarte apreciate. Pe drept cuvînt după 16 ani de activitate fabrica se prezintă ca o puternică unitate a industriei de medicamente în țară și peste hotare.

UZINA MECANICA

Cerințele economiei naționale, prin dezvoltarea industriei constructoare de mașini, au impus schimbări radicale în structura de plan a unor unități.

Uzina Mecanică „Nicolina” Iași a fost una din unitățile la care s-a schimbat profilul încă din anul 1966.

An de an, harnicul colectiv al acestei uzine, s-a străduit pentru realizarea indicatorilor de plan, reușind să-și însușească noua tehnologie a produselor specifice acestei ramuri.

Comparativ cu anul 1938 (anul de vîrf al economiei regimului burghezo-moșieresc) la sfîrșitul planului cincinal 1966—1970, planul de producție al uzinei a fost realizat cu un spor de producție de 32 ori mai mare.

Acest lucru a fost posibil prin înzestrarea uzinei cu noi mașini și utilaje de mare productivitate.

În actualul plan cincinal se prevede un volum de investiții sporite care va asigura o creștere a capacității la mașini și utilaje de construcții de drumuri de peste 3 ori față de anul 1969.

Pe lângă dotarea cu mașini în sectorul prelucrării mecanice, punerea în funcțiune a turnătoriei de oțel reduce simțitor colaborările contribuind din plin la îmbunătățirea ritmicității și reducerea cheltuielilor de fabricație.

Trecerea pe noul profil „Construcții de mașini și utilaje pentru construcții industriale și drumuri” a pus probleme destul de grele în fața întregului colectiv, probleme peste care a reușit să treacă cu succes.

Trebuie de remarcat faptul că Uzina Mecanică „Nicolina” Iași, cu toate că nu are în noul profil boghiuri pentru vagoane, totuși ținînd seama de cerințele la export a diferitelor tipuri de vagoane, a fabricat și mai fabrică și în acest an diverse tipuri, astfel:

— Boghiuri pentru vagoane tip gondolă ce se fabrică și în prezent.

— Boghiuri pentru vagoane Cuba fabricate în anii precedenți.

— În anul acesta se fabrică boghiuri pentru Republica Populară Polonă și boghiuri pentru Republica Democrată Germană, colaboratori ai Uzinei Vagoane Arad.

Uzina Mecanică „Nicolina” Iași a asimilat și fabricat o serie de utilaje specifice unităților din construcții și lucrărilor rutiere ca:

— centrală de beton de 30.000 mc anual
— centrală de beton de 60.000 mc anual
— centrală mobilă de beton 10—15.000 mc anual.

Aceste utilaje se fabrică și în prezent și sînt folosite cu succes de întreprinderile din construcții.

Centralele de beton de 30.000 și 60.000 mc sînt prevăzute în planul tehnic pentru noi îmbunătățiri.

— Instalație transportabilă pentru preparat mixturi asfaltice, cu o capacitate de 35—40 t/h, are o mare utilizare pe șantierele de construcții de drumuri, datorită productivității sporite, cît și calității superioare a mixturilor asfaltice.

— Turbofreză pentru zăpadă.

— Serepere tractate de 3 mc și 8 mc, cu o viteză sporită de escavare în albiile rîurilor.

— Incărcător cu cupă de 0,8 mc și 1,6 mc montat pe tractor S 651, utilizate pentru manipularea materialelor de construcții ca: pietriș, nisip, balast etc.

— Sereper pe cablu de 1,5 mc și 3 mc;

— Nivelator cu cadru lung

— Topitor de bitum

— Malaxor mecanic

— Stații de preparat mixturi asfaltice (R III)

— Uscător mecanic (R. III)

toate întrebunțate cu succes în modernizarea drumurilor.

Silozuri pentru ciment de 25 și 81 tone.

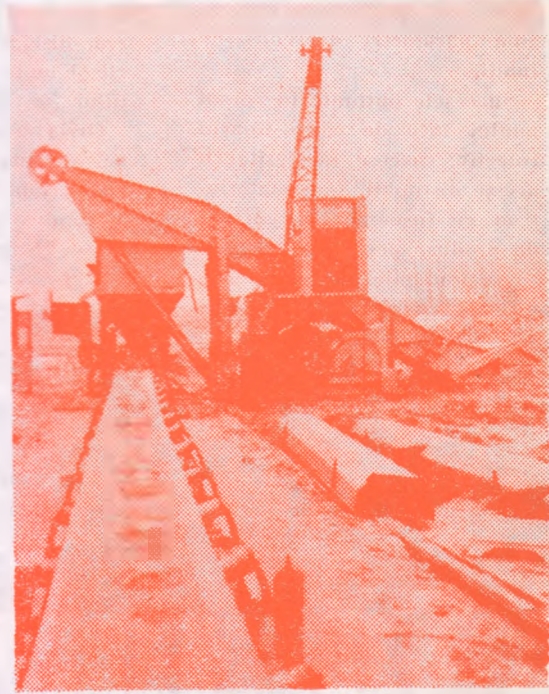
— Silozuri metalice pentru ciment în vrac de 250 tone.

Uzina continuă să fabrice echipamente buldozer și scarificatoare montate pe tractor S. 651, cerute pe piața externă, fiind din ce în ce mai apreciate.

În planul tehnic pe anul 1971, pe lângă o serie

de îmbunătățiri, la unele produse ce se fabrică, uzina a prevăzut și fabricarea altor utilaje cerute de întreprinderile din construcții și drumuri.

Sarcinile de plan pe anii 1971—1975, prevăd creșteri importante față de realizările pe anul 1970, ajungînd la 54,34 la sută, cu un ritm mediu de 10 la sută în fiecare an. Aceste creșteri sînt determinate în exclusivitate de creșterea planului la mașini și utilaje pentru construcții și construcții de drumuri.

Produce:

- BOGHIURI PENTRU VAGOANE
- CENTRALE DE BETON
- INSTALAȚII MIXTURI ASFALTICE
- TURBOFREZE PENTRU ZĂPADĂ
- SCREPERE
- INCARCATOR CU CUPĂ
- NIVELATOR
- MALAXOR
- USCATOR
- SILOZURI PENTRU CIMENT
- ECHIPAMENT BULDOZER
- SCARIFICATOR

PROGRESUL

INTREPRINDERE ECONOMICA A INDUSTRIEI LOCALE IASI

INTREPRINDEREA PROGRESUL IASI a participat în acest an la Tîrgul internațional de la UTRECHT, expoziție permanentă a firmelor olandeze.

Anual, timp de nouă zile are loc aici o importantă manifestare cu caracter comercial denumită „TIRGUL DE LA UTRECHT” la care participă firme cu reputație mondială. Aici se participă numai cu articole de larg consum.

Printre cele optzeci de firme care au participat se numără și INTREPRINDEREA PROGRESUL IASI care a prezentat articole de camping, articole de feronerie, bărci metalice cuplate de pînă la 300 m.p. și alte produse.

Produsele INTREPRINDERII PROGRESUL au fost foarte apreciate. De exemplu, scaunele pliante au fost primite cu un interes deosebit. O dovadă este faptul că au fost contractate unasutăcincizeci mii bucăți, aceasta la limita capacității de producție a întreprinderii.

De menționat că cererea a depășit cifra de un milion de astfel de scaune.

Pe lângă acestea, au fost încheiate contracte pentru multe alte produse de camping, de sport etc.

Tîrgul de la UTRECHT a deschis industriei locale ieșene perspective noi.

De pe acum întreprinderea este invitată să participe și la alte expoziții internaționale cu produse de sport, camping, ca cele de la expoziția KÖLN — R.F.G.

Aceasta denotă aprecierea produselor INTREPRINDERII PROGRESUL IASI, la export.

Pregătirea tehnologică pen-

tru produse camping, pentru export, a făcut posibilă fabricarea de astfel de produse și pentru piața internă. Astfel, în cursul acestei luni se va oferi spre contractare I.D.M.S.-ului București produsul „scaune pliante care pînă acum era importat.

MUZEUL DE ISTORIE Galați

Achiziționează documente, obiecte, mobilă care au aparținut lui Costache Negri, I. Ghica, V. Alecsandri, Costache Filipescu, M. Kogălniceanu, D. Bolintineanu.

Ofertele se pot trimite pe adresa Muzeului de istorie, strada Al. I. Cuza nr. 80, Galați — Telefon 15011.

PRODUCE FIRE GROASE DE CINEPA-IUTA TESATURI DIN FIRE DE ÎN, CINEPA SI IUTA SACI TEXTILI SI SFORI DE DIFERITE GROSIMI

FABRICA TEXTILA

Înființată în anul 1896, ca prima industrie textilă pe baze mașiniste din Moldova, fabrica „TEXTILA” IASI produce: fire groase de cinepă-iută, țesături groase din fire de în, cinepă și iută, saci textili și sfori de diferite grosimi, avînd o veche tradiție în acest domeniu. Produsele fabricii Textila Iași datorită însușirilor lor calitative, cunosc o largă cerere pe piața națională, folosindu-se în cele mai diferite ramuri, ca: agricultura, industria alimentară, industriile de mobilă, a cablurilor electrice, a construcțiilor etc.

Necesitățile tot mai mari de aceste produse, a determinat colectivul de muncă al unității să mobilizeze toate rezervele interne pentru a spori an de an volumul producției.

Astfel, valoarea producției de marfă din anul 1970 reprezintă aproape dublu cele realizate în anul 1960.

Succese importante s-au obținut și pe linia creșterii productivității muncii pe salariat, care s-a majorat în anul 1970 cu 89 la sută față de anul 1960.

De asemenea, prețul de cost al producției din anul 1970 s-a redus cu 2,60 la sută față de cel realizat în anul 1960.

În anul 1972 este prevăzută o investiție care va determina o creștere a valorii producției de marfă în anul 1975 față de anul 1970 de circa 40 la sută.

În mod deosebit vor crește și indicatorii de eficiență economico-financiară, astfel productivitatea muncii pe salariat va crește cu 27 la sută, iar nivelul de cheltuieli se va reduce cu 13 la sută.

Insuflețit de grandiosul program trasat de cel de-al X-lea Congres al P.C.R., colectivul Fabricii Textila Iași este ferm decis să realizeze noi succese, să continue o veche tradiție care-i face cinste.

REDIMENSIONAREA TRADIȚIEI

„Un scriitor mare este întotdeauna tradiționalist și întotdeauna modernist”.

G. Călinescu

Ermetismul nu constituie neapărat o condiție a modernității. „Progresul” în artă, formulă improprie și vulgarizatoare, pare un fenomen destul de complex și nu poate fi înțeles în sensul simplist al graficelor de producție care se înalță pe verticală de la o etapă la alta. Cine pretinde că poezia din anul acesta, de pildă, este „mai bună” decât aceea din anul trecut vadește o concepție economicistă, după cum aceeași concepție îl caracterizează și pe acela care dorește să se scrie mereu în manieră clasicistă, preferind, cu alte cuvinte, multiplicarea aceluiași modele poetice. Dacă acceptăm noțiunea peiorativă de „progres în artă” cu semnificația de valoare estetică, atunci se cuvine să avem în vedere, ca unul din criteriile apreciative, nu multiplicarea uniformă, ci diversificarea formelor stilistice în perspectivă sincro-diacronică, indiferent de numărul operelor realizate de una și aceeași unitate structural-poetică.

În artă, ca valoare, interesează doar unicatul, fie că este vorba de o serie de artiști circumscrisi într-o singură unitate de timp, fie că este vorba de unul și același, dar care se repetă sau nu se repetă pe sine însuși într-o perioadă îndelungată. Cantitatea și numărul devin în artă valori culturale. Gustul nedezvoltat și incapabil să perceapă necesitatea diferențierii în cadre spațio-temporale acceptă norma cantității din motive obscure, confundând fenomenul receptivității operei, care presupune un moment de elevație, de stăpânire și de însușire, cu actul cititului, similar cu plimbarea în parc sau cu gustarea de seară. Cea mai mare satisfacție estetică a sa este atunci când descoperă o poezie care-i amintește neapărat de autori cunoscuți altădată, prilej de teoretizări aberante și de denigrare a scriitorilor pe care nu-i poate înțelege. E un argument că pentru el valoarea este standardizată și că gindește în virtutea unor modele apriorice. Astfel, lectorul mediocru nu se deosebește într-o privință de modul în care omul din mediile arhaice apreciază valorile folclorice. Și într-o parte și în alta, este acceptat același criteriu al cantității, arta trebuind „consumată”, individual ori colectiv, din nevoi culturalizatoare. Dar în mediile etnografice faptul se justifică dat fiind caracterul special al funcționalității artei, ceea ce face ca membrii colectivităților, artiști sau masa de „consumatori”, să intervină categoric în spiritul respectării legilor poeziei tradiționale, imperativ util pentru însăși condiția artei folclorice. Pe cînd omul cultivat dar cu putere de percepție minimă (sînt două lucruri calitativ aparte), indiferent dacă are studii elementare ori universitare, cînd persistă cu îndrăgire în credin-

ța că în contemporaneitate este „util” să se creeze încă o serie de poezii cu rime eminesciene, să spunem, comite o gravă eroare.

Tot atât de adevărat este că se poate crea „modern” în virtutea tradiției și faptul este destul de bine cunoscut la noi teoretic, ca și prin practica artistică. Încît reabordarea problemei s-ar dovedi inutilă. Numai că, în general, se crede că un scriitor care face apel la izvoarele folclorice este neapărat „de tradiție” și uneori poate aspira spre modernitate, pe cînd altul care le ocolește din diverse motive este automat modern, abstract și ermetic, cu perspective sigure de a fi reținut de istoria literară.

Din acest punct de vedere, Ion Gheorghe și Nichita Stănescu reprezintă două cazuri speciale. Cînd spunem despre primul că face apel la tradiție nu trebuie să înțelegem că „o duce mai departe”. Mai degrabă, este posibil ca la mijloc să se afle un paradox sau poate chiar un nonsens. Cu anumite riscuri, putem spune că Ion Gheorghe, în primul rînd, nu face apel la tradiție, sau dacă acest fapt se întîmplă, atunci trebuie privit cu oarecare circumspecție. Apelul la tradiție presupune în general a-bordarea fidelă a modelelor folclorice și realizarea unor lucrări mimetice. Dar la Ion Gheorghe primul gest înseamnă dezarticularea modelelor folclorice și implicarea lor fantezistă în contexte speciale, care le asigură o valoare hărătită extrafolclorică. Schemele sale textuale nu mai cunosc modele unitare în izvoarele originare, nici în privința organizării semiotice, nici a ideologiei poetice. S-ar putea spune că în același sens proceda și Ion Barbu. Dar în afară de această simplă trăsătură de unire, cum ar putea fi oare extinsă comparația între cei doi autori? Poziția lui Ion Gheorghe față de tradiție pare deci echivocă și contradictorie. Dacă din fondul etnografic el își însușește, evident, o serie de roci pentru construcție, de cea literară se leagă doar prin ideea abstractă a necesității operației. Valoarea operei literare este dictată de relația dintre termeni (întrucît opera este o relație, așa cum limba este o relație, realitate observată de Ferdinand de Saussure) și nu de materialul de construcție. Cum relația este opera individuală a poetului, înseamnă că, în primul rînd, el se separă și în al doilea plan se unește cu tradiția. Astfel, valoarea estetică ar fi echivalentă cu proesia aritmetică. Cititorul mediocru ar fi îndreptățit să pretindă multiplicarea modelelor clasiciste, indiferent de contextul istoric, așa cum membrii colectivităților ar cere, la orice petrecere, același cîntec.

La Nichita Stănescu, datele problemei

cunosc o modificare gradua. Încercarea unui paralelism cu poezia lui Ion Gheorghe ar fi hazardantă. În mod obișnuit, autorul Necuvintelor este pus în serie ermetică, ceea ce ne-ar duce cu gîndul să-i descoperim omonimi ca Ion Barbu. Dar predilecția eseistică a lui Nichita Stănescu pentru Eliade, Eminescu, Sadoveanu ar sugera, mai curînd, relația cu tradiția literară mai veche. Acest fapt confirmă pe alt plan demonstrația făcută în legătură cu Ion Gheorghe. În artă, termenii comparației nu trebuie căutați în materia concretă, fizică, ci în tipurile de relații matematice. În acest caz, în ciuda figurativului concretizat de opera poetică a lui Nichita Stănescu, am putea surprinde pe planul abstract al spiritualului anumite consemne care ar demonstra aceeași unitate spirituală românească de la Eliade la Eminescu, de la Sadoveanu și Blaga la Nichita Stănescu și Ion Gheorghe. Este vorba însă de o serie etnică și psihologică transferabilă în alta estetică. Dar în cazul din urmă, concretizarea artistică, deci sensibilizarea spiritualului prin imagine se face numai prin individualizare, ca o lege a unicatului. La drept vorbind, fiecare autor dotat cu har își construiește propria lui tradiție. O dată ce ciclul operei sale este închis, contribuția sa se resimte în două sensuri pe planul creației ulterioare: pe de o parte, opera sa poate deveni un model abstract, mai bine zis o pildă alegorică și nu sursă de motive. Pe de altă parte, prin exersare, limba, ca material lexical, în afară de faptul că se demonetizează, cum observau pe bună dreptate formalistii, convinge că se poate preta neîncetat la stabilirea unor relații insolite. Același tratament îl oferă și motivele folclorice: structuraliștii precizau că elementele culturii tradiționale se comportă asemenea elementelor lexicului. Ideea că folclorul este un izvor inepuizabil își găsește rațiunea numai la scriitorii care știu să pună într-o nouă relație elementele tradiției, demonetizate de predecesori.

Totuși, limba ca atare, cunoaște un grad de abstractizare superior motivelor folclorice, acestea înțelese ca piese intuitive pentru construcție. De aceea avem iluzia că Ion Gheorghe este mai accesibil decît Nichita Stănescu, întrucît acesta din urmă utilizează scheme abstracte ale limbii și elemente ale unor sisteme filozofice. Dar dacă paralelele nu duc niciodată fără riscuri la precizări valorice, în schimb putem admite, și faptele poetice o demonstrează, că ambii își impun să ridice semne de întrebare de mare accent ontologic. Unul își asociază datele mitului și se plasează într-o viziune colectivă bizantinizantă, cum ar spune Blaga, creînd iluzia „de obirșie” și descoperind ca simbol poetic formula abstractă „sfera verde”, ca simbură originală a vieții și al cunoașterii. Celălalt tinde dramatizat către „sfera de vid”, din același imbold al cunoașterii și al împlinirii. Fiecăruia îi este proprie însă tendința subconștientă de separare stilistică pe axa sincro-diacronică, reprezentînd, de aceea, două existențe ale scrisului nostru contemporan.

MAGDA URSACHE

ABSENȚII

Apariția cărții lui Augustin Buzura a declanșat, cum era și firesc, o serie întregă de discuții. Și asta nu atât pentru caracterul ei insolit cît prin acumularea unor trăsături cunoscute în expresia unei crîfi realizate. Aspectele distincte de care vorbeam fac în Absenții un tot dinamic; prin aceasta cartea poate fi interpretată și deci dedicată unui circuit. Încă din această introducere se poate remarca un caracter unitar al cărții. Termenul trebuie înțeles în sensul celui echilibru minim necesar pentru introducerea unei cărți dintr-o dezbatere despre felul cum reprezintă ea ceva și nu despre cum e făcută. Fără a insista, această cutare a semnificațiilor din Absenții este semnul unui anumit tip de scriitură (fără măcar precizia de suprafață a prozelor obiective).

Într-un eseu mai vechi Roger Caillois spunea că spre deosebire de celelalte viețuitoare prevăzute de natură cu „un sistem specific de apărare” (prin apărare înțelegînd menținerea nivelului vital) omul este dezarmat; însă chiar lipsa unor asemenea „amenajări” este cel mai sigur sistem, prin această disponibilitate putîndu-se adapta oricărui dispozitiv, celui pe care el îl crede mai potrivit. Începută astfel problema nu mai este cea a unei modalități oarecare (ușor de definit descriptiv ci a alegerii, a opțiunii. Forma prezentării acestui mecanism devine dramatică. Cazul romanului lui Augustin Buzura este tocmai o reprezentare a acestei „dileme”. Eroul său (eroul/autor) este un personaj surprinzînd tocmai procesul pe care în mod firesc fiecare îl rezolvă fără luciditatea unei analize. Mihai Bogdan este surprins de o stare de luciditate, de luare de cunoștință paralizantă. Fără a încerca (sau fără a avea resursele) să domine la rîndul ei luciditatea excesiv fixată asupra unui moment procesual el începe să fie dominat de o permanentă și nefirească stare de trezire. Reacție firească, el va căuta somnul și se va îndrepta către el cu obstinație. Amestecul între luciditatea într-un grad excesiv de sensibilitate și dorința de somn, deci de uitare a ordinii raționale, dau toată motivația mecanismului narativ al Absenților. Partea narativă a cărții este nu imposibil de amintit ci inutil; fiecare gest în ordinea epică nu poate avea un rost decît în întregul complex de trăiri al lui Mihai Bogdan, eroul-autor. Sublinierea nu este gratuită, eroul/autor semnificînd toată trecerea unui complex din viața care te înconjoară în viața cărții. Pentru cel ce citește viața lui Mihai Bogdan nu mai poate avea semnificație decît în măsura în care el este autor în același timp reprezentînd în succesiunea cărții un întreg cosmos de trăiri. Viața episoadelor unde ar putea fi remarcate calități fabulative este cu totul relativă. Fiecare din ele n-ar avea mare importanță dacă n-ar fi fătura de semnificația a întregului. Episodul străinului dizolvat în decorul neîntrerupt al ploii sau episodul bătrînului profesor sau cel al telefonului anonim sau cel al indoielii în fața singurului său prieten, doctorul Nicolae, nu sînt segmente suficiente pentru pretențiile cititorului de proză clasică. Inconsistența lor (trebuie remarcat că aici nu e vorba de „realizarea” lor) vine și din faptul că aceste fragmente nu sînt oglîndă, măști, pretexte pentru o viitoare caracterizare. Fiecare din ele e în primul rînd creația personajului-autor. Nu doar ordinea lor îi aparține ci și faptele narate înseși. „Narat” trebuie acceptat aici în sensul lui obișnuit căci chiar Mihai Bogdan, cel căruia i s-au întîmplat le „povestește”, le transformă într-un spectacol pentru uzul celorlalți. Expresia ar putea trimite la poezie, în realitate este singura modalitate de a transforma un complex simultan în „carte”. Un proces care în realitate poate dura cîteva secunde în carte trebuie „simulat” prin demersurile ei obișnuite, printr-o succesiune narativă. Evenimentele nu-l trăiesc pe cel care le povestește ci sînt trăite de acesta. Fiecare porțiune epică este în ultimă instanță un simbol pentru o stare difuză inexprimabilă altfel (sau exprimabilă mult mai confuz) prin cuvinte. Conștient de mecanismul „artificial” al cărții, Buzura îl întîmplat printr-o situație parodică. Un anumit simbol, la îndemîna oricui, este repetat cu insistență tocmai pentru a nu părea ostentativ restul construcției cărții. Este vorba de existența ceasului de pe masa lui Mihai Bogdan, ceas descompus în părțile lui și imposibil de readus în starea lui inițială. Simbolul este prea ieftin pentru a nu indica o pistă falsă.

Celelalte aparențe epice ale cărții nu au valoare altă prin ele însele cît prin sistemul care le circumscrie. Ele nu fac decît să numească un autor dispersat în momente nesemnificative, împins însă la această „dispersare” de o tensiune eferveșcentă subterană. Mobilul subteran nu va putea fi descifrat nici în nedreptățile sociale suferite, nici în vecinătatea bătrînului profesor cu ieșiri de maniac, nici în prietenia lui cu doctorul Nicolae (prietenie pusă ea însăși sub semnul indoielii) nici în dragostea lui. Dragostea este totuși un capitol special al vieții personajului-autor și s-ar părea că în evoluția ei va fi descoperit vreunul din mecanismele lui psihice. Într-adevăr în viața ta cit și în viața cărților există de obicei un prag al reacțiilor, al inevitabilelor destăinuri. Dragostea lui Mihai Bogdan este însă altfel. Nu e greșită afirmația că și ea e „simulată” și ea e o rostuire a tensiunii momentului revelator al rememorațiilor. Mecanismul tulbură al memoriei între luciditatea maximă (detaliile din scenele din laborator) și imaginarul confuz (pașii care se apropie și se depărtează, omul anihilat de insistența ploii) avea nevoie și de existența „dragostei” pentru a explica una din valențele lui expresive. Forțele native ale acestor reprezentări sînt însă și rămin obscure, tocmai prin asta bănuite, puternice și inexprimabile. Un singur episod pare a fi un episod interpretabil literal și nu drept rezultat al exemplificării trăirilor. Cei doi prieteni, Mihai Bogdan și doctorul Nicolae se travestesc la un moment dat, fără nici o intenție precisă. În drumul lor se întîlnesc trupul neînsușit al unei femei. Ea era o adevărată femeie și în fața ei (mai exact în fața morții ei lipsa lui de identitate îl anihilează, îl dezintegrează. În economia cărții acest episod este probabil singurul care-l transformă pe autorul-personaj. În acest moment el își dă seama de singularitatea lui și rămîne marcat de ea pentru todeauna. Printre întîmplările ce-l înconjoară el se retrage atunci în el însuși și nu mai e în stare să răspundă nimănui. „Pourtant le sacrifice est un don Mais c'est un don qui n'est fait à personne” cum spune Sartre în Saint Genet comédien et martyr. O concluzie a cărții ar putea fi asta.

Cartea lui Augustin Buzura este una din acele cărți „pretext” căreia i se evaluează puterea de a incita interpretări diferite. Inevitabil cartea are carențele ei; abordînd-o însă din acest punct de vedere ele nu mai pot fi considerate „obiective” căci ele s-ar putea să aparțină doar unui anumit fel în care e citită.

CONSTANTIN PRICOP

POȘTA REDACȚIEI

Ion Doinescu

Aveți dreptate cînd spuneți că subiectivitatea în acest domeniu este de nelămurat; așa încît nu ne rămîne decît să fim credincioși nouă înșine și ideii că subiectivitatea creatorului autentic ajunge în mod inevitabil a se cristaliza în valoare obiectivă. După cît am putut să vă dau seama din cele ce mi-ați trimis, dvs. discipulii de o anumită experiență poetică, vîntul în versuri ca: „Eu am văzut căminele de lemn pe jumple potoli de apă cînd la capîtul de drum o umbilă care se se-groape”. Sînt surprins că vă scapă totuși starea ca „la soare”, e bine să reveniți.

Inge Flint

Mi-ați trimis o proză foarte bună; aș dori ceva dactilografiat, scrisul dvs. de mîin, alt de temperamental, este greu de descifrat. Cîci că proza e vocația dvs.

Alexandru Guleț

Anumită abilitate (rezultat probabil din frecvența poeziei moderne) însă nesustînută de țîntă autentică. Dacă ne mai trimiteți explicații noi, ca să sîm măcar de la dvs., cum e cînd este „boimav de iarbă”. O poezie izvoită pare-se mai din suflet este „Acum”; păcat că aici nu mai urzați de relativă abilitate din celelalte, ci versificație precum urmează: „Și ei se bucură și ridă, haur! haur! Doar tu și eu mai sîntem triști. Dar gata! Să dăm acolora ce nu le au! Și plînea, și iubirea, și salata”. Cred totuși că are sens să continuați, în speranța că veți ajunge să întrușiți în același text vitalitatea inspirației cu tonul modern pe care se pare că aveți uneori. Vă mai informez că Arhimede nu a fost ucis pentru un cerc.

Oprea Ion

Doi ani nu înseamnă un sacrificiu prea mare pentru poezie; unii i-au consacrat toți anii vieții lor și totuși nu au ajuns pînă la urmă la ea. Mă întrebați „dacă este cazul” să continuați; presupun că este. Căci deși puțin cam simple și cu ușoare inflexiuni de română ve-

che, unele versuri par să trădeze talentul: „Din sîm lăcas desăfurat/ În ploaie pîrelor de lucii Petale din poezie/ Cînd la zbor nebun se lăcomă”.

Ion Călinescu

Versurile trimise denotă intențiile cele mai laudabile; din păcate ele se pot pune și greu numai versuri, cînd sînt de fapt o proză poetică și confuză. Nu vreau să vă demoraliz, dar mai aveți încă mult de lucru la a vă însuși versul. Poate e un câștig o anumită experiență, cînd în limbajul prozic dar distins de acesta, e „spiritul expresiv”. Ceea ce scrieți dvs. e o mare amănă și lucr.

Greta Iordache

Trăiesc în vremea dvs. „ca unul ca-mă lăcomă Poezia”. Sînti scerșă: „Lăcomă, dragă! Sînti fetele? Foarte. Da tu lor? Sînti ale mele? Nu vreau să spun prin aceasta că sînti cu totul lipsit de chemare; unele versuri mi se fac chiar să înclin a crede contrariu.”

I. G. Romanescu

Nu-mi vrea la nici un caz ca opinia mea să fie determinată în ce privitor proiectele dvs. de viitor. Poate că și din această cauză vă răspund că din crîm trimise nu-mi-am putut face o opinie categorică; pare evidentă o anumită îndămbărare și familiaritate cu poezia, dar aveți încă lungimi lipsite de tensiune, ca de amănăia „puritată” pară de laetele molatic/ ale unei fete/ te dănesc în mîin. Mai reușită mi se pare poezia „Seară”. Aștept noi vesti de la dvs.

C. L. — Iasi

Cred că singurul lucru care vă lipsește e decantarea expresiei, purificarea frazei, tot alt de necesară în proză ca și în poezie. Se pare că aveți destulă substanță, luați amînte la stil.

Alpha

Am citit cu reală plăcere poemele dvs. și procedez cu ele așa cum m-ați rugat.

MIHAI URSACHI

VI. FLOREA :

„Pomul vieții”

POEZIE: HARALAMBIE ȚUGUI, VASILE CONSTANTINESCU

Cu noul volum, *Sub cerul Mioriței* (Ed. Junimea, 1971), Haralambie Țugui ajunge la o sinteză lirică în sensul concilierii reveriei cu reflecția, al fuziunii dintre istorie și miraj. Poetul e un elegiac, un romantic decorativ, cu gesticulație solemnă, inclinat să vibreze lângă fantome și cronici, să observe horatian scurgerea timpului sau să recapituleze vechi capitole sentimentale. Arabescurile și betelele din primele volume fiind înlăturate, în confesiunile din ultimii ani fraza are acea simplitate care este semnul decantării în timp. S-a păstrat însă o anumită tendință spre caligrafie, evidentă în recitativul fastuos, cu simetrii și legănări, cu interogații și mirări, — și în esență un anumit limbaj oracular cu alunecări spre discursivitate. *Elegia depărtării*, mic poem simfonic, e o demonstrație de sincretism poetic, în sensul că muzica („Trecea un cîntec nesăzuit, de fată...”), culorile („trandafirii sălbatici”; „foel verde al frunzelor”; „foel de aur” al spicelor) și ritmurile cosmice („fipt al păsărilor de nord”) fuzionează într-un „état d'âme”.

Pentru Haralambie Țugui, *Cerul Mioriței* este un mod metaforic de a traduce sentimentul istoriei, care în același timp înseamnă un climat psihologic și etic, integrare în natura patriei și conștiință a legăturilor multiple cu oamenii. În căutarea înaintașilor, poetul străbate drumuri care trec prin epopee și legendă, avînd nu o dată senzația comunicării afective cu ei: „Bogat în glasuri vine din pămînt / un abur neștiut de dulce vatră” (*Sub cerul Mioriței*). Imnul, oda, poemul sînt tot atîtea manifestări de afecțiune și

sublim, chiar dacă uneori lira reia ritmuri cunoscute, iar fraza se dovedește banală. Cîntărețul simte „istoria pe frunte”, — și chiar dacă n-o spune, versurile sale se înscriu în matca eminescianului: „Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie...”. Tentația elevată de a ridica un monument patriei este în același timp aspirația de a intra în posesia „nemuritoarelor cuvinte” care să înfrunte timpul. Exemplele monumentale îi vin poetului din toate unghiurile, încît „țara de sus”, țărîmul dobrogean, morții în război de pe Someș își conjugă ecourile într-un suflet cu vocația monologului patetic. Itinerariile în istorie sînt însă totodată întîlniri cu personalități care dacă nu se numesc Decebal sau Horia, aparțin istoriei culturale fiindcă numele lor este Eminescu, Enescu, Luchian sau Ion Pillat. Cu o tentă mai mult sau mai puțin anecdotică sau de jurnal intim, momentele consacrate acestora sînt inegale estetic, iar unele (*Prezență* — despre Eusebiu Camilar) destul de palide. Genul acesta de rememorări e riscant, de aceea un medalion, *Amintindu-mi de Enescu*, pulsînd de emoție, merită să fie semnalat ca o frumoasă reușită. Iată începutul: „Era o serbare pentru orfani de război / și eu trebuia să recit o poezie lungă / cu Mărășești și eroi, cu milioane de gloanțe... / Prin țîrg auzisem voci electrizate / aproape strigînd: „Cîntă Enescu!... / Enescu al nostru!” // Nu mai știu cum am spus acele versuri / cînd, un om cu priviri de copil / îmi prinse în palma-i încă tremurătoare-mi / palma asprită de sapa și seceră verii. / Și minunea începu de îndată / ce-aplauzele fre-

netice salutară / lumina din ochii blîndului om... / Retras în culise priveam / cutia de lemn castaniu peste care / fruntea și păru-i puțin răvășit / uitaseră parcă de-arcuș, de coarde și degete. // Oare gemeau în ele cîmpurile țării / spălate-n șuvoaie de singe aburînd? / Oare lumea-ncepă și sfîrșea în același / dur și fierbinte cuvînt: Mărășești, Mărășești? // Apoi năvăliră din coarde lanuri de grîu / și dumbrăvi de răchii argintii, / și izvoare cu murmure-albastre, / și păsări călcînd pe văzduh / spre-a cădea vertiginos, o clipă — / spre-a țîșni din nou către cer, / toate repetînd odată cu inima mea / cuvîntul de foc: Mărășești, Mărășești // Mai mult n-am priceput atunci, / ci abia tîrziu mai tîrziu. / Dar ochii, tîmpla, vi-oara și miinile-acelea / rămas-au de-a pururi / pe ochii, pe tîmpla și miinile mele / care învățat-au, însele, pe cîmpuri de singe / ce înseamnă patria, cîntecul ei”.

Dintr-un alt ciclu, *Albăstrele zboruri*, iese în relief efigia elegiacului, reflexiv, refractar ambiguității, gata să rupă „toate multicolorele sensuri”, să se privească așa cum este: „orb în neputința cunoașterii” și „plîngînd, din veac la marginile Lumii” (*Poarta*). Nici fantomele blinde, nici somnul, cu „incolora amăgire”, nici întoarcerea abstractă în „cimitirul copilăriei” nu fac decît să accentueze neliniștea: „aburul albastru-al morții” (*Fugașes*). Singur sub constelații, ascultînd voci necunoscute, omul nu se poate sustrage împunsăturii anilor: „Clepsidra strecurînd nisip de stele — / izvoru-i pune Timpului dantele, / să nu-i simțim foșnirea mincinoasă / ce ne înfașă-n piclă tot mai deasă”.

În ultimul ciclu, *Cîntecul depărtării*, elegia se rarefiază sub semnul unei erotice calme, de nuanță mai mult spirituală. Adîncimea lirică nu e latura forte. În concluzie, de reținut, în actualul stadiu al poeziei lui Haralambie Țugui, e caracterul de complementaritate al diverselor atitudini. Tristețea, reflecția și patosul se împletesc.

II

La primul său volum, Vasile Constantinescu aspiră să extragă din efemer și provizoriu câteva constante specifice unui destin. Cu alte cuvinte, titlul *La țărîmul clipei* (Ed. Junimea, 1971) traduce intențiile unui poet de tip reflexiv, obișnuit cu abstracțiunile filozofice, recurgînd chiar la un limbaj aproape speculativ: „Timpul prin noi e pol plus de ochi-înfinire / În rădăcina fîntînii” (*Fîntîna*). Istoria, dorul, erotica și celelalte sînt pentru el ipostaze ale timpului ce se destramă în clipe: „Un bulgăre de țărînă mă arde în palme — / Aud cum bunicul tăia în vreme brazdă de foc” (*Drumul străbunilor*). Toamna e anotimpul tristeților metafizice, prin care „trec păsări istovite chiar de la plecare / Spre cine știe ce gol” (*Îmi bate toamna iar în geamuri*). Între lumină și „cenusa nopții”, viața este o înfîntare combustie, efort de înălțare într-un timp sublim: „Sînt arderi și clocote în fiecăre zbor / Și-n fiecăre sunet al clipei ce trece” (*Cinste înaltă*). Izvoarele și fîntînile, moduri ale curgerii și ogîndirii timpului, devin, asociate cu lumina, simboluri ale universului, — acesta reprezentînd o unitate osmotică: „E-n flăcări cîmpia, singele cerului / În ciutura fîntînii se prelinge — / Clipa evadată din ochii oierului, / Albă, peste huma cărnii se stînge” (*Pastel transcendent*).

Derivat din mitul meșterului de la Argeș, concisul poem *Ana rezumă esența spirituală a volumului*. Destinul, văzut analogic, e un „izvor halucinant” spre altitudinile intangibile. Lumina, acompaniament al visului („lege de drum a

inaltului”, „otravă de miere”) rămîne, în caz de eșec, o dulce consolare. De unde, frecvența apelului la izvorul solar, în *Lumină de vară*, *Din marmoră, aer luminii, Fîntîna de lumină a țării* și în alte poezii. Fie în cîntecele de laudă, țării, fie în laudele cu fond erotic, sentimentele se traduc neconținut cam cu aceleași mijloace, mai adecvate liric în confesiunile sentimentale. Dificultatea poeziei lui Vasile Constantinescu ține de stilul voit cerebral, filozofic, de unde răceala, uneori prozaismul inevitabil. Reflecțiile iau, nu o dată, un aer discursiv, fără virtuți poetice. Iată un exemplu din amintitul poem *Ana*: „Înainte de viață și înainte de moarte, / Înainte de tot și nimic a fost golul de noi / Și-n prag de lut ne naștem, mai departe / Invers cu drumul

ce ne trage-napoi... Alte mostre similare sînt lesne de găsit. Nu sînt inspirate, credem, asociații de tipul: „Își prilar, în *Lumină de vară*, *Din marmoră, aer luminii, Fîntîna de lumină a țării* și în alte poezii. Fie în cîntecele de laudă, țării, fie în laudele cu fond erotic, sentimentele se traduc neconținut cam cu aceleași mijloace, mai adecvate liric în confesiunile sentimentale. Dificultatea poeziei lui Vasile Constantinescu ține de stilul voit cerebral, filozofic, de unde răceala, uneori prozaismul inevitabil. Reflecțiile iau, nu o dată, un aer discursiv, fără virtuți poetice. Iată un exemplu din amintitul poem *Ana*: „Înainte de viață și înainte de moarte, / Înainte de tot și nimic a fost golul de noi / Și-n prag de lut ne naștem, mai departe / Invers cu drumul

Cînd se debarasează de astfel de obsesii, autorul *Țărîmului clipei* devine altul. Un armonios *Lied* ni se pare tot ce a scris mai inspirat: „Pe-o gură de rai, viu de rădăcină — / Dorului, și grai stelelor — fîntînă... / Destin omeniei — plai de stelar strămoșesc, / Gură de rai — Matrice de dor românesc”.

CONST. CIOPRAGA

FR. BARTOK: „Demonstrație”

DINU PILLAT: MOZAIC ISTORICO-LITERAR

Eseurile, studiile și evocările lui Dinu Pillat reflectă o posibilitate reală de a deschide și defini fără dificultate în structura unei opere ideea fundamentală, semnificația care o reprezintă cel mai autentic și cel mai îndejuns. Plăcerea descoperirii unei teme și apoi reconstituirea ei în sinteze care comunică, în esență tot eșafodajul de referințe, de mici schițe comparatistice, topice într-o judecată proprie, de neconfundat, este o metodă care nu se ridică împotriva creației și nici nu face exces de rigoare, de erudiție. Dinu Pillat e unul dintre rarii și rafinații noștri esești care trăiesc literatura cu patimă. Un studiu, să zicem, despre roman e un excelent documentar al posibilității romanului de a se încadra unei serii valorice. Textul este exact, căci totul la Dinu Pillat merge la idee, la o recunoaștere a operei în comparație directă și productivă cu literatura universală. Criticul construiește studii (Dilemele de creație ale romanului în conștiința noastră estetică dintre cele două războaie mondiale) foarte solide care oferă panorame asupra unor probleme și teme extrem de discutate în literatura română. Romanul românesc modern este urmărit în schițele sale critice mici sinteze care definesc specificul și valoarea unui romanier. Istoria romanului românesc devine și istoria esteticii fiecărui scriitor, devine și un grafic al evoluției artei literare. Definițiile critice sînt exacte, iar contribuția efectivă a fiecărui scriitor este cu precizie determinată: „Cu G. Călinescu, romanul înregistrează o revenire ostentativă la structura sa clasică, de viziune balzaciană, cu o psihologie concepută caracterologic, într-o galerie de tipuri puternic expresive, definindu-se spectaculos în cuprinsul unei intrigi de perturbări legate de o moștenire, într-un mediu rapace și cupid de mică burghezie bucureșteană. În plină epocă de disoluție formală a genului, „Enigma Otiliei” apare ca un roman construit exemplar, cu scrupulul solidității compoziției, ajungînd să reprezinte în domeniul epicii citadine o realizare capitală, ca „Ion” al lui Liviu Rebreanu în domeniul epicii rurale”. Cînd un roman își duce existența prin exotism și depășire neformală a genului, a tradiției, criticul dă un diagnostic care luminează rapid noua modalitate: „Neîncadrabil ca romanier rămîne într-un fel numai ciudatul Mateiu Caragiale, a cărui proză agustă și totodată pitorească, dintr-o capodoperă de decadentism rafinat ca „Craii de Curtea Veche”, seduce în primul rînd prin acel turbure farmec crepuscular, sugerat de elementele de atmosferă, pe care le configurează într-un București de altădată evocarea complexității enigmatice a stărilor de voluptate căutate de niște sibariți de rasă cu gustul pierderii în dezmeti”. Radiografiile critice de o mare subtilitate analitică, dar nu totdeauna și exacte și la un nivel de percepție de acceptat, realizează Dinu Pillat cînd este vorba de cazuri literare insolite (M. Blecher, Esenin și noi, Emil Botta, Marin Sorescu). Toate analizele sînt executate cu minuțiozitate, fără abuzuri de referințe, cu încadrări istorico-

literare potrivite: „Ca și în cazul lui Pavel Dan, o moarte cu totul prematură lasă nedesăvîrșit un destin de mare prozator. Ne nîngîiem doar cu constatarea că M. Blecher, apucînd să scrie „Întîmplările în irealitatea imediată”, imboldăște patrimoniul nostru literar cu una din acele cărți care nu se concep decît o singură dată în viață. Este surprinzător că un scriitor atît de personal, fără îndoială cel mai interesant din cîți au reprezentat în epocă așa-zisa literatură a experienței, superior în felul său și lui Anton Holban și lui Mihail Sebastian, a putut să fie înregistrat cu parcimonie, cînd nu a fost de-a dreptul omis. De autorii istoriilor literare. Rămînem totuși convinși că timpul lucrează pentru el, în aceeași măsură în care ne-a fost dat să îl vedem favorizînd, de la sfîrșitul celui de al doilea război mondial încoace, deplina receptare a operei lui Kafka”. Poezia lui Emil Botta este explicată și prin biografie și prin formația intelectuală („Cultura poetului-actor, cu un orizont literar și filozofic deosebit de întins este rezultatul unei apetii intelectuale neîndrumate de nimeni în epoca anilor de formațiune”). Pe scenă poetul „kasă impresia că se joacă mai mult pe sine însuși, împrumutînd totdeauna personajelor interpretate de el ceva din tensiunea propriei frîmintări interioare, ceea ce face ca toate să apară la fel de tragic contorsionate. Poetul-actor are privirea rătăcită și o voce cu inflexiuni sepulcrale”. Intuiția critică descoperă și definește un poet cu un extraordinar talent: „Hipersensibil, trăind parcă numai în tranșă, pradă unor stări-limită de incertitudine, anxietate și

cronica literară

dezolare, care pot să fie percepute dincolo de toate voitele accente persiflante în spirit ironic, Emil Botta configurează cu o expresivitate pregnantă, în versurile volumului de debut, „Intunecatul April” (1937), un univers poetic de coșmar, dintre cele mai originale. Mișcarea paradoxal fantastă, atît de proprie impresionismului imagist al autorului, nu vine dintr-un teribilism juvenil, ci corespunde organic unei viziuni de poet bîntuit rîu de un demon al neliniștei”. Exagerate sînt concluziile la creația lui Marin Sorescu, poet care își ironizează declinul poetic fără șansa de a se redescoperi într-o poezie cu eduardat modernă. Marin Sorescu repetă, în actualitate, succesul efemer al lui G. Topîrceanu. Poemele rezistente sînt puține, iar Dinu Pillat le recunoaște valoarea, existența lor într-un limbaj al banalului supus naivității și excesului de glumă: „Poetul, pentru care tragicul și comicul se includ inextricabil în structura fantastică a tot ceea ce îi dă conștiința existenței, se exprimă fără nici un patetism, disimulîndu-și neliniștea spirituală în familiaritatea de ton a celui mai obișnuit limbaj cotidian, într-un vers în care totul este spus parcă pe jumătate în glumă”. Reconstituirea biografice (Ion Pillat, G. Călinescu, Ionel Teodoreanu, V. Voiculescu) sînt textele unui romanier cu o putere excepțională de invenție, de rememorare. Ta-

blourile din existența consumată sînt reinviolate cu smerenie în același timp afectiv în care au fost realizate. Reconstituirea destramă, spulberă, cum e și firesc să fie așa și nu altfel, imaginea crescută din operă despre un scriitor și ne propune o alta, uneori dezamăgitoare, paradoxală, cu totul alta, nu pe aceea pe care o credeam noi ca fiind adevărată. De acum, putem intra liniștiți în casa lui Ion Pillat: „În odaia de lucru a poetului, o bibliotecă acoperă pereții de jur împrejur, pînă la tavan. Numai volume legate în piele, aliniată după dimensiuni. Pe primul plan al rafturilor de jos, în loc de bibelouri, câteva pietre clasice: o bucată dintr-un capitel de la Eleusis, un cap de Minerva de la un anticar din Constantinopole, o amforă dezgropată la Balçic. Pe porțiunile strîmte din marginile rămase libere ale pereților, tablourile se înghesuiau unele sub altele. Într-un colț, lingă ușa, două proiecte de copertă pentru „Visări păgîne” și „Antologia toamnei” de Iser. Dincolo, un nud și o natură moartă de Pallady. Apoi, un fragment dintr-un panou de Ressa, cu o „Înmormintare la țară”. Într-un loc ceva mai descongestionat de cărți, niște „Garofe” de Luchian. În colțul din greapta de la ferăstrău, un portret în creion al lui Macedonski și altul al lui Luchian de Steriacci” etc. Poetul răspîndit în decor vorbește prin lucruri, prin colecții speriate de vechime. Deschizînd ușa amfiteatrului Al. Odobescu din București dăm peste G. Călinescu: „În tăcerea înfrigurată de curiozitate a întregii săli, G. Călinescu a început prelegerea sa despre „Sensul clasicismului”. Vorbea în picioare, aruncîndu-și uneori privirea pe o mică hîrtie cu însemnări, pe care o ținea în mîna. O voce cu variații periodice în ton, pe un diapazon al notelor de sus. Fizionomia vorbitorului nu rămină nicodată convențional impasibilă, avînd dimpotrivă o mimică plină de subînțelesuri, la care se adăoga comentariul gesticular al mîinilor. Ascultînd pe G. Călinescu, nu puteai să nu fii uimit de spectacolul oferit de procesul de gîndire al acestui om, care înțelegea să descopere totul pe cont propriu, să vină cu un punct de vedere original în orice chestiune, să se exprime în planul ideilor cu puterea de sugestie pe care o revelă metafora în poezie. Era profesorul la ale cărui cursuri și se întîmpla să urmărești lucrurile cu sentimentul aventurii”. Intim, G. Călinescu era imposibil de suportat: „Ca interlocutor intim, G. Călinescu era de-a dreptul amețitor. Cu el, nu numai că nu puteai să deschizi gura, dar de la un moment dat parcă nici nu-ți venea să mai spui ceva, mulțumindu-te să ascuți cu interesul prins pînă la tăierea răsufării intelectuale. Declanșat de pretextul unui subiect adus în discuție, G. Călinescu îți împărțea cele mai neașteptate păreri, trecea paradoxal de la una la alta, cînd polemic, cînd liric, cînd fantasm. Plin de spirit, cu un demon al contradicției care nu îl părăsea nici o clipă, frenetic în ideile”. O singură dată G. Călinescu a acceptat să fie interupt, dar această întrerupere n-a fost decît începutul fecund al unei noi conversații cu un public care și azi îl aplaudă în scena deschisă: „Inventivitatea de spirit, cu care juca teatrul într-un sens cu adevărat genial, în atîtea împrejurări din viață, acoperea la G. Călinescu și un fond de om slab, plin de complexe nebănuite de cei mai mulți. A încercat să braveze mereu, chiar și ajuns în impasul bolii, din care i s-a tras moartea. În ultimile zile însă, cînd la sanatoriul de la Otopeni de cineva, care a poezit la ușa, înainte să intre la el, a fost surprins spunîndu-și singur, cu voce tare: „Nu mai este nimic de făcut”. Mi se pare amînzutul cel mai tulburător din istoria sfîrșitului lui G. Călinescu”.

ZAHARIA SANGEORZAN

Anniversarul semicentenarului Partidului Comunist prilejuește o intensificare a eforturilor constructive în toate domeniile activității sociale din țara noastră. Sintem cu toții martorii unor prefaceri înnoitoare al cărui ritm, amploare și semnificație sînt tot atîtia indici ai dinamismului societății românești contemporane. În viața popoarelor și societăților dintotdeauna și de pretutindeni anumite date și evenimente constituie prilejuri de sărbătoare, de bucurie și aduceri aminte. Ele au, între altele, rostul de a dinamiza și potența conștiința socială și națională a popoarelor, de a contribui la o mai bună cunoaștere de sine. Burghesia a falsificat adesea sensul unor asemenea momente aniversative sau chiar a impus propriile sale izbini drept sărbători naționale. Cei mai virșnici își amintesc de falsa strălucire de bileci a unor atari „sărbători”, oficiale din trecut, de frenezia lor patriotardă și mistică, de hemoragia de vorbe găunoase menite să arunce o subțire polcială peste o tristă, mizeră realitate socială. Clasa muncitoare, Partidul Comunist ne-au învățat să privim altfel, să trăim la un alt registru de sensibilitate umană fațele memorabile ale trecutului. Sintem chemați să împlinim aniversarea unor evenimente care marchează puncte nodale în evoluția națiunii române, în geneza României socialiste, nu cu superficiale manifes-

MARXISMUL ȘI SPIRITUALITATEA ROMÂNEASCĂ

CARACTERUL SOCIAL-ANGAJANT AL FILOZOFIEI MARXISTE

tări festive ci într-un spirit de muncă, de serioasă, responsabilă și competentă dezbateră a problemelor de a căror soluționare atîrnă progresul gîndirii și practicii sociale. Intreaga experiență a luptei partidului în cei 50 de ani de existență este pentru noi o lecție de *atitudine militantă și înțelepciune politică*, de *adevăr și autenticitate-umană*. Cu deosebire ultimul deceniu, climatul ideologic-spiritual instaurat de conducerea Partidului — datorită în primul rînd concepției politice și neobositelor eforturi ale secretarului general, tovarășul Nicolae Ceaușescu — a afirmat criterii ferme, principale în aprecierea faptelor din trecut sau din prezent, atitudine de autentică realizare și exigență critică în studiul istoriei sau în analiza perspectivelor viitoare ale societății noastre. Jumătate de veac de existență a Partidului înseamnă de fapt jumătate de veac din istoria României moderne, după desăvîrșirea statului național unitar, din istoria societății românești în tot ceea ce a avut aceasta mai înaintat și nobil ca gîndire, acțiune și sensibilitate. Pentru orice cercetător obiectiv, România de azi, cu civilizația sa dinamică, înfloritoare, cu marile sale ritmuri în edificarea unei societăți noi, este rezultatul unei istorii seculare de lupte și sacrificii dar în primul rînd al istoriei acestei jumătăți de veac în cuprinsul căreia, *crearea partidului și însurecția armată de la 23 August* organizată și condusă de partid — care a deschis drumul revoluției populare și socialiste — reprezintă momente cruciale, fără de care *prezentul socialist și viitorul comunist* al patriei noastre ar fi de neconceput. Iată de ce poporul nostru înțelege să împlinească un asemenea moment aniversativ prin intensificarea eforturilor creatoare, printr-un *examen critic* al stadiului în care ne aflăm, printr-o dreaptă și cumpănită judecată a realizărilor obținute dar și a lacunelor și insuficiențelor muncii noastre, a direcției în care partidul îndrumă desfășurarea proceselor înnoitoare ale societății românești.

Alături de toți ceilalți oameni ai muncii, un mare număr de cercetători și cadre didactice din domeniul filozofiei de pe întreg cuprinsul țării au înțeles să aducă omagiul lor Partidului printr-o intensificare a dezbaterilor științifice și a schimbului de opinii. Au fost momente de efervescență a gîndirii creatoare, în spiritul partinității leniniste a filozofiei noastre, au fost momente în care spiritul social-militant al cugetării filozofice s-a manifestat cu o deosebită pregnanță și cu o deplină autenticitate.

Să-mi fie îngăduit a ilustra cele spuse prin unele referiri la *sesiunea științifică omagială a Institutului de filozofie* care a constituit un excelent prilej nu numai de a comunica unele gînduri și rezultate ale cercetării științifice dar și de a dezbate viu, deschis, într-un spirit de lucru și *responsabilitate socială a actului filozofic*, probleme actuale ale gîndirii și practicii sociale românești. Referirea la o atare sesiune se justifică în măsura în care ea poate fi datătoare de seamă (în anumite limite, firește) de gradul de maturitate dar și de scăderile mișcării filozofice din țara noastră, în măsura în care ea este un modest exemplu, între multe altele, de afirmare răspăcată și conștientă a unora din problemele centrale cu care e confruntată gîndirea filozofică românească în contemporaneitatea socialistă. Pe primul plan se situează problemele de *filozofie socială*, domeniu în care filozofii noștri au încă mari datorii față de patrie. Totuși, lucrările apărute, mai ales în ultimii ani, în atmosfera spirituală atît de prielnică viziunilor înnoitoare — lucrări despre *stat și națiunea socialistă*, despre structura și dinamica unor componente ale *conștiinței sociale* socialiste — privind îndeosebi *conștiința etică* și cea *estetică* etc. — ne îndreptățesc să sperăm că filozofia își va aduce tot mai mult aportul la „generalizarea experienței construcției socialiste” și abordarea problematicei noi „pe care o ridică dezvoltarea societății omenesti în epoca contemporană”, la înțelegerea fenomenelor actuale, la lămurirea și soluționarea problemelor noastre — după cuvintele Raportului C.C. al P.C.R. prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congresul al X-lea al partidului.

În sesiunea la care m-am referit au fost dezbătute probleme ca: *„Determinism și conducere socială”*; *„Relația național-social”*; *„Consecințele industrializării asupra raporturilor naționale”*; *„Rolul științei și dimensiunea umanistă a culturii în societatea socialistă”*; *„Manifest și latent în etica muncii”*; *„Coordonate ale culturii urbane”* etc. (Maria Popescu, Elena Florea, Eugen Cucezan, Ștefana Steriade, Vasile Popescu, Dana Constantinescu, Paul Caravia). De reliefat interpretarea nuanțată a determinismului în funcție de caracterul ineputabil și aleatoriu al manifestărilor umane, rolul subiectivității, a factorului uman în relația dintre determinism — care oferă *cadrul general* al explicării dinamicii sociale și *direcțiile principale* ale conducerii sociale care reclamă nu numai o temeinică fundamentare deterministă ci și cunoașterea cu ajutorul teoriei informației și a altor științe a fenomenelor aleatorii, nedeterminabile după sistemul clasic.

Una din problemele centrale ale filozofiei sociale contemporane se referă la *națiune și conștiința națională*. În

lumina concepției partidului nostru, filozofii marxisti din România — așa cum s-a dovedit și în discuțiile din sesiune precum și într-o lucrare a unui cercetător al Institutului de filozofie (Elena Florea) ce urmează să apară în cinstea aniversării partidului, ca și în lucrarea deja apărută a prof. univ. dr. Const. Vlad — demonstrează nu numai *viabilitatea și necesitatea obiectivă a națiunii* în epoca noastră ca *principala formă de comunitate umană*, cadru necesar de *creativitate umană și de fărîngere conștientă a istoriei*, dar și atributele sale inalienabile — autonomie, independență, suveranitate, dreptul la o existență liberă — precum și transformările sale profund înnoitoare în evoluția societății socialiste.

Intr-un fel sau altul, comunicările din acest grup și, în general, cele mai bune lucrări care apar la noi în domeniul *filozofiei sociale*, *sociologia culturii de masă și sociologia moralei* (probleme cum ar fi *Stimulante morale în muncă*; *Manifest și latent în etica muncii* etc.) sînt dominate de convingerea că *a conduce opera de transformare fără precedent în întreaga noastră istorie, a naturii și societății, a omului însuși, înseamnă a înțelege și acționa programatic, motivat și fundamentat științific, iar a înțelege înseamnă a cunoaște*, a respinge atît atitudinile pragmatice anticulturale, bazate pe o experiență de viață pur empirică, cît și *atitudinile speculative* care nu țin seama de cerințele vieții, ale societății înseamnă, cu alte cuvinte, a milita pentru o *atitudine autentic valorizatoare* pentru care supremul criteriu de judecată a noilor date și idei științifice, filozofice, este deopotrivă *forța lor cognitivă și transformatoare*, măsură în care contribuie la *lărgirea cunoașterii și a puterii de acțiune*.

Caracterul angajant socialmente al filozofiei marxiste constituie nota dominantă și a altor lucrări, fie că e vorba de *sociologia artei, de estetică și istoria filozofiei* (Al. Posescu, Radu Pantazi, Ionel Achim, Ion Șerbănescu, Gr. Smeu, D. Matei, Gh. Epure, Victor Masek, V. Vetsianu, Petre Popescu Gogan), *ținînd seama, firește, de specificitatea fiecărui domeniu*. Din punctul de vedere al esteticii, de pildă, angajarea socială a artei trebuie privită nu doar pe un plan general filozofic, social și politic, ci pe plan estetic. Distincția de planuri este importantă, *opțiunea filozofică este necesară, dar ceea ce dă funcționalitate angajării sociale și eficiență formativă socialului în artă este conținutul artistic, metamorfiza estetică a temei sociale*.

Aceasta presupune o dublă receptivitate față de social: a) a *individualității creatorului*, cel mai sensibil seismograf sufletesc față de marile sau „micile” drame omenesti, față de toate transformările pe care epoca și societatea noastră le aduc în cîmpul umanului; b) a *atitudinii „consumatorului de cultură*, cu atît mai sensibil față de socialitatea intrinsecă, substanțială a artei, cu cît este el însuși un participant activ la lupta pentru „asaltul cerurilor”. Numai o justă definire a relațiilor complexe dintre artă și societate, dintre artă și receptivitatea publicului, înțelegerea artei ca *fapt social, distinct calitativ* totuși de alte fapte sociale, ne ferește de capcanele sociologizante ale dogmatismului ca și de cele estetizante ale unei filozofii idealiste a artei, ne permite să fundamentăm o *estetică științifică, marxistă și a sociologie marxistă* a artei.

Este evident că *revoluția în cultură* (în ideologie, în știință, filozofie și chiar în artă), în primul rînd sub aspectul fundamentării și orientării sale marxiste, a mutațiilor survenite în *tabla de valori* în funcție de exigențele epocii și ale societății socialiste, al finalității și eficienței social-umane a faptelor de cultură, este parte integrantă a revoluției atotcuprinzătoare în care s-a angajat poporul sub conducerea partidului pentru transformarea radicală a tuturor structurilor existenței materiale și spirituale, a condiției umane în toate dimensiunile și implicațiile sale. Dar tot atît de evident este că această revoluție, toate aceste transformări înnoitoare și-au găsit încă o slabă proiecție teoretică în planul investigației filozofice.

Comunicările de istoria filozofiei au fost consacrate îndeosebi valorificării unor aspecte din gîndirea socială și filozofică românească din perioada interbelică și din primii ani ai revoluției. Fie că este vorba de contribuția unor gînditori ca Lucrețiu Pătrășcanu la răspîndirea filozofiei marxiste și la critica ideologiei burheze retrograde, sau de valoarea metodologiei marxiste în interpretarea curentelor de gîndire (*criterii marxiste ale valorificării moștenirii culturale, partinitate și dialog* în cercetarea critică a istoriei filozofiei, *conceptul de tradiție în politica culturală* a P.C.R. în perioada interbelică), toate aceste studii subliniază îndeosebi ce a însemnat prezența partidului pentru climatul ideologic spiritual din România într-o perioadă atît de tensională prin dramatice confruntări de idei. În anii grei ai ilegalității, cînd forțele cele mai întunecate ale fascismului reprezentau o primejdie de moarte pentru cultura și ființa națională a poporului nostru, partidul a reușit să cîștige, direct sau indirect, adeziunea celor mai de seamă oameni de cultură pentru idealurile progresiste și patriotice, pentru principiile nobile ale urmanismului, stadiul actual al cercetărilor de istoria filozofiei. Dincolo de valoarea lor intrinsecă, aceste comunicări semnifică un fapt ce depășește un moment aniversativ. Ultimele studii și volume de istorie a filozofiei românești (Radu Pantazi, Al. Posescu, Ernest Stere, N. Gogoneaș, Simion Ghiță, Gh. Cazan, Florica Neagoe) și îndeosebi vastul tratat de *Istoria filozofiei românești*, din care primul volum urmează să apară în acest an în seria lucrărilor consacrate semicentenarului partidului, demonstrează convingător cît de rodnic a fost climatul spiritual inaugurat de Congresul al IX-lea în viața ideologică a țării noastre. Ele sînt pătrunse de ideea că cînstirea înaintașilor, o drept cumpănită valorificare a lor, respingerea atitudinilor extremiste — nihiliste sau apologetice — reprezintă un semn de civilizație și demnitate națională pentru un popor.

Putem spune deci că cele mai bune lucrări de filozofie din ultimii ani și îndeosebi cele consacrate aniversării semicentenarului Partidului, *dezvăluie sensurile multiple ale caracterului angajant al filozofiei marxiste*. Dintre acestea aș dori să subliniez în încheiere două ce mi se par mai importante:

1. *Luciditatea critică* a filozofiei marxiste nu trebuie înțeleasă în sensul unei pasiuni devastatoare, ca o pură *negativitate* ci în *mod dialectic, ca respingere, refuz* a tot ce este anacronic, frinator în mișcarea socială progresistă, ca o *combatere* a concepțiilor eronate, incompatibile cu convingerile noastre și cu sensul evoluției istorice, și ca *atitudine pozitivă, constructivă* față de *realitatea socială și ideologică*. Spiritul *constructiv* al filozofiei marxiste se exprimă prin:

— *Încercarea de a operaționaliza* concepte teoretice făcîndu-le apte a opera cu ele în cercetarea concretă a fenomenelor pe care le reflectă;

— *orientarea cercetărilor spre domenii deosebit de importante pentru activitatea practică*;

— *fundamentarea teoretică* a includerii adecvate în sfera de preocupări a cercetării filozofice și sociologice a unora dintre cuceririle științelor contemporane care provoacă modificări sensibile în însăși condiția existențială a omului.

2) *Caracterul politic al filozofiei* care s-a manifestat în toate epocile și în toate componentele gîndirii filozofice dar cu deosebire în epoca noastră, în cazul filozofiei marxiste sau în cazul și mai special al *filozofiei politice*. Relevante au fost în cadrul sesiunii amintite contribuțiile lui C. Borceanu, Henri Wald și Silviu Brucan, sau, pe un plan mai general, lucrările lui N. Kallós, A. Roth, Ion Ceterchi, Ovidiu Trăsnea și Marin Voiculescu.

Fără a putea insista în cuprinsul unui articol asupra acestei probleme, aș dori să subliniez doar un singur aspect: unitatea dintre *caracterul social-militant* al filozofiei marxiste și *sensul său profund umanist*, ceea ce rezultă cu deosebită pregnanță din exemplul filozofiei politice.

Meditația despre om, despre *destinul său demurgic* cu toate consecințele și implicațiile ce decurg de aici pentru respectul demnității sale și încrederea în puterea geniului său rămîne vocația supremă a filozofiei, iar atunci cînd aceasta are un caracter științific (ca în cazul filozofiei marxiste) umanismul său intrinsec dobîndește eficiență practică, concretitudine istorică. În raport cu *știința politică* ce se referă îndeosebi la *obiectivările politice* ale omului, la *relațiile politice instituționalizate, la mecanismele politice și mijloacele de acțiune*, filozofia politică se ocupă de *scopurile și idealurile politice*. Nu interesează doar *motivațiile cauzale și factorii de eficacitate* ai activității politice ci și *semnificația* faptelor politice, omul ca *subiect politic*. Ca orice filozofie, filozofia marxistă este o meditație asupra omului dar nu numai ca *homo contemplativus*, ci și ca *homo activus*, ca *subiect politic*, instaurat și exponent al *libertății* — ceea ce presupune o *ierarhie mobilă de valori etice* (idealuri, scopuri, norme de comportament) și *culturale* ca un *cîmp aziologic* de posibilități și alternative, un proces de *socializare* a culturalului și de *spiritualizare* a socialului și politicului, lărgirea continuă a participării maselor largi de oameni la *exercițiul actului politic*, iar aceasta conferă valențe noi însuși actului filozofic (ca reflecție critică, trăire și acțiune).

AL. TANASE

În contextul realităților noastre socialiste, marcate de dinamica unor determinări de esență, apare necesar faptul că științele sociale — iar în ansamblul lor filozofia — să își întemeieze definirea din perspectiva unei confruntări permanente cu devenirea societății, cu mutațiile acesteia atît la nivel de structură cît și de suprastructură, vizînd deci însăși ființa ei. Filozofia marxist-leninistă, pentru care practica social-istorică este atît izvor cît și finalitate și care înseamnă, în unitatea sa dialectică, atît teorie revoluționară cît și practică revoluționară-transformatoare, implică la condițiile societății socialiste un rol fundamental, fiind concepția care deschide societatea în acțiune și totodată sinteza acțiunii istorice a societății. Desigur, în aceste noi condiții social-istorice, cînd ființarea realității implică un nou statut al societății și, pe o atare bază, un nou statut al filozofiei însăși, este firesc ca problema filozofiei să fie mereu actuală și să necesite, ca definire și autodefinire, circumscrierea raportului cu socialul, cu economicul, cu politicul, cu istoricul, cu eticul, cu arta și literatura, cu știința, cu praxiul — în toată complexitatea compartimentelor sale. De aceea, dacă referindu-ne la cele cinci decenii de existență și activitate ale P.C.R., relevăm transformările produse în țara noastră în plan politic, economic și social, un aspect esențial al problemelor este desigur și acela al mutațiilor petrecute în planul spiritualității. Ne referim, în acest sens, pe de o parte la rolul marxism-leninismului în realizarea premiselor teoretice pentru trecerea la socialism în țara noastră, la fărîngerea conștiinței revoluționare de către P.C.R. în rîndul maselor, iar pe de altă parte la înfăptuirea unui univers de valori spirituale de esență marxist-leninistă în anii de materializare în practică a socialismului în România, rezultat al fuziunii organice, ca act de comunione, dintre spiritul viu al marxism-leninismului și ființa spiritualității românești. Deschiderea, din această perspectivă, a unei dezbateri cu tema *Marxismul și spiritualitatea românească*, credem că implică acele determinări în măsură să aprindă un dialog, să concretizeze diverse puncte de vedere menite a adăuga atît elemente de ordin teoretic ca aspecte de principiu, cît și de ordin practic, ca substanță a concretului, în ansamblul tematicii propuse. Plecînd de la o atare premisă, revista noastră a avut în vedere faptul că în lumina tuturor conexiunilor amintite, putem vorbi și trebuie să vorbim de un orizont al spiritualității românești de esență marxist-leninistă, de o afirmare particular și concret românească în planul spiritualității a marxism-leninismului.

Desfășurarea unui dialog în acest sens implică, desigur, diverse puncte de referință. Întrebările anchetei au vizat conturarea lor, oferînd cel mai larg cadru pentru dezbateri, începînd cu preocuparea filozofiei privind definirea omului specific noilor realități ale societății noastre socialiste și continuînd cu problema participării filozofiei românești la abordarea celor mai de seamă aspecte ale contemporaneității, în confruntarea curentelor de gîndire pe plan mondial. Desigur, domeniul propus a fost prea larg, iar unele răspunsuri primite au făcut această constatare. Am considerat însă că fiecare participant, în funcție de unghiul propus, își delimitează universul discursului astfel încît să-și contureze aria de proprie miscare a gîndurilor. În acest sens, firește, cadrul punctat de noi a fost acela al unor inerente puncte de referință. De altfel, așa cum au arătat intervențiile autorilor, liniile de sens ale dialogului s-au structurat din perspective multiple, cu deschideri în aspecte dintre cele mai variate, vizînd diversitatea, dar totodată și cu o precizie dominantă a convergenței direcțiilor, presupunînd unitatea. Această problemă se referă însă la modalitatea dezbaterii și nu la conținutul ei.

În ce privește chestiunea de conținut propriu-zis, care este de fapt cea esențială, ne referim în primul rînd la posibilitățile — măsura în care nu au rămas în sine este un alt aspect — implicate de această dezbateră. Astfel, putem crea în acest sens, între multe aspecte pe care gîndul le poate surprinde, câteva deosebit de semnificative. Existența în cultura noastră dintotdeauna — prin realizarea de-a lungul timpului a unei sinteze între viziunea materialistă și înclinata spre echilibru — a unei dominante a spiritului progresist, fundată pe o reală conștientă a valorii, implică un sol în plină lucrare capabil să fertilizeze înălțarea cu ideile marxism-leninismului într-un pol-puls al întregii culturi naționale, să ridice ființa acesteia, ca act de adevărată radicalitate. În ordinea noii esențe care o caracterizează astăzi. Este vorba, deci, de prezența în cultura noastră a acelor trăsături fundamentale-umane, ca expresie a tuturor acelor valențe pe care poporul le are în însăși structura sa psihică, elemente care din devenirea lor istorică într-o sinteză au cerut cu necesitate, au primit viziunea filozofiei marxiste și s-au redefinit — proces profund mergînd pînă la ceea ce le relevă ca ființă, putînd astfel vorbi în acest sens de o re-ființare — în lumina acestei noi filozofii. Apoi, dacă marxism-leninismul reprezintă tot ceea ce a dat mai de presă știința și cultura tuturor timpurilor, tot ceea ce este progresist în gîndirea întregii omeniri, chintesența acestora, este necesar — și firesc în aceeași măsură — să ne privim în oglinda elementelor a ceea ce noi înșine am integrat prin vreme în ființa acestui uriaș edificiu. Atît pentru a vedea ceea ce am realizat, cît mai ales pentru a ști ceea ce trebuie să facem astăzi.

Prefacerile adînci petrecute în viața noastră socialistă, problemele drumului parcurs în opera de fărîngere a societății socialiste, cele care ne privesc în prezent, precum și cele vizînd perspectiva, care se deschid în oglinda prospectivității viitorului, toate acestea conferă omului noi noi sensuri de sens social sau raport istoric, o semnificație umană în contextul socialului. Dezbaterea noastră a căutat să pună un accent deosebit pe aceste aspecte, ne posibilitățile pe care punctele de vedere exprimate le puteau deschide.

În condițiile contemporaneității, de profunde evenimente care au loc pe scena internațională în toate domeniile cînd spiritul cercetează și caută să răspundă întrebărilor pe care le ridică devenirea realității, desigur că dialogul de idei în toate problemele fundamentale care se pun necesită o participare activă, de certitudine. Acest fapt se răsfășine nemijlocit și asupra spiritualității noastre, vizează deci, în contextul confruntării deschise a marxism-leninismului cu toate curentele de gîndire actuale, și prezența dinamică a contribuției noastre în cadrul filozofiei marxist-leniniste. Și, în acest sens, avem în vedere aspectul unei participări *din interior*, care implică nu doar simple aspecte de a alege ceea ce este bun de ceea ce este rău din alte curente de gîndire, respinoarea unor elemente și „corijarea” altora ci punerea de probleme, enunțarea, formularea și rezolvarea lor. O confruntare, asadar, nu numai în sensul de a arăta dacă alte rezultate sînt viabile sau nu, ci de a naște probleme, care să se confrunte prin calitatea lor de probleme de la punctul punerii pînă la cel al soluției. În raportul la ce a-l X-lea Congres, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, sublinia că aportul pe care filozofia noastră, precum și întregul sistem al științelor sociale, sînt chemate să-l aducă la dezbateră celor mai importante aspecte ale contemporaneității, trebuie să fie mai larg, mai accentuat, mai profund. Un atare obiectiv necesită și în planul filozofiei ceea ce numim *cercețarea proprie*.

Tuturor acestor probleme, dezbateră noastră a căutat să le confere un loc larg, iar răspunsurile oferite au adus precizări care, constituind un început de temă, desigur că pot fi esențial amplificate, adîncite.

CRONICA

INDUSTRIALIZAREA (II)

Conferința Națională a P.C.R. din 1945 a adoptat un vast program de industrializare a țării, de o covârșitoare însemnătate istorică, care a integrat tot ceea ce a fost înaintat în gândirea economică românească din trecut. Aceasta dovedește înțelepciunea partidului nostru, care concepe marxism-leninismul nu ca o culegere de dogme, ci ca o știință integratoare care integrează tot ceea ce este înaintat în știința socială, toate cuceririle cunoașterii umane.

În elaborarea și înfăptuirea programului de industrializare, P.C.R. a pornit de la anumite realități românești: 1) populația, 2) resursele naturale ale țării, 3) stadiul de dezvoltare al industriei și celorlalte ramuri ale economiei naționale, 4) mijloacele financiare de care dispunem, 5) poziția noastră geografică, 6) apartenența noastră la sistemul mondial socialist, și 7) participarea României la circuitul economic mondial.

În cele ce urmează vrem să ne referim doar la câteva din aspectele mai sus enumerate.

Noi sîntem un popor de 20 de milioane de locuitori. În abordarea tuturor problemelor economice trebuie să avem în vedere această realitate. Există o strînsă legătură între factorul demografic și cel al creșterii economice. Faptul că în țara noastră, în trecut, o foarte mare parte din populația activă (circa 80% în anul 1938) a fost ocupată în agricultură, iar rata creșterii populației fiind ridicată (31,6% în 1936) a făcut ca pe de o parte să existe o numeroasă suprapopulație în agricultură, iar pe de altă parte nivelul productivității muncii naționale să fie mai scăzut decît a altor țări dezvoltate, ceea ce făcea ca termenii schimbului internațional să fie dezavantajoși pentru România.

Prin eforturile făcute de partid în cei 26 de ani care s-au scurs de la Eliberare, populația activă ocupată în agricultură a ajuns să reprezinte la sfîrșitul planului cincinal 1966—1970, mai puțin de jumătate din populația ocupată în țării. Reducerea este remarcabilă, avînd în vedere perioada istorică scurtă în care s-a produs, precum și faptul că progresul tehnic contemporan face ca la un capîtit investit în creștere să se utilizeze o cantitate tot mai mică de forță de muncă. Dar, în același timp, dacă ne comparăm cu alte țări dezvoltate, populația activă ocupată în agricultură este încă destul de mare, iar pentru a o atrage în ramuri neagricole este nevoie de fonduri mari de investiție. După calculele demografului francez Alfred Sauvy și ale altor economiști, pentru a crea unei persoane, un loc de muncă, într-o economie modernă este nevoie de o investiție minimă de 15.000 dolari S.U.A.

Dezvoltarea impetuoasă a economiei noastre naționale și micșorarea continuă a populației ocupată în agricultură a fost posibilă numai datorită alocării an de an a unor sume tot mai mari pentru fondul de investiții. În perioada cincinalului 1966—1970, fondul de acumulare a reprezentat 30,3% din totalul venitului național, ceea ce a făcut posibil ca să se facă investiții din fondurile centralizate ale statului, în valoare de 289,7 miliarde lei.

Tinînd seama de cerințele atragerii mai departe a unui număr însemnat din populația activă din agricultură spre ramurile neagricole, precum și de necesitatea de a crea noi locuri de muncă pentru contingentele din tîrnăra generație, Congresul al X-lea al P.C.R. a stabilit ca și în actualul cincinal rata acumulării să aibă un nivel ridicat, de 30% din venitul național. Fără îndoială că aceasta va reclama un efort deosebit, în primul rînd din partea clasei muncitoare, și a întregului popor român, dar altă soluție nu există pentru a procura mijloacele financiare necesare asig-

urii dezvoltării accelerate a economiei naționale, pentru traducerea în practică a vastului program de industrializare a țării adoptat de Congres.

Mărimea populației a unei țări are o importanță deosebită deoarece funcție de ea se determină fondul global de timp de care dispune o națiune și pe această bază se stabilește diviziunea socială a muncii, care la rîndul ei dimensionează mărimea pieții interne, iar într-o anumită măsură și gradul de participare la schimbul internațional.

În literatura economică din mai multe țări se poartă ample discuții cu privire la minimul optim demografic. Sînt unele păreri că acest minim optim este de 8 milioane de locuitori, iar altele că de 20 milioane.

Faptul că țara noastră are o populație de 20 milioane de locuitori, ne permite să asigurăm o diviziune socială a muncii rațională precum și o piață internă suficient de întinsă care constituie o condiție esențială pentru dezvoltarea industriei. În același timp, însă, industria noastră produce o cantitate de produse mereu crescîndă destinată exportului și sîntem nevoiți să importăm cantități importante de materii prime deficitare, precum și anumite utilaje și licențe, ceea ce face ca producția socialistă lărgită să depindă de comerțul exterior. Or, în epoca contemporană, industrializarea a devenit un fenomen mondial, iar în lupta de concurență care se dă pe piața mondială, firmele românești, întinse concurenți redutabili.

Recenta consfățuire cu cadrele din domeniul comerțului exterior, a scos în evidență neajunsurile existente în această privință și s-au stabilit măsuri judicioase pentru asigurarea calității produselor la export pentru a putea fi competitive, creșterea ponderii la export a produselor industriale cu un înalt grad de prelucrare și în special a mașinilor pentru a face ca schimbul internațional să fie eficient pentru economia noastră națională.

Pentru o țară ca a noastră, în care o mare parte a produsului național brut este exportat, eficiența comerțului exterior se pune cu acuitate deoarece altfel are loc o hemoragie de venit național, cu consecințe negative asupra dezvoltării economiei noastre naționale și a ridicării nivelului de trai a poporului român. Dar, crearea unei economii de eficiență, preocupare majoră a politicii partidului și statului nostru, este condiționată nu numai de introducerea unei tehnologii înaintate ci, fără a exagera, în primul rînd de om, de cunoștințele și de calitatea muncii sale. Pe lîngă puternica dezvoltare a rețelei de învățămînt de toate gradele, care a contribuit la formarea unei mari armate de muncitori specializați și de cadre măsurile recent adoptate privind reciclarea cunoștințelor, care vor cuprinde o mare parte din populația țării, vor contribui la ridicarea nivelului de cunoștințe și de calificare, care vor duce în ultimă instanță la sporirea calității și eficienței muncii sociale.

În numeroase documente ale partidului nostru se subliniază cu insistență că industrializarea țării este temelia apărării independenței și suveranității naționale. Astfel, în Raportul de activitate a C.C. al P.C.R. prezentat de tov. Nicolae Ceaușescu la cel de al IX-lea Congres al Partidului, se arată: „Călăuzindu-se după învățătura marxist-leninistă și pornind de la realitățile țării noastre, partidul a pus în centrul politicii sale industrializarea socialistă a țării — baza progresului întregii economii, a dezvoltării multilaterale a societății socialiste, factor hotărîtor al asigurării independenței și suveranității cu acest scop partidul a concentrat cu consecvență principalele mijloace materiale și re-

surse naturale ale țării spre dezvoltarea industriei, creșterea cu precădere a industriei grele și îndeosebi a construcției de mașini”.

Asocierea ideii apărării independenței naționale de dezvoltarea industriei o întîlnim în epoca contemporană la toate popoarele lumii care luptă pentru lichidarea subdezvoltării. Aceasta este și firesc, deoarece independența și suveranitatea națională, sînt bunurile cele mai de preț ale statelor și națiunilor și constituie chezașa înfloririi și propagării lor și ele nu sînt posibil de dobîndit și apărut fără industrializare.

O analiză atentă marxist-leninistă a faptelor economice relevă complexitatea problemei suveranității de stat, precum și a apărării acesteia. Pentru ca o țară să-și asigure independența și suveranitatea de stat, ea trebuie să aibă o economie modernă, multilateral dezvoltată și echilibrată. O industrie modernă puternic dezvoltată constituie cea mai solidă garanție pentru asigurarea independenței economice și politice. Dar în același timp nu trebuie neglijat nici rolul agriculturii în asigurarea acestui scop.

Faptul că România și-a dezvoltat o puternică industrie în anii construcției socialismului, precum și o agricultură înaintată, capabilă să satisfacă necesarul intern de produse agro-alimentare și materii prime și să aibă și disponibilități pentru export i-a dat posibilitatea să promoveze în relațiile internaționale o politică independentă.

Revoluția tehnico-științifică contemporană demonstrează cu prisosință că, un stat slab dezvoltat și chiar dezvoltat, pentru a-și apăra independența, nu-i suficient să introducă tehnologia avansată în cadrul economiei naționale, ci trebuie să fie capabilă să și-o dezvolte. Pentru aceasta este nevoie ca să aibă o cercetare științifică proprie, suficient de bine dezvoltată, capabilă să n-o facă tributară licențelor din străinătate. Tocmai

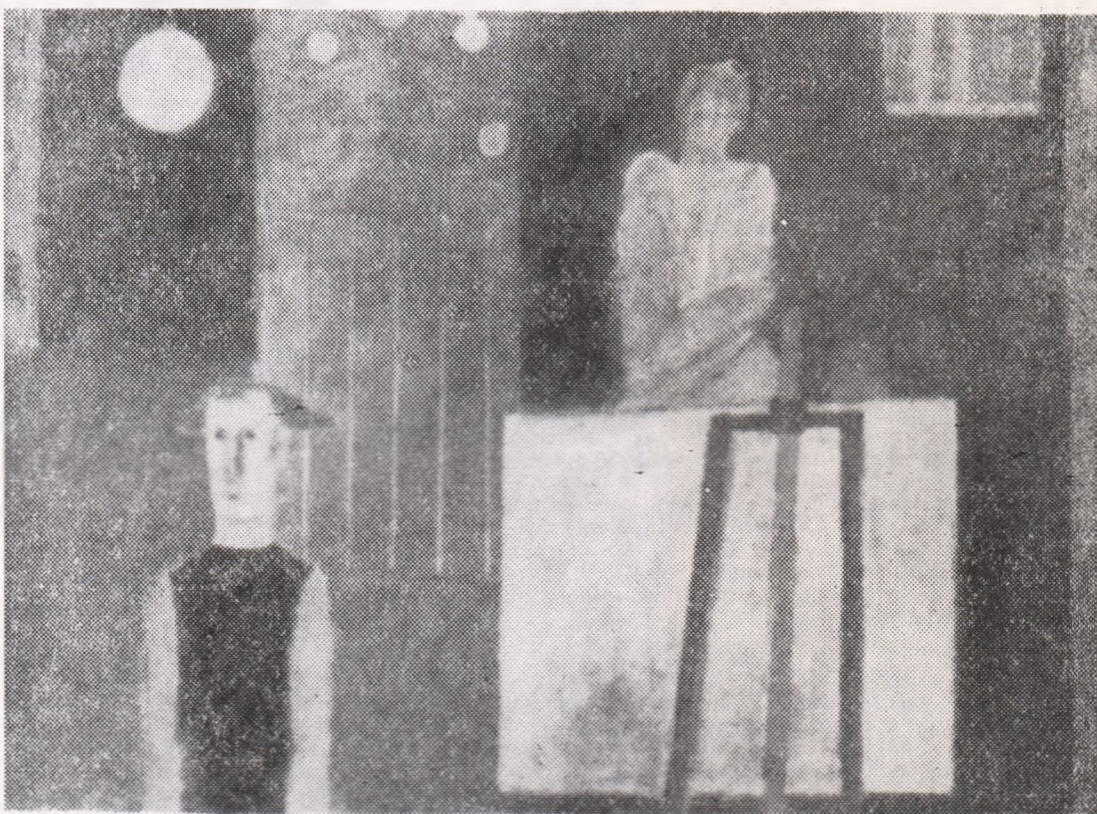
acest aspect major al independenței economice este avut în permanență în vedere de către partidul și statul nostru în politica de dezvoltare a cercetării științifice și a învățării ei tot mai strîns de problemele practice ale dezvoltării economiei noastre naționale.

Rezultatele politicii de industrializare a țării noastre se concretizează în ritmul rapid de creștere a producției industriale globale, care în cincinalul 1966—1970 a fost în medie de 12 la sută anual — unul din cele mai înalte ritmuri de dezvoltare economică atinse pe plan mondial. „La sfîrșitul cincinalului — spune tovarășul Nicolae Ceaușescu — țara industrială a țării se prezintă îmbogățită cu încă peste 1.500 unități economice și capacități de producție noi care, repartizate în mod rațional pe teritoriu, au contribuit la dezvoltarea armonioasă a forțelor de producție, la ridicarea tuturor județelor, la înfrîngerea bazei tehnico-materiale a socialismului”.

Așa cum se afirmă cu tărie în toate documentele P.C.R. în promovarea întregii sale politici, partidul are în permanență în vedere asigurarea îmbinării armonioase a intereselor naționale cu interesele generale ale socialismului, convins fiind că principala îndatorire națională și internațională a sa este construirea societății socialiste în România, înfăptuirea idealului și aspirațiilor poporului român, construirea comunismului în România, care este în același timp visul de aur al omenirii.

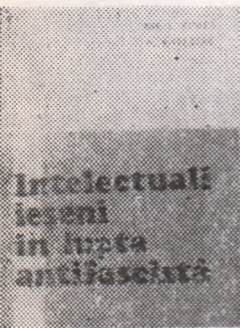
„Pentru partidul nostru, pentru toți comuniștii din România — scrie tovarășul Nicolae Ceaușescu — nu există datorie mai sîntă decît aceea de a-și închina viața continuării acestei opere minunate, de a duce mai departe făclia luminoasă a progresului în patria noastră, de a face să strălucească tot mai puternic chipul României socialiste. Generații după generații vor slăvi partidul comuniștilor care ridică România tot mai sus, spre înaltele piscuri ale civilizației comuniste”.

M. TODOSIA

VAL GHEORGHIU :

„Stele de mai”

G. I. IONIȚĂ și A. KARETCHI INTELLECTUALII IEȘENI ÎN LUPTA ANTIFASCISTĂ

În librăria a apărut, de curînd, sub egida sectorului din Iasi al Institutului de studii istorice și sociale politice de pe lîngă C.C. al P.C.R., lucrarea „Intellectualii ieșeni în lupta antifascistă” (opiniuni de istorie a unor memorabile lupte trecute) sub semnătura lui Gh. I. Ioniță și A. Karetchi. Izvorul din pasiunea cunoașterii în detaliu a unor momente deosebite din istoria poporului nostru, din nevoia de a comunica generațiilor ce vor urma realitățile vremurilor evocate, lucrarea „Intellectualii ieșeni, în lupta antifascistă” relevă, așa cum declară autorii în cuvîntul înainte al cărții: „necesitatea sublinierii cu toată vigoarea a adevărului potrivit căruia inteligența ieșeană (...) a repudiat în forme hotărîte, în întreaga perioadă interbelică, manifestările trădătoare, teroriste și demagogice ale cizurismului și gardismului, variantele hidoase ale fascismului din România”. Cele șapte capitole ale cărții prezintă pe larg tabloul marilor contribuții ce au avut loc în societatea românească în acele vremuri, reflectînd totodată aportul adus de intelectualitatea moldovenească la lupta inițiată și condusă de partidul comunist împotriva mișcărilor fasciste. Astfel, în primul capitol al cărții „Antifascismul maselor populare, factor hotărîtor al înfrîngerii instaurării dictaturii fasciste în România”, Gh. I. Ioniță face o amplă trecere în revistă a principalelor evenimente din țara noastră în perioada interbelică, surprinzînd caracterul antipopular, „de import”, al mișcărilor fasciste, prezentînd în același timp puternica reacție a maselor populare împotriva acestui fenomen.

... Al doilea capitol este dedicat bonatelor activităților teoretice și practice desfășurate de marele patriot Lucretiu Pătrășcanu. Al cincilea capitol al cărții constituie un călduros omagiu adus de autor (A. Karetchi) sociologului Petre Andrei. În celelalte capitole ale cărții cititorul este introdus în efervescența mișcărilor sociale, politice și culturale ale

perioadei interbelice. Sînt astfel relevate însemnele de luptă ale partidului comunist prin intermediul organizațiilor legale (Cap. III: Contribuția intelectualității ieșene la activitatea organizațiilor de masă democratice), este evocată activitatea publicistică a intelectualității progresiste moldovene (Cap. VI: Intelectualitatea ieșeană — o prezență activă în presa democratică, antifascistă a vremii), atitudinea intelectualilor față de marile probleme ale epocii (Cap. IV: Intelectualitatea ieșeană în lupta pentru apărarea integrității teritoriale, a independenței și suveranității României), precum și poziția înaintată a oamenilor de știință, cultură și artă care au militat pentru menținerea glorioșelor tradiții ale culturii primejduite de fascism).

Capitolul concluziv al cărții: „Instaurarea dictaturii militarofasciste n-a însemnat sfîrșitul luptei antifasciste a intelectualității ieșene” demonstrează hotărîrea neîndrăginită a intelectualității ieșene de a duce pînă la capăt lupta împotriva celor care, prin dezmaț și acte banditești, au înscris în istoria poporului nostru pagini întinse. Lupta hotărîită a intelectualității progresiste pentru crearea unei noi societăți — societății socialiste — este subliniată de caldă apreciere făcînd de tovarășul Nicolae Ceaușescu la sesiunea jubiliară a Marii Adunări Naționale cu prilejul celei de a 25-a aniversări a eliberării patriei: „Intelectualitatea, care unește într-un tot unic forțele mai multor generații, s-a situat în toți acești 25 de ani alături de popor, a participat activ la marea operă de transformare a societății, constituind un sprijin de nădejde al partidului nostru”.

Apărut în preajma marelui eveniment al sărbătoririi a 50 de ani de muncă și luptă a partidului comunist român, cartea „Intellectualii ieșeni în lupta antifascistă” vine să completeze cu noi date istoria acelor ani plini de lărmănie, constituindu-se ca un omagiu închinat partidului comunist, tuturor celor care au luptat și s-au jertit pentru înaltele idealuri ale poporului nostru.

AL. PASCU

Explicabil lucru: împodobit cu atîtea numeroase fapte, acțiuni și victorii pline de eroisme, de sacrificii și de glorie pe care le-a săvîrșit, cu fermitate revoluționară, în decursul activității sale semicentenare, Partidul Comunist Român, ca și uriașul efort constructiv din patria noastră socialistă, considerat de multă lume din străinătate drept un miracol, a și intrat în legendă. Așadar, fie ele mitologice, fie că se bazează pe fondul real al unor evenimente cu caracter istoric, legendele, de regulă, frumos investimîntate în haina fastuoasă-subiectivă a literaturii orale și trăgîndu-și seva emoțional-artistică dintr-un grăunte imaginar sau din miezul concret al unor realități obiective, — legendele se făuresc și circulă astfel și în vremurile contemporaneității noastre. Așa, de pildă, în urmă cu destui ani, un lipovan, pe-atunci aproape septuagenar, unul Andrei Maruhin care locuia pe strada Păcurari 152, dar care la obîrșia lui era tocmai din părțile Riazanului, ne-a istorisit că l-ar fi văzut, în două rînduri, pe V. I. Lenin. O dată, la Moscova, la o întîlnire muncitorească, iar a doua oară la Iași, undeva în cartierul Sărării, în anturajul cunoscutului scriitor Constantin Stere.

Lăsdînd însă deoparte astfel de supoziții care sînt dificil de verificat, dar care sînt, credem, vrednice de cercetat, e totuși cert lucru că, cel puțin din punct de vedere strict literar, destăinuirea această importantă pe care mi-a îndreptat-o moș Andrei este atestată de însuși scriitorul C. Stere. Acesta, (treacînd pe vederea peste limitele de ordin ideologic și politic ale doctrinei sale poporaniste), într-unul

LENIN LA IAȘI

din romanele ciclului său de proză memorialistică pe care-l constituie „În preajma revoluției” și anume în volumul al VII-lea intitulat „În ajun”, ediția a III-a, consultată de mine și apărută la București la Editura „Adevărul”, pag. 395, scrie, negru pe alb, următoarele:

„Din primăvară trecută pe la Rîutu în lîngă singuraticii, apoi în grupuri tot mai numeroase, sute de emigranți în drumul lor spre Rusia. „Serviciul de pașapoarte” abia mai putea satisface cererile ce i se adresau. În Maiu, se prezintă însuși Artamon Danilov, însoțit de Lia Minscaia. Mai rece și mai rezervat ca oricînd, deși fiecare cuvînt, fiecare gest și fiecare privire trăda o imensă tensiune, — li spuse lui Rîutu numai două cuvinte: — Ceasuș a sunat! ...

Stătură mai multă vreme în tăcere unul în laja celuilalt, apoi se salutară, ca și pentru o despărțire de cîteva zile”. Treacînd în revistă respectivul „cîrdeț de pseudonime de altfel ușor descifrabil” utilizat de C. Stere și la care se referă G. Călinescu în „Istoria literaturii române”, Ed. Fund., Buc., 1941, pag. 677, și țînînd cont, de asemenea, de ceea ce scrie E. Lovinescu, referindu-se la aceeași problemă, în „Istoria literaturii române contemporane”, 1900—1907, Bihac., Edit. Librăriei Sococ., pag. 225, e limpede că Artamon Danilov este V. I. Lenin și că Lia Minscaia nu e altcineva decît soția sa, N. Krupskaja, iar Vania Rîutu

întruchipîndu-l pe C. Stere. Admițînd, așadar, că memoria nu l-a înșelat pe romancier și excludînd, desigur și excesul fabulației artistice a scriitorului care, oricum se știe că s-a întîlnit cu Lenin în Siberia, se cuvine să conchidem un lucru. Și a-nume, presupunem și deducem logic, amplasînd citatul de mai sus în contextul general al romanului și, mai ales, în cel al volumului al VII-lea și, îndeosebi, în cel al capitolului final, „Trăsnetul din seară”, pag. 386—398, de unde este reprodus că această vizită pasageră a lui Lenin în România și, respectiv, în Iași, a avut loc „în ajun”-ul primei revoluții burgeo-democratice din Rusia anului 1905, sau, mai precis, în primăvara lui 1904, îndată după izbucnirea războiului ruso-japonez. Lenin împlinise atunci 34 de ani, C. Stere (1865—1936) era cu cinci ani mai în vîrstă, iar martorul ocular de-atunci, azi defunctul Andrei Maruhin, se afla în plină tinerete. Au trecut, așadar, 67 de primăveri de-atunci de cînd Lenin s-ar fi aflat călător pe meleagurile noastre. Și a înflorit a suta una primăvară de cînd Lenin a venit pe lume pentru ca numele personalității sale geniale de conducător și învîțător al proletariatului mondial să trăiască vesale în inimile noastre, ale tuturor celor care ne pregătîm, cu fapta și gloriile, să întîmpinăm sărbătorește a 50-a aniversare a Partidului Comunist Român, ctitorul României noastre, care intrate, cu ascensiunea ei socialistă, în legendă.

ION ISTBATI

CINCIZECI DE ANI DE LUPTE ȘI VICTORII

(Urmare din pag. 1)

Chemată de însuși procesul istoric al dezvoltării societății să constituie forța principală în lupta împotriva fascismului, care devenise primejdia iminentă pentru independența și ființa națională a României, clasa muncitoare și-a concentrat toate eforturile pentru realizarea unității sa'e, pentru crearea unui larg front patriotic antifascist.

În aceste condiții, Partidul Comunist Român a acționat cu fermitate în vederea realizării unității tuturor forțelor democratice și patriotice, pentru asigurarea independenței și suveranității țării. Create sau conduse de partidul comunist, antrenate în lupta împotriva fascismului, o serie de organizații democratice, asociații, liși antifasciste, peste 300 de ziare și reviste au contribuit, în anii 1933—1937, la creșterea opoziției împotriva hitlerismului, la lupta pentru apărarea integrității teritoriale și suveranității naționale. Acțiunile organizate în această etapă de partidul comunist constituie un act eocvent de largire a perspectivei de luptă, de solidarizare cu cauza dreaptă a popoarelor care se ridicau împotriva agresiunilor fasciste.

O dată cu instaurarea dictaturii militarofasciste, formele de luptă împotriva hitlerismului devin mai intense, mai frecvente. În cadrul intensificării mișcării de rezistență, o însemnată considerabilă a avut-o crearea Frontului Unic Muncitoresc, în aprilie 1944, care a consolidat rolul conducător al proletariatului în lupta de eliberare sub dominația hitleristă, exercitând totodată o însemnată influență asupra celorlalte grupări și partide politice.

În lupta împotriva războiului antisovietic, pentru răsturnarea dictaturii militarofasciste, Partidul Comunist Român a reușit, datorită justetei tacticilor sale, să reunească în jurul celei mai consecvente forțe revoluționare — clasa muncitoare, forțe cu orientări politico-sociale din cele mai diferite, colaborând cu grupări și organizații democratice, cu ofițeri și generali patrioți, cu personalități ale vieții culturale și științifice, cu partidele burgheze, cu monarhia și cercurile palatului.

Pregătirea și victoria insurecției naționale antifasciste relevă convingător capacitatea organizatorică și politică a partidului comunist, modul creator în care a aplicat principiile marxism-leninismului la condițiile țării noastre, supletea tacticilor sale.

Lupta antifascistă și antiimperialistă a întregului popor a continuat prin participarea României la războiul împotriva Germaniei naziste. Luptând cu eroism pentru eliberarea întregului teritoriu al patriei, ostașii români împreună cu ostașii sovietici au contribuit la eliberarea Ungariei, Cehoslovaciei și Austriei. În aceste grele lupte s-a cimentat frăția de arme româno-sovietică, prietenia dintre România și URSS.

După victoria insurecției naționale, ținând seama atât de condițiile interne, cât și de cele externe în care se desfășura procesul revoluționar, Partidul Comunist Român a militat cu hotărâre pentru unirea tuturor forțelor sociale capabile să ducă înainte revoluția. În acest sens, partidul comunist a realizat, în jurul clasei muncitoare aliată cu țărâimea, alianță care se întărea în lupta pentru reforma agrară și democratizarea țării, un larg front împotriva reacțiunii, antrenând toate forțele progresiste și patriotice ale națiunii. Organizarea și conducerea de către partidul comunist a marilor bătălii revoluționare a dus la înfrângerea rezistenței forțelor reacțiunii, la cucerirea întregii puteri politice de către clasa muncitoare în alianță cu țărâimea și alte categorii de oameni ai muncii.

Conducerea activității revoluționare a maselor de către Partidul Comunist Român, a asigurat victoriile de importanță istorică obținute pas cu pas în lupta împotriva reacțiunii, pentru instaurarea puterii populare și construcția societății socialiste.

Transformările ce au avut loc în România în anii edificării socialismului au determinat adinci prefaceri atât în economie, cât și în întreaga viață social-politică a țării.

Datorită politicii consecvente a Partidului Comunist Român de industrializare a țării, au crescut forțele de producție, care au fost repartizate rațional pe întreg cuprinsul țării. Producția industrială s-a dublat, în medie, la fiecare cinci ani. În anul 1970, ea era de 17 ori mai mare decât în 1938 și de peste 11 ori mai mare decât aceea din anul 1950. Ritmul mediu anual de creștere a producției industriale a fost de 11,8 la sută în cincinalul 1966—1970. Aceste realizări au creat premisele ca întreaga producție a anului 1938 să fie

efectuată, în anul 1970, în numai 22 de zile, industria reprezentând în acest an, 60 la sută din venitul național, față de 30,8 la sută, în anul 1938. În anii cincinalului trecut, pe harta României au apărut peste 1500 de noi obiective economice, care, alături de realizările de până atunci, au creat posibilitatea participării țării noastre, în condițiile unei competitivități sporite, la schimbul de valori materiale pe toate continentele.

Realizările agriculturii, ramură principală a economiei naționale sprijinită intens de către stat, vădesc, în anii construcției socialiste, importante succese. Astfel, numai în cincinalul trecut s-a investit în agricultură peste 37 de miliarde de lei. Agricultura României dispunea la sfârșitul anului 1970 de 107,5 mii de tractoare și de 50,2 mii de alte mașini. Suprafața arabilă medie, revenea pe un tractor, în anul 1970, la 91 ha., față de 121 ha., în anul 1965. Urmare a acestor eforturi materiale, producția agricolă a crescut în cincinalul trecut cu 24 la sută.

Făurirea orinduirii socialiste a fost însoțită de profunde transformări în domeniul social-cultural. Învățământul, reorganizat pe baze științifice, procesul instructiv-educativ adaptat cerințelor dezvoltării contemporane a științei și tehnicii, sint realități care au făcut posibil ca astăzi unul din cinci locuitori ai țării să fie elev sau student.

Avântul general al economiei a avut consecințe imediate asupra bunăstării întregului popor, a determinat creșterea continuă a nivelului material și cultural, sporirea veniturilor salariaților și țărâimii. În anul 1970, veniturile provenind din salarii au crescut cu mai mult de 50 la sută, față de 1965. Veniturile suplimentare ale unei familii au sporit, datorită cheltuielilor social-culturale din bugetul statului, de la 3.600 lei în 1965, la 5.500 lei în anul 1970. Numărul de locuințe în orașe și la sate s-a mărit, atingând cifra de aproape 660.000, dintre care 344.000 din fondurile statului sau cu credite acordate de stat, fapt care a permis ca peste 2 milioane de cetățeni să se mute în locuințe noi. Au fost construite, de asemenea, mii de școli, așezăminte culturale, instituții de ocrotire a sănătății.

Edificarea noii orinduirii a fost însoțită nu numai de statornicirea ei și de dezvoltarea, sub toate aspectele, și în mod permanent, a democrației socialiste, fapt care vădește că în concepția Partidului Comunist Român, făurirea socialismului și comunismului nu se poate realiza fără participarea crescândă și efectivă a tuturor cetățenilor la complexa operă de guvernare.

Etapă de experiență și realizări parcursă de România socialistă a făcut posibil, în anul 1969, în cadrul celui de al X-lea Congres al Partidului Comunist Român, să se elaboreze, pe baza unei ample analize a actualei etape de dezvoltare a țării, un complex program de dezvoltare a societății românești în următorul deceniu.

Manifestându-se tot mai mult ca forță conducătoare în societate, Partidul Comunist Român acționează ferm pentru dezvoltarea multilaterală a României pe drumul civilizației socialiste. Astfel, în cadrul planului cincinal 1971—1975, fondul de acumulare va fi de 30 la sută din venitul național, ritmul

mediu anual de creștere a producției industriale de 10—11 la sută, iar aproape 40 la sută din producția industrială o vor forma produsele noi, modernizate.

În cadrul agriculturii, unde investițiile se vor dubla, la sfârșitul actualului cincinal, se va realiza mecanizarea completă a lucrărilor agricole, va crește gradul de chimizare, fapt ce va contribui la sporirea producției agricole în toate sectoarele.

Urmărindu-se creșterea continuă a nivelului de viață pentru întregul popor, în actualul cincinal va spori salariul real cu circa 20 la sută, față de 1970, se vor crea aproximativ un milion de noi locuri de muncă, iar construcția de locuințe va fi de 1,5 ori mai mare decât în cincinalul precedent.

Parte componentă a procesului ascendent de dezvoltare a țării, politica externă a partidului comunist și a statului socialist român reprezintă un factor activ al comunității internaționale. România militează, astfel, consecvent pentru respectarea dreptului fiecărui popor de a-și hotări singur soarta, fără imixțiuni în treburile interne, pentru respectarea suveranității, independenței naționale și egalității în drepturi. Republica Socialistă România a pus și va pune și în viitor în centrul politicii sale externe colaborarea, prietenia și alianța strânsă cu toate țările socialiste. Totodată, Republica Socialistă România desfășoară o vastă și susținută activitate de largire a colaborării cu toate statele lumii, pe baza principiilor coexistenței pașnice a statelor cu orinduirii sociale diferite. Țară europeană, România socialistică a pus și pune, un mare accent pe necesitatea asigurării păcii și securității pe continentul nostru. Prin această poziție, țara noastră își aduce contribuția la înfăptuirea unui deziderat major al contemporaneității.

Partidul Comunist Român, detașament activ al mișcării comuniste și muncitorești internaționale, continuând acțiunile de solidaritate internațională cu clasa muncitoare, cu forțele progresiste din întreaga lume, militează neobosit pentru consolidarea și dezvoltarea sistemului mondial socialist, pentru dezvoltarea relațiilor principale în cadrul mișcării comuniste și muncitorești internaționale, sprijină toate forțele antiimperialiste în lupta lor dreaptă pentru independență națională.

Momentele mari de cumpănire înțeleptă între teoria revoluționară și realitățile concrete din țara noastră, găsirea celor mai adecvate forme de organizare și mobilizare în jurul clasei muncitoare, aliată cu țărâimea, a altor categorii de oameni ai muncii, formarea și îndrumarea conștiinței lor, deciziile spontane, imbinarea acțiunilor interne cu acțiuni de mare răspundere revoluționară și umanitară pe plan internațional, știința folosirii victoriilor pentru dobândirea altora noi, anii marilor transformări revoluționare din cadrul construcției socialiste, toate acestea relevă pregnant rolul Partidului Comunist Român de forță conducătoare, de conștiință activă, innoitoare.

Partidul Comunist Român, înălțat pe trunchiul străvechi al luptelor poporului român pentru dreptate socială și independență națională, la aniversarea celor cincizeci de ani de existență, trăiește plenar, împreună cu întregul popor, triumful adevărului și dreptății, concretizate în grandioasele realizări ale României socialiste, în angajarea întregii țări în marea operă de progres și civilizație, cauză a umanismului socialist.

ÎN NUMELE OMULUI

(Urmare din pag. 1)

pirația seculară a poporului nostru spre o viață demnă, mai bună. În anii construcției vieții noi, țara și-a schimbat înfățișarea și sub ochii noștri ea continuă să se transforme în ritm rapid, prin eforturile neobosite ale celor ce muncesc conduși de partid. Ea prezintă imaginea vie a unui șantier al muncii neobosite a 20 de milioane de oameni care, îmbrăcați în salopete și purtând mistria într-o mână și condeiul în cealaltă înfăptuiesc și scriu marea epopee a făuririi societății. De la vechea Românie a plugului de lemn, la Republica Socialistă România de azi în plin avânt, ale cărei realizări stârnesc admirația chiar și a vizitatorilor străini de alte convingeri politice — este un salt care reflectă profunde schimbări innoitoare ce au avut loc în țara noastră.

Ce imagine reflectă țara noastră în conștiința politică a lumii, azi, la a cincizeca aniversare a partidului? În fața lumii s-a proiectat tot mai eocvent, în anii care au trecut de la eliberarea datorată comunistilor, chipul cel adevărat al patriei și poporului nostru; al patriei și al poporului în valențele lor cele mai caracteristice și mai riguroase. E adevărat că acest nou chip — cel adevărat — a surprins pe cei care odinioară vedeau România doar prin optica burghezo-moșierimii sau prin cele 40 de uniforme în care, cîndva, „Match” îl înfățișa pe Carol II.

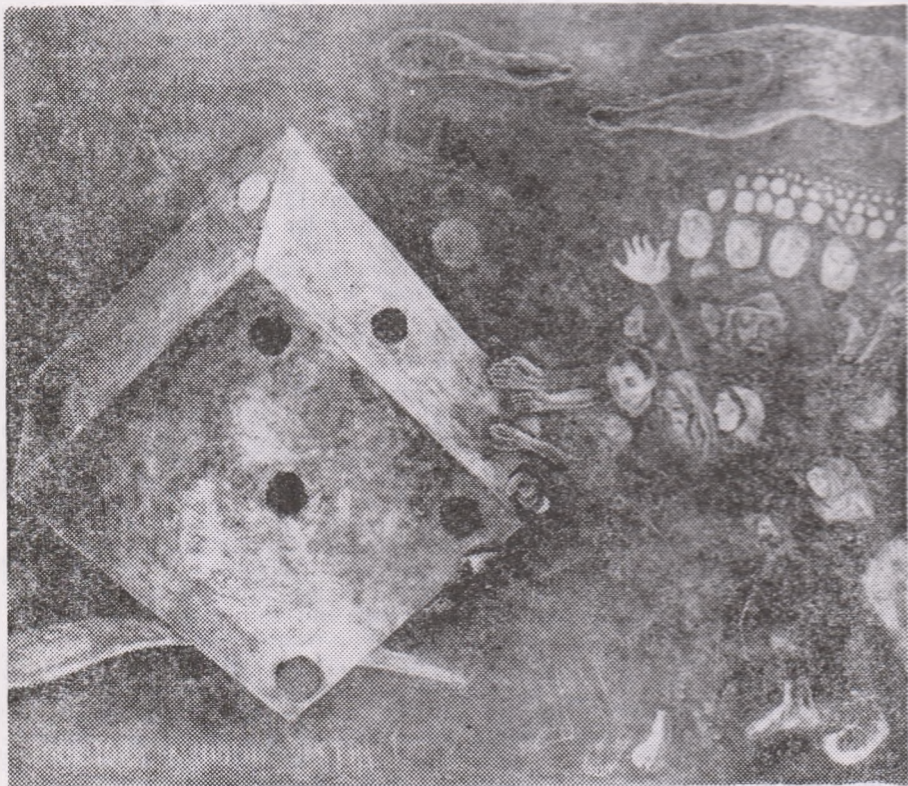
Poporul român condus de partid a obținut toate succesele sale în lupta diră împotriva reacțiunii, a stării de inapoiere, a tuturor forțelor și tradițiilor vechi. Se pune întrebarea: în ce scop a militat și militează partidul comunist pentru a modifica configurația economică-socială a țării? În numele cui au trebuit comunistii să reziste reperițiilor burghezo-moșierimii, închinătorilor și gloanțelor, în numele cui a trebuit ca partidul comunist să înfrîngă attea forțe ostile, să biruie attea greutăți, attea lipsuri, pășind înainte cu dirzenie? În numele omului! Răspunsul decurge firesc din faptul că, printre coordonatele definitorii ale drumului de lupte eroice pe care partidul l-a parcurs în această jumătate de secol, umanismul, preocuparea pentru om, cu problemele și necesitățile, cu aspirațiile, gândurile și sentimentele sale, cu destinul său, s-a aflat totdeauna la loc de cinste. Partidul comunistilor a transformat umanismul dintr-un nobil desiderat abstract al unor spirite luminate, limitat doar la unele aspecte de ordin moral, într-o realitate cotidiană, instituționalizată. Pentru că în concepția partidului nostru, socialismul și grija față de om sint de nedespărțit, marea societate construindu-se de către oameni și pentru oameni.

Cel mai profund izvor al realizărilor de rezonanță istorică dobândită de oamenii muncii în anii domniei poporului constă în faptul că muncesc pentru ei însși. Întreg sensul luptei pline de abnegație a partidului pentru edificarea socialismului constă în a asigura adevărata înflorire a omului, pentru ca acesta să-și dezvăluie pe deplin capacitățile și talentele, să ducă o viață intensă, bogată, frumoasă și multilaterală. Pentru asta ne industrializăm, pentru asta facem acumulări, investiții. Căci, după cum reiese din datele privind îndeplinirea ultimului nostru cincinal, creșterea anuală cu aproape

12 la sută a industriei — unul dintre cele mai ridicate ritmuri din lume — a contribuit hotărâtor la crearea unor noi locuri de muncă. Or, ce poate intruchipa mai eocvent grija pentru om, ce poate avea mai ample reverberații în viața sa cotidiană decât strădanș statornică de a-i pune la îndemână posibilitatea de a munci, de a-și concretiza într-o activitate creatoare aptitudinile și capacitățile, de a se realiza deci ca om, în toată plenitudinea disponibilităților sale!

Goethe, mare consumator de date statistice în calitatea lui de ministru al ducatului de Weimar, a spus, polemizînd în versuri cu discipolii pitagoricenilor, care credeau lumea guvernată de relațiile dintre cifre, că cifrele nu guvernează lumea, dar arată cum este ea guvernată. Datele privind realizarea ultimului nostru cincinal confirmă afirmația ilustrului poet. Ele arată, cu puterea de convingere a faptelor palpabile, schimbările intervenite în viața oamenilor noștri: 660.000 locuințe noi în care s-au mutat peste două milioane de persoane; ridicarea cheltuielilor social-culturale făcute de stat anual la 5.500 lei de fiecare familie, pregătirea a 116.000 specialiști cu studii superioare, a 148.000 de cadre cu pregătire medie, a 369.000 muncitori calificați în școli. Adăugăm la toate acestea: gratuitatea întregului învățămînt, de la școala elementară pînă la cea superioară, inclusiv introducerea învățămîntului obligatoriu de 10 ani, ieftinătatea cărții, a teatrului, a celorlalte forme de împărtășire din tezaurul de valori nepieritoare ale umanității. În final, ce sint toate acestea decît condiții prielnice formării și afirmării plene a unor personalități viguroase, capabile nu numai să aducă o contribuție sporită la binele comun, dar și să se bucure mai din plin de binefacerile civilizației!

Mă găsesc nu de mult pe șantierul noilor construcții ale Uzinei de fibre sintetice din Iași. În fața impunătoarelor construcții, președintele comitetului sindical îmi explică cum a fost soluționată problema cantinei pentru numeroșii muncitori ai fabricii. Și în timp ce ascultam relatările, aparent prozaice, despre buna aprovizionare (în fond ni se vorbea despre grija față de om) îmi aminteam de faptul că anul trecut muncitorul Pavel Manole de la aceeași uzină (rețineți bine: un muncitor) și-a petrecut concediul de odihnă la Viareggio în Italia, că muncitorul Vasile Axinte (rețineți bine: un muncitor) a văzut spectacolul de balet „Romeo și Julieta” în premieră. Și am simțit atunci că în anii de cînd comunistii reprezintă partidul de guvernămînt, asigurarea odihnei, cultivarea spiritului către valorile culturii și civilizației au devenit obiectul grijii permanente a partidului. În acești ani, de domnie a poporului, se poate vorbi de formarea unui om nou, înaintat, liber și creator, stăpîn și făuritor totodată al istoriei, un om capabil să opună lumii vechi realizările care, într-un timp istoricește scurt, au schimbat fața țării. În acest om se împlinesc acele trăsături ce constituie certitudinea viitorului, a celui viitor ale cărui jaloane pe anii ce vin au și fost stabilite în cifre și sarcini precise, adînc și cu răspundere chibzuite la ultimul congres al partidului.

DAN HATMANU :

„Făuritorii istoriei”

PRESTIGIU ÎN SFERA VALORILOR UNIVERSALE

E un fapt cert că prestigiul nostru peste hotare crește cu fiecare an, ca o consecință a efortului pe care-l depunem de a ne impune ca o forță productivă de prim rang și ca popor cu o bogată spiritualitate. În acest sens tovarășul Nicolae Ceaușescu spune:

„România își extinde relațiile cu toate țările, fără deosebire de orinduire socială, considerând drept o îndatorire a sa ca țară socialistă, de a-și lărgi raporturile internaționale și participarea la diviziunea internațională a muncii, de a contribui pe această cale la promovarea înțelegerii și apropierii între popoare, la cauza păcii. La baza relațiilor sale cu toate statele, țara noastră situează în mod consecvent principiile suveranității și independenței naționale, deplinei egalități în drepturi, neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc — principii recunoscute din ce în ce mai mult ca singurele în măsură să asigure dezvoltarea încrederii și cooperării între popoare, destinderea și securitatea internațională.”

Ca o consecință a acestei politici, România figurează pe agenda tirgurilor internaționale din 1971 ca participantă la 50 de expoziții: Moscova, Pekin, Tirana, Düsseldorf, Belgrad, Caracas, Buenos Aires, Kuala Lumpur (Malae-

zia), Nairobi (Kenya), Dar-es-Salaam (Tanzania), Beyruth (Liban) etc.

În prezent, România întreține relații comerciale și inter-economice cu 110 țări, dintre care peste o treime se desfășoară pe bază de acorduri bilaterale de durată. Urmind ritmul mediu de creștere a industriei, exportul nostru a cunoscut în anii ultimului cincinal un ritm mediu anual de creștere de 11,8 la sută. Congruența dintre aceste două ritmuri nu este întâmplătoare, căci în aceiași perioadă s-a accentuat mai puternic ca oricând caracterul industrial al structurii exportului românesc, întrucât exportul de mașini și utilaje, de produse chimice și de mărfuri industriale de larg consum și-au mărit ponderea de la 36 la sută în 1965 la 48,5 la sută în 1970.

Avem încheiate acorduri de cooperare industrială, economică și tehnico-științifică cu 60 de țări. La rindul lor, marile noastre întreprinderi au contracte de cooperare cu firme străine, au luat ființă societăți mixte, cu participare românească în Anglia, Franța, R. F. a Germaniei, Italia etc.

Intr-un cuvânt, prestigiul industriei și gradul de modernizare a tehnicii românești ne impun ca o țară ce poate

fi considerată în cercul marilor state producătoare.

Casa de editură muzicală „Salabert” din Paris a organizat la Muzeul de artă modernă un concert al tinerei școli contemporane române de muzică. Cu acest prilej, Marius Constant a dirijat ansamblul „Ars Nova” al radiodifuziunii franceze, care a executat lucrări de St. Niculescu, Mihail Mitrea-Celarian, Const. Miereanu, Anatol Vieru și Tiberiu Olah. Concertul a fost înregistrat pe disc de casa Erato.

Editura italiană Bulzoni a oferit de curind librărilor „Introduzione alla letteratura romana” datorat lui Ioan Gușia, profesor la Universitatea din Roma.

Prin această lucrare, autorul a urmărit să ofere studenților o încadrare generală a literaturii române, prezentată în etapele ei evolutive.

Volumul este însoțit de o antologie de texte bine alese, începând cu Vasile Alecsandri și terminând cu Ion Alexandru.

Marea sală Radio-City din New-York a cunoscut la 24 februarie o mare sărbătoare: a fost executată „Rapsodia Română” a lui George Enescu.

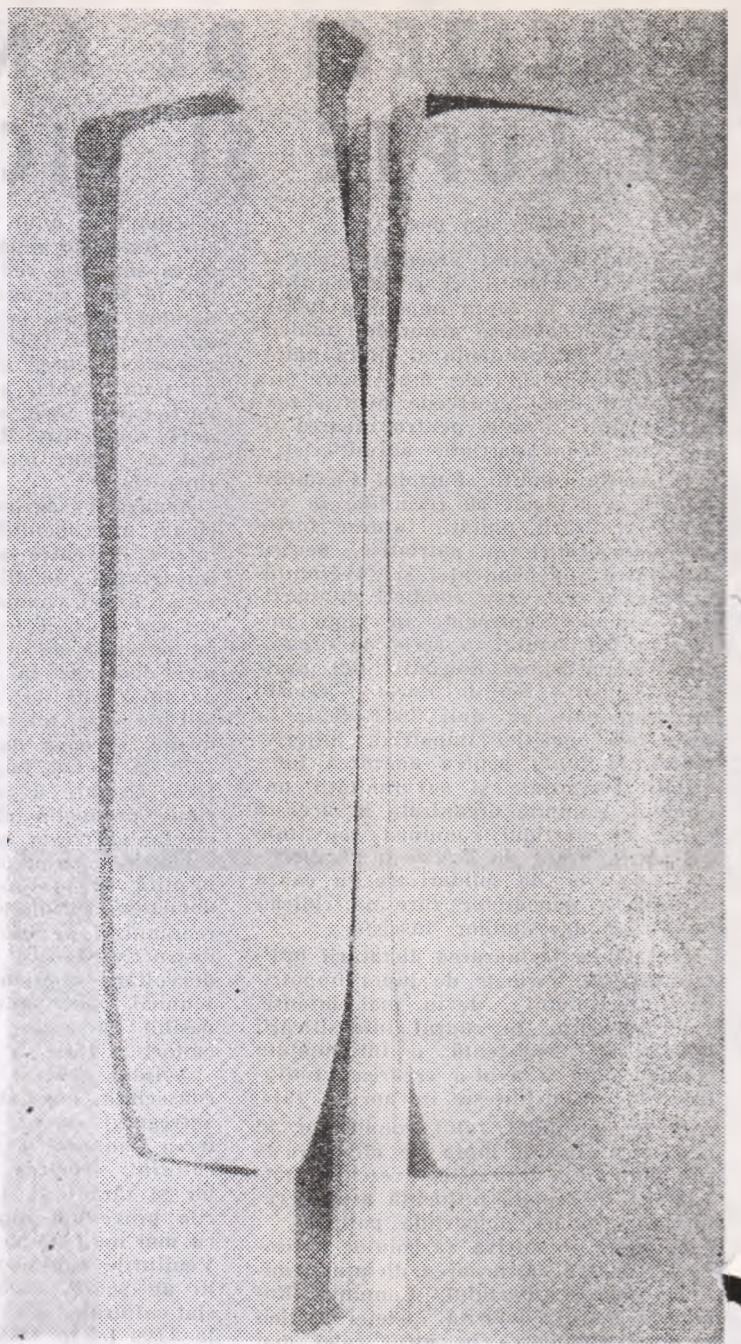
Succesul a fost atât de mare, încât rapsodia va fi recitată în luna mai.

Realizând în special pentru uzul studenților americani cartea „Benjamin Fondane—A presentation of his life and works”, (Edit. Droz-Genève-Paris, 1971), John Kenneth Hyde procedează sistematic, începând cu biografia poetului, născut la Iași în 1898 și realizat mai întâi ca poet român sub pseudonimul B. Fundoianu.

Cu acest prilej, autorul dă amănunte despre familia Vexler-Fundoianu și despre atmosfera intelectuală a Iașului „centru universitar și cetate de cultură”. De asemenea, adaugă referiri la valoarea literaturii române, începând cu Vasile Alecsandri și Mihai Eminescu, la umbra căreia s-a format B. Fundoianu, pînă ce prin Ion Minulescu și Ion Vinea să ajungă la Tristan Tzara și să devină, așa cum îl caracterizează Maria Rogues „un viguros teoretician al curentelor noi, exprimindu-și în mod direct ideile sale asupra poeziei, artei, idealului”.

În ultima parte a cărții sint analizate poemele „Ulysse” (1931) și „Titanic” (1937) de B. Fondane.

În cadrul „Zilelor teatrului” organizate în aprilie la Békéscaba (R. P. Ungară), Teatrul de Stat din Arad a prezentat spectacolul „Came-ra de alături” de Paul Everac. Cu acest prilej Dan Alecsandrescu, directorul teatrului a conferențiat despre

CAMILIAN DEMETRESCU :

„Pasăre”

„Scrișul dramatic și spectacolul românesc contemporan”. De altfel, teatrul din Békésc-

saba a prezentat la festival în premieră comedia lui Victor Eftimiu „Omul care a văzut moartea”.

AUDIENȚĂ ȘI PRESTIGIU

Promovind cu consecvență o activitate internațională înscrisă ferm pe linia respectării neabătute a normelor și principiilor dreptului și moralei internaționale contemporane, a dezvoltării unei largi și fructuoase colaborări cu toate țările, în numele nobilelor idealuri de pace, securitate, progres și prosperitate generală, Republica Socialistă România dobândește permanent în rîndul comunității națiunilor un spor de prestigiu, de largă recunoaștere, căruia îi stau mărturie aprecierile elogioase pe care numeroase personalități politice și influente ziare de peste hotare le fac în legătură cu politica externă și realizările țării noastre.

„Oamenii sovietici dau o înaltă prețuire prieteniei cu poporul Republicii Socialiste România” — a declarat A. N. Kosighin, președintele Consiliului de Miniștri al U.R.S.S. „Poporul chinez — spunea Ciu En-Lai, președintele Consiliului de Stat al R.P. Chineze — felicită din inimă poporul frate român pentru succesele sale obținute în toate domeniile și este convins că poporul român, sub conducerea Partidului Comunist Român, înaintind pe calea socialismului, va putea obține cu siguranță succese noi și mai mari”. „Totul mă face să cred că Franța și România au aceeași viziune asupra viitorului Europei, și că ele fac un serviciu tuturor înțelegîndu-se și conjugîndu-și eforturile. Și așa dori să vă spun cât de mult apreciem noi contribuția pe care o aduce România, de pe locul în care se află, la această mare operă de apropiere” — s-a referit, în una din alocuțiunile sale, Georges Pompidou, președintele Republicii Franceze. „Aș vrea — sublinia Agostinho Neto, președintele „Mișcării populare pentru eliberarea Angolei” — să mă fac interpretul sentimentelor de gratitudine pentru faptul că în politica statului dv. un rol important revine sprijinului față de noile state și față de popoarele care luptă cu arma în mînă pentru a-și dobîndi independența. Datorită poziției sale principale, ideilor pentru care militează, această politică se bucură de mare stimă și respect în întreaga lume”.

Am spus doar cîteva declarații din multitudinea acestor mărturii ce consacră o dată în plus audiența și prestigiul de care se bucură politica principală, de înaltă răspundere a României, politică făurită pe măsura celor mai înalte exigențe ale contemporaneității, a idealurilor su-preme de pace și progres.

„Muncind pentru asigurarea progresului și prosperitatea patriei sale, arăta tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, poporul român este profund animat de dorința de a trăi în deplină înțelegere și de a colabora cu toate popoarele lumii, de a conlucra larg pe arena internațională la înfăptuirea dezideratelor de pace și progres ale omenirii. În deplin consens cu aceste profunde aspirații și năzuințe ale poporului, România dezvoltă prietenia și cooperarea cu țările socialiste, promovează în mod susținut relații politico-diplomatice și de colaborare economică, tehnico-științifică, culturală cu toate țările, fără deosebire de orinduire socială, participă activ la schimbul mondial de valori”.

Acest program de politică externă, rod al unei cuprinzătoare și profunde analize a situației internaționale, a fenomenelor, proceselor, deplasărilor, tendințelor din lumea contemporană, desprinde ca un obiectiv central al vieții internaționale lichidarea neîntîrziată a războaielor și conflictelor existente, ceea ce presupune, în primul rînd, respectarea deplină a dreptului popoarelor de a-și hotărî singurele destinul. Coexistența pașnică, ce s-a vădit a fi nu numai singura alternativă rațională la un conflict termonuclear, ci și o necesitate absolută decurgînd din absurditatea izolării și opunerii națiunilor într-o eră de înfinite interferențe și interdependențe, nu poate fi concepută decît prin renunțarea la folosirea forței și soluționarea diferendelor exclusiv prin mijloace politice.

Rezultă deci că, excluzînd forța, raporturile internaționale trebuie să se clădească armonios cu participarea, adeziunea și beneficiul tuturor statelor, ceea ce solicită norme de conduită de o înaltă ținută. Partidul și statul nostru au subliniat și subliniază cu vigoare importanța primordială a întemeierii relațiilor dintre state pe deplină egalitate în drepturi, pe respectarea reciprocă a independenței și suveranității naționale, pe neamestecul în treburile interne și avantajul reciproc, principii a căror respectare și promovare pot feri omenirea de noi convulsii.

Din principiul egalității suverane a statelor deducem în mod logic rolul pe care sînt chemate să-l joace pe arena internațională toate țările, în afara oricărui criteriu de mărime geografică sau potențial economic și militar. În acest context, fără

a pierde, firește, din vedere răspunderile speciale ce revin marilor puteri, România apreciază că țările mici și mijlocii au de adus o contribuție de seamă în lumea contemporană, pe care ne-o reprezentăm evoluînd inevitabil spre acea ambianță în care fiecare popor va fi cu adevărat stăpîn pe soarta sa, va decide asupra viitorului său, va putea acționa pentru colaborare pașnică cu celelalte popoare.

O astfel de evoluție presupune, evident, lichidarea definitivă a colonialismului și neocolonialismului, a oricăror forme de aspirare națională, susținerea luptei pentru constituirea statelor naționale de sine stătătoare și pentru consolidarea independenței și suveranității statelor nou create. Ea este condiționată de accesul deplin pe care oamenii de pretutindeni trebuie să-l obțină spre roadele civilizației moderne, ale cuceririlor epocale în domeniul științei și tehnicii, ce se cer puse nu în slujba pustuirii globului pămîntesc, ci a progresului și păcii, a transformării naturii în folosul umanității.

Sub acest unghi de vedere, lupta pentru dezarmare, devine un imperativ arzător al vremurilor noastre. Necesitatea înfăptuirii unor pași concreți pe calea dezarmării apare cu atât mai imperioasă, cu cît cursa înarmărilor și proliferarea armamentelor dobîndesc dimensiuni tot mai mari, reprezentînd o gravă primejdie pentru întreaga omenire. Imensa irosire de resurse pentru înarmări se repercutază negativ asupra eforturilor depuse de popoare în vederea dezvoltării social-economice, este o grea povară, resimțită de toate statele. Realizarea unor progrese substanțiale în domeniul încetării cursei înarmărilor, al reducerii și lichidării armamentelor și, înainte de toate, a armelor nucleare, ar corespunde unor cerințe stringente ale realităților politico-economice actuale din lume, ar promova în mod viguros destinderea internațională. O expresie a înaltei responsabilități cu care statul nostru abordează problemele dezarmării o constituie propunerile concrete și constructive prezentate de delegația română în Comitetul pentru dezarmare de la Geneva care, fiind în concordanță cu aspirațiile de pace ale tuturor popoarelor, au fost primite cu interes și au avut o rezonanță favorabilă în opinia publică internațională.

Eliminarea subdezvoltării, pe care fondurile eliberate prin înfăptuirea dezarmării ar fi de natură să o accelereze, se impune cu acuitate sporită. În această privință opinia țării noastre este că trebuie să se treacă de la rezoluții generale la un program multilateral de sprijinire a efor-

turilor de progres ale statelor rămase în urmă, program la care țările avansate să-și aducă o contribuție substanțială.

Pentru succesul unui astfel de program, eliberarea fluxului continuu de valori materiale și spirituale între state de barieră, restricții și discriminări apare a fi esențială. După părerea guvernului român, fiecare popor poate să-și aducă o contribuție prețioasă proprie la cauza progresului și civilizației mondiale.

În acest sens, o importanță extrem de mare dobîndesc acțiunile vizînd realizarea securității europene, care ar avea un efect tonic asupra ansamblului relațiilor dintre statele lumii. S-au acumulat o serie de premise care îngăduie constatarea că ideile securității europene pot trece în faza finalizării.

Conștientă că pacea și securitatea, prăpășirea și fericirea popoarelor depind de eforturile lor conjugate, România își reaffirmă din nou, în preajma marii sărbători a poporului român — semicentenarul creării partidului, hotărîrea de a milita neconștient în domeniul relațiilor internaționale pentru ameliorarea climatului politic, pentru dezvoltarea relațiilor sale pașnice cu toate statele, atît din Europa cît și de pe alte continente.

RADU SIMIONESCU

cronica

săptămînal politic, social, cultural

Colegiul de redacție:

AL. ANDRIESCU, N. BARBU (redactor șef adj.), CONST. CIOPRAGA, ION CREANGA, AL. DIMA, ILIE GRĂMADA, DAN HATMANU, MIRCEA RADU, IACOBAN, GAVRIL ISTRATE, LIVIU LEONTE (redactor șef), GEORGE LESNEA, P. MILCOMETE, ȘTEFAN OPREA (secretar general de redacție), CR. SIMIONESCU, CORNELIU STUBĂZU, CORNELIU ȘTEFANACHE (redactor șef adj.), NICOLAE TATOMIR.

Prezentare grafică VALER MITRU